ARM PT - 2

KIRJASÕNA SUURMEISTRID

8 KÖIDET. KOKKU ÜLE 2400 LK. 6 AUTORIT.

F. M. DOSTOJEVSKI: KURITÖÖ JA KARISTUS.

2 KÖITES.

Romaan „Kuritöö ja karistus“ on mitte ainult vene, vaid ka maailmakirjanduse suurteoseid. Imesteldava usutavusega on siin kujuteldud teose kangelase Raskolnikovi hingelisi kannatusi pärast teostatud roima. Dostojevski tahab näidata, et neis kõlblais piinades sisaldubki karistus, mis oma karmusega ületab vangla ja sunnitöö vaevad.

*

SELMA LAGERLÖF: HÜLJATU.

Uuema aja ainsa vaieldamatult maailmakuulsuse võitnud naiskirjaniku romaan on kunstilisse vormi kätketud leegitsev protest sõjakolleduste vastu. Autor tõestab, et elavat, hingelist inimest on kõige julmem ükskõik millistel motiividel kasutada ligimese hävitamiseks, sest selle teo varjust ei vabane inimene ealeski.

*

GUSTAVE FLAUBERT: MADAME BOVARY.

„Madame Bovary“ on tänapäevani jäänud realistliku romaani parimaks meistriteoseks. Süžeeks on võlts-romantilises õhkkonnas kasvanud naise elukäik, kus ebaterve ja lameda unistuslikkuse vastuolu väikekodanliku ümbrusega hävitab kõik inimese väärtused ja hukutab kogu elu.

*

JOHAN BOJER: SUUR NÄLG.

Johan Bojer on kirjanik, kes oma probleemiderohkes toodangus oskab haarata otse elu ennast. Romaanis „Suur nälg“ kujutab ta kõrguste järele igatsevat meest, kes peale pikka otsimist leiab inimlikkuse kõrgeima astme vaenlase armastamises.

*

JOHAN BOJER: KAOTATUD KODU.

Ebatavalise kaasakiskuvusega käsitleb Bojer „Kaotatud kodus“ lasteta abielupaari traagikat. Selgemalt kui ükski juhtkiri või propagandakõne ütleb see raamat, et pole mõtet inimese elul, kui tal puuduvad järeletulijad, kellele töötada ja kellest rõõmu tunda.

*

ROLAND DORGELÈS: PUURISTID.

„Puuristid“ on kaine ning meeldesööbiv teos Maailmasõja metsikustest. Autori peenetundelisus, mis väldib kirjeldatava miljöö tooruse ja rõveduse erilist toonitamist, tõstab selle teose nii sisuliselt kui kunstiliselt esikohale kõigi sõjaromaanide seas.

*

JACK LONDON: ELU SEADUS.

Jõuline ja mehisusele juhtiv on Ameerika kuulsaima sõnameistri Jack Londoni looming. „Elu seadus“ sisaldab valimiku autori parimaid novelle, milles käsiteldud ainulaadsed inimsaatused ja värvikad sündmused pakuvad lugejale unustamatuid kunstilisi elamusi.

*

KÕIK TEOSED ILMUVAD KÄRPIMATA TÕLKES, TRÜKITAKSE NÄGUSALE HALFAPABERILE JA VARUSTATAKSE KUNSTILISTE KAANEJOONISTEGA MEIE TUNNUSTATUMAILT ILLUSTRAATOREILT. KIRJANDUSESÕBER, KES TAHAB ISIKLIKUS RAAMATUKOGUS NÄHA MAITSEKAID TEOSEID, TELLIB AEGSASTI MAAILMAKIRJANDUSE VALIKSEERIA

KIRJASÕNA SUURMEISTRID

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

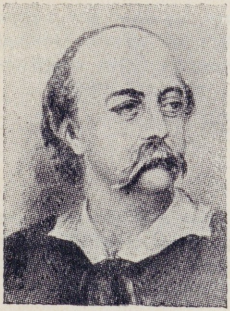

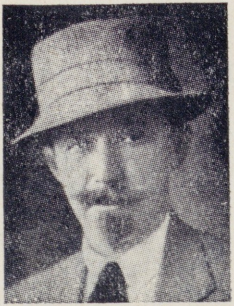

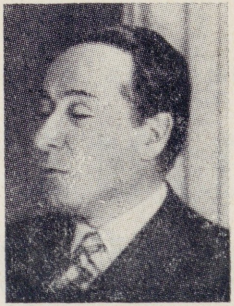

EELTELLIMISHINNAD

Kohemakstavas rahas Kr. 19.—, kal.-k. 25.40.
Järelmaksuga Kr. 21.—, kal.-k. 27.40.

Tellimise andmisel tuleb tasuda Kr. 3.— (kal.-k. Kr. 4.60) ja esimese kuue köite kättesaamisel à Kr. 3.— (kal.-k. à Kr. 3.80).

Kaks viimast köidet saab tellija tasuta.

PEALE ILMUMIST MAKSAB SARI

Kuritöö ja karistus	br. Kr.	7.25,	kal.-k. Kr.	9.25
Hüljatu	„ „	3.25,	„ „ „	4.25
Madame Bovary	„ „	3.75,	„ „ „	4.75
Suur nälg	„ „	3.—,	„ „ „	4.—
Kaotatud kodu	„ „	3.50,	„ „ „	4.50
Puuristid	„ „	3.50,	„ „ „	4.50
Elu seadus	„ „	3.75,	„ „ „	4.75
Kokku	br. Kr.	28.—,	kal.-k. Kr.	36.—

TEIE VÕIDATE

kasutades „Kirjasõna Suurmeistrite" eeltellimist:

brošüüris sarjalt	Kr. 9.—
osaviisi makstes	Kr. 7.—
kalingurköites sarjalt	Kr. 10.60
osaviisi makstes	Kr. 8.60

„KIRJASÕNA SUURMEISTRID" ÄRGU PUUDUGU ÜHESKI KULTUURSES KODUS. NEIS RAAMATUIS AVALDUV VAIMSUS, INIMHINGE SÜGAVUSTE TUNDMINE JA ELU MITMEPALGELISTE NÄHTUSTE MEISTERLIK KÄSITLUS ANNAVAD NEILE VÄÄRTUSE, MIS KUNAGI EI TUHMU.

KIRJASTUS OSAÜHING „LOODUS"

TARTU, ÜLIKOOLI 18, TEL. 4-35, TALLINN, KINGA 6, TEL. 411-92.

Posti jooksev arve nr. 2055.

Q/Ü.K. MATTIESENI TRÜKK., TARTU

ARH PT-2

V. a. Laulukoori Juhataja!

Tallinnasse laulupeole oma kooriga minnes tunnete muidugi ka huvi oma lauljatega koos tutvuda selle suure omapärase ajaloolise linnaga. Et teadlikult nautida kõike, mida see linn pakub, tuleks juba aegsasti tutvuda Tallinnat käsitava kirjandusega. *Paremad ja asjalikumad ülevaated leiate* **„Tallinna juhist“,** mille Kirjastus-ühisus „LOODUS“ välja annud. Iseäralist tähelepanu on pöördud ses suures raamatus Tallinna ajaloo ja vaatlemisväärilistе kohtade peale. Paljude asjade õiendamiseks leiate sealt kasulikke näpunäiteid. *Tänavate kaardid ja juhitused nende kasutamiseks on eriti tarvilikud suures linnas liikumiseks.* **Palju aega võidab see laulja, kes „TALLINNA JUHIGA“ varustatult Tallinnas liigub.** Ärge viivitage seda raamatut tellimast!

Tartust K/Ü. „LOODUSELT“ tellides saab *iga tellija, kes tellimise kolme „Tallinna juhi“ peale saadab,* **ühe eksemplari maksuta.**

Iga eksemplari hind on 150 marka.

Tallinnas viibides nõudke raamatukauplustelt, teel — raudtee raamatukappidest, kui Tallinnas enam mujalt ei saa, siis on võimalik saada „Vaba Maa“ kontorist Harju ja Müürivahe tänava nurgal. Aga ikkagi kindlam on, kui juba kirjastuselt olete lasknud omale koju kätte saata. Raha võib postmarkides, tempelmarkides või postitshekiga ette ära saata.

Mida varem seda parem!

Austusega

K/Ü „LOODUS“

Tartus, Vana tän. nr. 1.

Palume lehte koori ruumis nähtavale kohale üles panna.

PT
TRÜ Raamatukogu
2

K. Mattiesen Tartus.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Trükitöö K/Ü „Loodus“
Tartus

V. a.

Laulukoori juhile

ARH PT-2

V. a.

Teatame Teile, et oktoobri alguseks ilmub meie kirjastusel Tartu tütarlaste-gümnaasiumi eesti keele õpetaja Aug. Raudi poolt kokkuseatud

Kirjandusloline lugemik IV

mis sisaldab lugemismaterjale eesti keele tundideks II keskkooli-klassis. Lugemik on kokku seatud praegu maksvate eesti keele õppekavade kohaselt, kusjuures arvesse on võetud ka neid põhimõtteid, mis üleriiklistel eesti keele õpetajate kongressidel (eriti viimasel) on heaks kiidetud. Keskkooli II klassis läbivõetav materjal on seni laiali pillatud eriraamatuisse, mille hind kokku tunduva summa sünnitab õpilasile, kes neid raamatuid peavad muretsema. Selle tõttu on harilikuks nähtuseks, et püütakse mitmegi raamatuta läbi ajada, kuna kirjandusloo õpetamise üheks peaprintsiibiks on: teos kätte õpilasele. A. Raudi lugemik pakub tarvilikke materjale koos ühes raamatus ning loob seega võimalusi, et klassis käsiteldavad teosed oleksid kättesaadavad igale õpilasele.

Lugemiku sisustik on järgmine:

A. Rahvaeeposed:

1. **Nalas ja Damajanti.** Näide india eeposest „Mahabharata", sissejuhatava osaga india eepostest.
2. **Rustem ja Sohrab.** Näide persia eeposest „Schâhnâmeh", sissejuhatava osaga eeposest enesest.
3. **Näiteid kreeka eeposest „Ilias"** (5 lugu), ülevaatega kreeka eeposeist ja „Iliase" sisu ümberjutustusega.
4. **Näiteid kreeka eeposest „Odüsseia"** (3 lugu), ühes sisu ümberjutustusega.
5. **Näide vana-prantsuse eeposest „Rolandi laul"**, ühes sissejuhatavate märkustega ja sisu ümberjutustusega.
6. **Näide vana-islandi eeposest „Edda"**, sissejuhatusega ja sisu ülevaatega.
7. **Näiteid germaani eeposest „Nibelungide laul"**, sissejuhatusega ja sisu ülevaatega.
8. Näiteid vene kangelaslugudest, sellekohase ülevaatega.
9. **Näiteid soome eeposest „Kalevala"**, vastava sissejuhatusega ja üksikasjalise sisu ümberjutustusega.
10. **Näiteid Kreutzwaldi „Kalevipojast"**, sisu ümberjutustusega ja vastavate märkustega.

B. Eepiline kunstluule rahvaluule eeskujul:

11. Näiteid M. J. Eiseni „Kuldjast" ja V. Ridala „Merineitsist".

C. Eesti rahvaluule:

12. **Eesti eepilised rahvalaulud:** a) müüdilised; b) legendilised; c) tõsielu laulud; d) korduslaulud.
13. **Eesti lüürilised rahvalaulud:** a) laulud laulust ja laulikust; b) perekonna laulud; c) vaeslapse ja lesknaise laulud; d) töölaulud; e) orjalaulud; f) kiigelaulud; g) looduslaulud; h) sõja- ja nekrutilaulud; i) tähtpäevade laulud; j) lindude laulud, nõiasõnad j. n. e.; k) naljalaulud.
14. Eesti vanasõnad ja mõistatused värssides.

D. Eesti lüüriline kunstluule rahvaluule eeskujul:

Näiteid Kreutzwaldi, Veske, Tamme, Ridala ja Suitsi luuletustest. Lugemikus vastavad illustratsioonid.

Palume selle hädavajalise raamatu peatset ilmumist arvesse võtta ja seda oma kooli õpilasile soovitada.

K./Ü. „Loodus".

PT
TRÜ Raamatukogu
Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

K. Mattiesen, Tartus.

Trükitöö.

ARH PT-2

1938. g

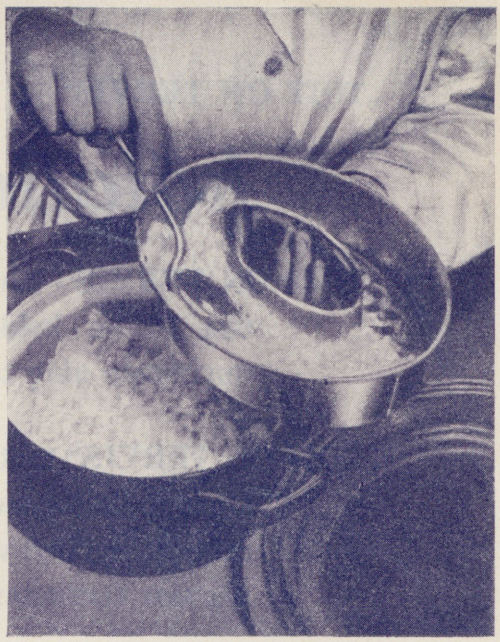

Perenaised-
toitlustajad!

Lähemal ajal hakkab ilmuma kodundusõpetaja **OLGA KESK**'i koostatud keedukunsti suurteos

TOIT ON TERVIS

Teos ilmub 7 vihus à 300 retsepti. Esimene vihk jõuab müügile aprilli lõpul. Hind Kr. **1.95.**

TEOS SISALDAB:

1. **vihk. Salatid.**
2. **vihk. Lihatoidud.**
3. **vihk. Kala- ja munatoidud.**
4. **vihk. Supid ja nende lisandid.**
5. **vihk. Järelsöögid.**
6. **vihk. Mida sööme suvel.**
7. **vihk. Hoidised.**

TEOS ON RIKKALIKULT ILLUSTREERITUD.

PT
TRU Raamatukogu
2-21

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

„TOIT ON TERVIS“ — kauneim kink

kõigile perenaistele.

„TOIT ON TERVIS“ lähtub moodsaist toitlusõpetuse põhialustest ja on kokkukõlas viimaseaegsete teaduslikkude uurimuste ning tõdedega.

„TOIT ON TERVIS“ toob esijoones retsepte toitude kohta, mille ained on kättesaadavad laiemaile hulkadele, nii et nende retseptide järgi võib edukalt korraldada perekonna igapäevast toitlustamist.

„TOIT ON TERVIS“ toob suurel määral retsepte, millede varal meie taluperenaised võivad mitmekesistada, muuta maitsevamaks ja tervishoidlikult paremaks pere igapäevast toitlustamist oma koduste saadustega.

„TOIT ON TERVIS“ toob retsepte, millede järgi toitude valmistamine on otstarbekohane, lihtne, vähe vaeva ja aega nõudev ning tooraineid säästev.

„TOIT ON TERVIS“ esitatud retseptid on nii koostatud, et iga perenaine võib neid kohaldada oma maitsele.

„TOIT ON TERVIS“ on hädavajalik teos igale perenaisele, kes tahab toitlustamist korraldada otstarbekohaselt, maitsevalt ja tervishoiunõudeile vastavalt.

„TOIT ON TERVIS“ on igale perenaisele-toitlustajale parimaks juhiks ja nõuandjaks.

KIRJASTUS O./Ü. „LOODUS“

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35 / Tallinn, Kinga 6, tel. 411-91.

Posti jooksev arve nr. 2055.

O./Ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1938.

ARH PT-2

189.

Tähelepanemiseks

äridele ja omavalitsustele.

„Eesti suvitus- ja supluskohad“, suurem illustreeritud heasoovlik suplus- ja suvituskohtade tutvustaja. Väga mitmekülgsete andmetega. Laotatakse laiali kodu- kui ka väljamaal. Ilmub maikuu alguks s. a.

Iga firma ja omavalitsus kui ka iga teine ettevõte, kes suvitus-tarbeainetega ehk -tarvetega seotud, peaks kindlasti oma kuulutuse mahutama sesse tähtsasse väljaandesse.

Kirjastus ei lähe selle väljaandega äri peale välja ja on ka kuulutuse hinnad selle tõttu äärmiselt madalad määranud.

Iga selles väljaandes kuulutaja nimetatakse eriliselt suvituskohtade ettevõtete nimestikus.

Ärge viivitage kuulutustega. Saatke nad hiljemalt 25. apr. kuni 1. maiks kirjastusele. Mida varemini, seda parem.

Kuulutuse hind: 1 lehekülg 2000 mk, 1/2 lhk. 1000 mk, 1/4 lhk. 600 mk. Teksti ees ja sees 25% ja kaantel 50% kallim. Teksti olgu kuulutusel võrdlemisi vähe — siis paistab ta rohkem silma.

Omavalitsused, reklameerige oma hoolealuseid!

Kuulutused saata

K/Ü Loodus, Tartu

Vana t. № 1.

PT

TRÜ Raamatukogu

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

K. Mattiesen'i trükk, Tartus.

Trükitöö K/Ü „Loodus“
Tartus

ARH
PT-2

Õpilased,

tähelepanu!

Teil on sügisel palju osta. Iga mark, mida teie ostmisel kokku saate hoida, suurendab teie ostuvõimu. **Kokku hoida aga on teil kõige lihtsam siis, kui oma koolitarbeid, nagu raamatuid, vihke, päevaraamatuid ja vähemaid kirjutusvahendeid**

Rüütli t. nr. 9

(endistest „Postimehe“ kaupluse ruumidest)

K/Ü „LOODUSE“

raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplusest

ostate. Meie kauplusest ostes hoiate ka aega kokku, mida muidu paljudest kauplustest asju otsides asjata viidate, sest **meie kaupluses on kõige täielikum valik** teile tarvisminevaist asjust.

K/Ü „Looduse“ kauplus on osaühisuse omandus. Selle kaupluse hea külg on ka veel selles, et hindu iga päev ja üle öö **ei muudeta. Kõigi kaupade hinnad on võistlemata odavad määratud.** Astuge ise kauplusesse ja te näete, et see **ei ole reklaamiks** öeldud. Teenimine on kiire ja korralik. Mida suuremal määral te K/Ü „Looduse“ kauplusest ostate, seda odavamalt on võimalik teil edaspidi kaupa sealt saada. Hoidke kviitungid tingimata alal!

Teadke ka seda, et K/Ü „Loodus“ ei püüa mitte äri suuri tulusid oma eesmärgina näha, vaid ärist saadud tulu laiaulatusliste kultuuriliste ettevõtete teostamiseks kasutada. Praegu antakse selle tulude arvel ajakirja „Loodust“ välja, on jagatud suuremal hulgal teaduslisile uurimis-ettevõtteile stipendiume ja toetussummasid.

K/Ü „Looduse“ kaudu muutub iga väiksemgi ostja nende suurte asjade kaastoetajaks.

Nii siis ostma K/Ü „Looduse“ kauplusest Rüütli tän. 9.

Austusega

K/Ü „LOODUS“.

PT
TRÜ Raamatukogu

K. Mattiesen, Tartus.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARA
PT-2

Tartus, 30. septembril 1924.

V. a. juhataja!

Käesoleva õppe-hooaja alul tuleb Teil tõsiselt kaaluda, kust muretseda oma koolile õppetarbed. Kauplusi on palju, kust Teil võimalus neid osta. Kuid paljud neist pakuvad kas päris halba kaupa või ainult niisugust, mis pealiskaudsel vaatlemisel hea paistab olevat. Ka on tarvisminevate artiklite arv neis piiratud. Et Teile võimaldada aega kokku hoida, soovitame Tartus otsekohe pöörduda ***K./Ü. „Looduse" raamatukauplusse, Rüütli t. nr. 9,*** *kus ainult oma töökodades valmistatud koolivihkusid, joonistusplokke, taskuraamatuid jne., kodumaa ning välismaa paremate töös-tuste kaupa suures valikus ja hulgas müügil.* ***Kauba headuse eest täielik vastutus.***

Õpperaamatud kogu kooli ja kirjandus-turu ulatuses on meie ladus igal silmapilgul saadaval. ***Aeg on raha — ärge viitke seda üleliigse kauplusest kauplusse käimisega!***

PT
TRÜ Raamatukogu
Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Ka hinna suhtes tuleme Teile rohkem vastu kui mõni teine firma. Meie anname kodumaa kirjanduse ostmisel Teile vähemalt 15 % ja muu kauba en gros hinnaga — seda võib teha ainult seesugune suurkauplus, nagu K./Ü. „Looduse" raamatukauplus. Ka krediidi suhtes püüame ***meile tuttavaks saanud tarvitajaile*** *oleva momendi võimaluste ulatuses maksimaalselt vastu tulla.*

On Teile takistuseks kaugus Tartusse sõidul, siis saatke oma tellimised posti kaudu. Need täidetakse kiiresti.

Olgu küll, et K./U. „Loodus" oma raamatukaupluse alles läinud õppeaastal avas, on ta kujunenud Tartus kõige täielikumaks ja üheks suuremaks. See on võimalik suurema arvu tarvitajate ligituleku tõttu, mille põhjuseks ülalpool toodud asjaolud ning ***kiire ja vastutulelik teenimine****.*

Nii on meil praeguste tarvitajate ringis osa Saaremaa, Virumaa, Pärnumaa, koguni Lätimaa koolisid, rääkimata lähemaist tarvitajaist. K./Ü. „Loodus'e" raamatukaupluse tarvitajad võivad muretud olla veel selle tõttu, et K./Ü. „Loodus" on alg-, kesk- ja ülikooliõpetajate koondus, kes asjatundlikult kirjas-

tuse asja kui ka koolide tarbeid muretsevat kauplust juhib ja vastutust kannab, et tarvitajaile tavaliste turuvõtetega pettepilti ei looda.

Jääme lootma, et Teie, lugupeetud juhataja, läinud aasta eeskujul ka käesoleval aastal oma tellimistega aegsasti meie poole pöördute, ehk kui Teie seda varemini ei ole teinud, siis käesoleval aastal kindlasti otstarbekohaseks ja kasulikuks peate teha.

Austusega

K./Ü. „Looduse" raamatukauplus

Tartus.

K. Mattiesen, Tartus.

ARH PT-2

1935. 9.

RAAMATUAASTA PRAKTILISIM JA KAUNEIM TEOS

TEGELIKU AIANDUSE JA MESINDUSE KÄSIRAAMAT

TRÜ Raamatukogu

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Tegeliku aianduse ja mesinduse käsiraamat

3 köites

Ilmub hoopis suuremana ja täielikumana kui alul välja kuulutatud, kuigi **hind jääb endiseks:** 15 vihku (5 vihku köites) sisaldavad kokku üle **1800** lk. (esialgselt väljakuulutatud 1700 asemel), umbes **1400** pilti, kaarti ja plaani (väljakuulutatud 1000 asemel), neist 42 mitmevärvilist tahvlit erilehtedel.

Peatoimetaja:

J. PORT

Kaastöölised:

K. Hinno — G. Randmaa
O. Kramer — E. Roots
E. Lepik — A. Siimon
L. Lepik — J. Soo
A. Mäitlik — V. Sorma
A. Prima — K. Zolk

Esimesed 2 köidet sisaldavad ülevaate:

aianduse ajaloolisest arengust, taime ehitusest ja elust, maaharimisest ja väetamisest, kasvuhoonetest, lavadest, keldritest, aiatööriistadest, puukoolist, viljapuuaiast, marjaaiast, köögiviljaaiast, koduveini valmistamisest, hoidistest, aiasaaduste turustamisest, taimehaigustest, taimekaitse tõrjevahenditest ja toalilledest

Terve teos valmib lähema 2—3 kuu jooksul.

EELTELLIJAILE SOODUSTATUD HINNAD:

Kohemakstavas rahas:

	Vihkudes	Köites
kuni 25. XI 1935	**Kr. 27.—**	**Kr. 36.—**
„ 25. XII 1935	Kr. 30.—	Kr. 39.—
„ 25 I 1936	Kr. 33.—	Kr. 42.—
„ 25. II 1936	**Kr. 36.—**	**Kr. 45.—**

Järelmaksuga:

	Vihkudes		Köites	
kuni 25 XI 1935	**Kr. 33.—**	3 osas à Kr. 11.—	**Kr. 42.—**	3 osas à Kr. 14.—
„ 25. XII 1935	**Kr. 36.—**	3 osas à Kr. 12.—	**Kr. 45.—**	3 osas à Kr. 15.—

Iga osamaksu tasumisel saab tellija kätte 5 vihku (1 köite). Köited on nahkseljaga, kullaga trükitud, rohelises kalinguris mitmevärvilise eespaberiga.

„Tegel. aiand. ja mesind. käsir." vihke ja köiteid **üksikult** müügile ei lasta.
Eeltellijatele saadab kirjastus raamatud kätte omal kulul.

Paber ja formaat nagu käesoleval lehel.

K./Ü. „LOODUS".

Posti jooksev arve nr 2055.

Osaühing „Ilutrükk", Tartu, 1935

ARH PT-2

Ilmusid müügile:

Emile Borel: Ruum ja aeg.

246 lk., 15 joonist ja 1 pilt kriitpaberil.
Hind Kr. 2.50.

Emile Borel on tuntud prantsuse matemaatik, Prantsuse Instituudi ja mitmete teaduslikkude akadeemiate liige. Autor tahab selles raamatus viia lugejat matkale Einstein'i teooriate valdkonda. Vastavalt raamatu pealkirjale on käsiteldud peamiselt ruumi ja aega, rakendades mehaanilisi ja elektromagneetilisi kaalutlusi ainult seal, kus see möödapääsematu. Süvenedes raamatusse veendub lugeja, et Einstein'i teooria oma olulistes osades kuulub üldisse kultuuri, nagu õpetus Maakera liikumisest Päikese ümber. Tõlkijaks on Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna professor Harald Perlitz, kes ka varustanud tõlke autori lühikese elulooga.

Louis Joubin: Mereloomade moonded.

262 lk., 71 joonist ja 1 pilt kriitpaberil.
Hind Kr. 2.65.

L. Joubin on kuulus teadlane, Prantsuse Instituudi liige ja Okeanograafilise Instituudi professor. Rohkearvulised ookeaniuurimisreisud on varustanud autorit väärtusliku uurimisainesega merefauna kohta ja on võimaldanud avastisi, millede tõttu ta on muutunud mereloomade elu silmapaistvaks tundjaks. Käesoleva raamatu sihiks on esitada ülevaade mereloomade vastse-elu huvitavaimatest faktidest. See raamat pole mõeldud looteloolaste-eriteadlastele, vaid neile, kes pole küll harrastanud mereloomade elu uurimist, kuid siiski on sellest huvitatud. Tõlkijaks on Tartu ülikooli professor Hendrik Riikoja, kes on varustanud tõlke ka saatesõnaga.

K./Ü. „LOODUS" — TARTU.

TRÜ Raamatukogu

1935. 9.

Tartu Prantsuse Teadusliku Instituudi Toimetised.

Tartu Prantsuse Teaduslik Instituut on kümmekond aastat harrastanud kultuuriliste sidemete süvendamist Eesti ja Prantsusmaa vahel, korraldades prantsuse kultuuri, kunsti ja teadusega tutvustamiseks loenguid ja kursusi. Et veelgi süvendada intellektuaalseid sidemeid Eesti haritud lugejaskonna ja prantsuse teaduse vahel, on Tartu Prantsuse Instituut raamatuaasta puhul alustanud Teadusliku Raamatu Levitamise Komitee kaasabil prantsuskeelsete üldtunnustatud teaduslikkude raamatute tõlkimist eesti keelde.

„Prantsuse Teadusliku Instituudi Toimetistes" ilmuvad järgmised raamatud:

1) *E. Borel: Juhus.*
2) „ *Ruum ja aeg.*
3) *E. Boutroux: Teadus ja kultuur.*
*4) *H. Le Chatelier: Intellektuaalse eliidi loomine teaduses ja tööstuses.*
5) *E. Esclangon: Kümme loengut astronoomiast.*
6) *L. Joubin: Mereloomade moonded.*
7) *E. Picard: Lühike ülevaade teaduste ajaloost ja füüsikalistest teooriatest.*
*8) *H. Poincaré: Teadus ja hüpotees.*

*-ga märgitud teosed on trükkimisel.

K. Mattieseni trükikoda o.-ü., Tartu 1935.

Tartu Ülikooli Raamatuk
ARHIIVKOGU

ARH OPT-2
1938-9

Uudisraamatuid noortele

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Targad Tähed *

Sari „Targad Tähed" liigub sisuliselt „Looduse Lasteraamatu" radadel. Ta pakub kõrgeväärtuslikku ja eakohast lugemisvara 6- kuni 13-aastastele. Sari sisaldab kümme huvitavat algupärandit ja viis tõlget. Kõik raamatud on illustreeritud kunstnike R. Kiviti, H. Valtmani, V. Aleksejevi ja E. Lepsi mitmevärviliste piltidega.

Karl Ristikivi: **SELLID.** 15 pilti. Hind 1 kr. 50 s.

Eerik Laidsaar: **KAPTEN TUKS.** 15 pilti. Hind 1 kr. 60 s.

L. Tigane: **METSATALU VAHVAD LOOMAD.** 7 pilti. Hind 1 kr. 10 s.

E. Ramla: **JÄNESEPOEG, KES LUULETAS.** 7 pilti. Hind 90 s.

J. Selg: **AHVENAPOISS SULEV.** 15 pilti. Hind 1 kr. 70 s.

Enn Kahar: **TOOLSE HUNT.** 7 pilti. Hind 1 kr.

E. Palts: **MÄNGUKOOL.** 7 pilti. Hind 1 kr.

V. Saretok: **SINISTKIRJA NUKULAPP.** 7 pilti. Hind 90 s.

Inger Urm: **LUGU PÄIKESEPAISTEL.** 15 pilti. Hind 1 kr. 30 s.

M. Sillaots: **TRIPS, TRAPS JA TRULL SAAVAD SÕBRA.** 15 pilti. Hind 1 kr. 95 s.

A. Maurois: **JUTA TUHANDE SOOVI MAAL.** 15 pilti. Hind 1 kr. 60 s.

J. L. Brisley: **VEEL MIIA-MILLA-MANDAST.** 15 pilti. Hind 1 kr. 60 s.

Cervantes: **DON QUIJOTE.** 15 pilti. Hind 1 kr. 95 s.

C. Farjeon: **EHA-MAIE ÕNNESÕRMUS.** 15 pilti. Hind 1 kr.

H. Chr. Andersen: **VÄIKESE IIDA LILLED.** 8 pilti. Hind 90 s.

Terve sarja hind korraga tellides kr. 17.

PT
TRÜ Raamatukogu
2-73

Kuldne Kodu

Parimateks seltsilisteks eelkooli-ealistele ja algkooli esimeste klasside õpilastele on raamatud „Kuldse Kodu" sarjast. Iga lehekülg on illustreeritud suure mitmevärvilise pildiga, mille ilmekus ja lastepärane käsitlusviis otse sunnib tutvuma ka pildi all oleva huvitava tekstiga. Lugemisoskuse õpetamisele-süvendamisele ja lapse ilumeele arendamisele ei ole soodsamalt mõjuvat vahendit kui „Kuldse Kodu" raamat.

Külaskäik neegrite juurde.
Hind **85** senti.

Hirmutekitav auto.
Hind **70** senti.

Muna.
Hind **55** senti.

Loomad.
Hind **70** senti.

Jahimees Juss.
Hind **35** senti.

Heinaritsikas Sipsi.
Hind **70** senti.

Sõnakuulmatud karupojad.
Hind **70** senti.

Heinaaeg on ikka nii.
Hind **35** senti.

Suur auhind.
Hind **70** senti.

Piibelehe-neitsi.
Hind **70** senti.

Juku.
Hind **35** senti.

Väike peremees.
Hind **35** senti.

Tibuke.
Hind **55** senti.

Viisk, põis ja õlekõrs.
Hind **35** senti.

Kuidas jõuluvana leidis endale ameti.
Hind **85** senti.

1938. a. jõuluks ilmuvad:

Hilinenud jõulumees.
Hind **70** senti.

Vaprad sõdurid.
Hind **90** senti.

Loomade pidu.
Hind **90** senti.

Karjapoiss Juks.
Hind **90** senti.

Kuidas elas Kärdi Kusti.
Hind **90** senti.

Pereema Aino.
Hind **90** senti.

Tekstid J. Orolt, Ella Treffnerilt, Aino Lass-Pungalt, E. Valmrelt. Värvipildid R. Kivitilt, A. Rosmannilt ja H. Valtmanilt.

Maalin ja Õpin

Uudseima ja oodatuima väljaandena ilmuvad k. a. jõuluks Have-Valtmani maalimisraamatud mudilastele üldnimetuse all „Maalin ja Õpin". Igale mitmevärvilisele pildile järgneb neis raamatuis kontuurpilt, mida lastel endil tuleb värvidega kaunistada. Seni olid samalaadsed väljaanded rajatud mehaanilisele järelemaalimisele, mis halvas laste omaalgatust ja leidlikkust. Have maalimisraamatu pildipaarid sisaldavad ühiseid elemente, kuid esemete paigutused, tegelaste ilme, välimus ja asendid on erinevad. See moodus kasvatab lastes individuaalset mõtlemist ja mõjub arendavalt nende fantaasiale. Teiseks hüveks Have raamatuil on piltide ideeline kokkukuuluvus. Üksikraamat ei sisalda seoseta kujutusi, vaid lõpuni läbiviidud kasvatuslikke ja eetilisi motiive. Eriraamatuis leiavad käsitlust:

Käitumine.	*Esmaabi.*
Puhtus.	*Kord.*
Tervishoid.	*Liiklemine jne.*

Sealjuures ei ole raamatute moraal targalt manitsev ja esiletungiv. Rõõmsad pildid koos lõbusate värssidega paeluvad iga väikest lugejat sedavõrd, et raamatu eetiline mõte kandub neisse peaaegu märkamatult, kuid püsib seda tugevamini.

Kui tahate rõõmu valmistada oma lastele ja soovite, et nad kasvaksid tublideks, töökateks ja kultuurseteks kodanikeks, siis kandke hoolt, et nende lugemislaual ei puuduks „TARGAD TÄHED", „KULDNE KODU" ja „Looduse" maalimisraamatud.

Kirjastus osaühing „LOODUS"

Tartu. * Posti jooksev arve nr. 2055. * Tallinn.

1937. a

VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA

K/Ü „LOODUS"

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

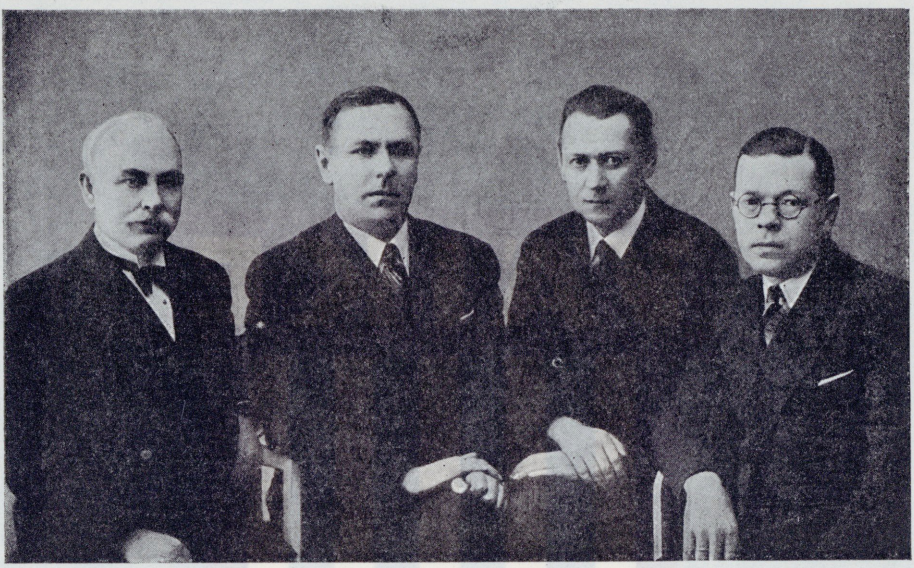

„Väikese Entsüklopeedia" redaktsioonitoimkond.
Vasakult paremale: lektor J. V. Veski, mag. R. Kleis (peatoimetaja), prof. H. Riikoja, H. Pürkop.

MIS ON „VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA"?

K./Ü. „Looduse" kirjastusel ilmuv „Väike Entsüklopeedia" sisaldab artikleid kogu inimkonna teaduste, kirjanduse, kunsti, tehnika ja mitmesuguseilt muilt vaimse ja ainelise kultuuri aladelt. Ta on käsiraamatuks, millest igaüks hõlpsasti leiab täpsed ning selged andmed iga olulise nähtuse, küsimuse, tähtsamate riikide, linnade, isikute, rahvaste, taimede, loomade, igasuguste teaduslikkude mõistete, võõrsõnade jne. jne. kohta.

„VÄIKESE ENTSÜKLOPEEDIA" ERITI HINNATAVAD OMADUSED, MIS TEEVAD TA HÄDATARVILIKUKS IGAÜHELE, ON JÄRGMISED:

1) teos haarab laias kaares võimalikult kõiki nüüdisaja elu nähtusi ning mõisteid;
2) ta sõnastus on täpne, tihedalt kokkusurutud, seejuures aga rahvapärane ning üldarusaadav;
3) esitatavad andmed on värsked ja mitmekülgselt kontrollitud;
4) sisu täiendavad rohked illustratsioonid ja kaardid tekstis kui ka erilehtedel; hulk kaarte ja pilte antakse mitmevärvitrükis;
5) teos sisaldab ms. kõik tähtsamad võõrsõnad ning võõrkeelsed kõnekäänud ühes nende keelelise päritolu märkimisega, asendades seega ka võõrsõnastikku;
6) teos annab kõigi selles esinevate võõrnimede ja terminite täpse kirjutusviisi ja h ä ä l d a m i s e; teose abil võib seega igaüks õppida võõrsõnu ja võõrnimesid kõnes õieti tarvitama, ilma et ta vastavaid võõrkeeli tarvitseks osata.

Kõik teated leiduvad teoses vastavate märksõnade all, mis on järjestatud tähestikuliselt. Kui mõne mõiste või asja jaoks on tarvitatud rööbiti enam kui üks nimetus, juhitakse v i i d e t e a b i l paralleelsete nimetuste juurest selle märksõna juurde, mille all on antud seletus. „Väikese Entsüklopeedia" käsitsemine on seega väga lihtne.

TRÜ Raamatukogu

ARH PT-2

Kupits, piirimärgiks asetatud mulla- või kivihunnik postiga või piirikiviga.

Kuplee (pr.), koomilise või satiirilise sisuga laul, mille stroofid lauldakse sama viisiga.

Kupletist (pr.), kupleede sepitseja või ettekandja.

Kupong [-*o'*-] (pr.), → väärtpaberi lõik, mille põhjal makstakse intressi või dividendi.

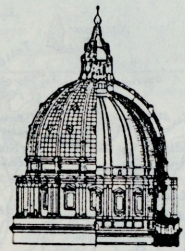

Kuppel.

Kuppel (sks.). *Arhit.* Poolkuuli või mingi teise pöördkeha kujuline võlv või katus; esineb peam. Vana-Rooma, Bütsantsi ja renessansiaja arhitektuuris. — *Geogr.* Ümmariku põhijoonisega kõrgendik.

Kuppelahi, *tehn.*, ahi raua töötlemiseks.

Kuppelhaud, *arheol.*, haril. ümmargune kivikalme kuplitaoliselt võlvitud laega.

Kupriit, vasemaak, esineb Põhja-Ameerikas, Mehhikos, Tšiilis ja Peruus.

Kuprin [-*i'n*], Aleksandr [-*a'*-], vene kirjanik, *1870; naturalistlikkude novellide, romaanide („Kahevõitlus", 1905) jm. autor.

Kupuraud, *etn.*, mõne cm-i pikkune riist haavade raiumiseks kupulaskmisel.

Kupüür (pr.), lõige, kärbe; rahaliik.

Kura [-*a'*], jõgi Lõuna-Kaukaasias, laskub Kaspia merre, 1350 km pikk.

Kuraare, noolemürk, valmistatakse Lõuna-Ameerika pärismaalaste poolt mitmete *Strychnos*'e puuliikide koortest. Surmab eriti hingamislihaseid halvates.

Kuraas (pr.), julgus, südikus.

Kuraator (lad.), hooldaja; kõrgem järelevalveametnik (ülikoolis).

Kuradikäpp e. juudakäpp, *bot.* → Käpad.

Kuradisaar (pr. *Île du Diable*), saar Prantsuse Guayana rannikul, sunnitööliste vanglaga.

Kurakäesus → Vasakukäesus.

Kuramaa (sks. *Kurland*), Läti lõunaosa, end. Kura kub. Venemaal, millest 1918 moodustati Läti 2 valitsusringkonda — Kurzeme ja Zemgale (→ need); kokku 26 830 km², 582 000 el. K. on nime saanud → kurelastelt; vallutati Saksa ordu poolt ja ristiusustati XIII s. algupoolel.

Kurameerimine e. kuramaaž (pr.), amelemine, armatsemine.

Kurant [-*a'*-] (pr.), *ök.*, käibiv, kehtiv raha.

Kurat, rahvaste usundeis jumala teislane, kes loob kõrvuti jumalaga maailma ja selle eri olendeid, rikkudes jumala tööd; kõige halva ja kurja kehastis, hea printsiibi vastand; tekkinud juba vanul pärslasil (→ Ahriman), edasi arendatud juutide poolt (→ Saatan, Peltsebul), kristluse, islami jt. usundite kaudu levinud üle maailma, muutunud paljude rahvaste (ka eesti) rahvausundis ja -juturepertuaaris sageli esinevaks kujuks. K-i nimetus on ka kirumissõna.

Kuratel (lad.), hoolekanne.

Kuratoorium (lad.), hoolekogu, kollegiaalne järelevalveasutis kiriku, kooli jne. juures.

Kurbel (sks.), *tehn.* → Vänt.

Kurbmäng → Tragöödia.

Kurd, *geol.* → Kurrud.

Kurdid, → Kurdistanis asuv iraani rahvas, muhamedi usku, u. 2 600 000 in.; elatuvad põllutööst ja loomakasvatusest.

Kurdistan [-*a'n*], mägismaa Türgi, Pärsia ja Iraki kokkupuutepiirkonnas; elanikud → kurdid.

Kure, linn Jaapanis, Hondo saarel, sõjasadamaga, 207 000 el.

Kureerima (lad.), ravima.

Kurehernes e. vikk, kultuurtaim.

Kurekaelad (*Erodium*), taimeperek. kurerehaliste sugu-k-st; nende viljad kurduvad küpsemisel spiraalselt kokku. Eestis ainsa liigina esinev kurekael (*E. cicutarium*) on harilik umbrohi.

Kurekael.

Kurekatel, *bot.* → Kellukad.

Kurekellad (*Aquilegia*), tulikõieliste sugu-k-da kuuluv taimeperek. enamikus siniste, pikakannuseliste õitega. Eestis kasvab kurekell (*A. vulgaris*) paiguti lehtmetsades, võsas; ka ilutaim.

Kurelased, väljasurnud, lätlastesse sulanud rahvas praegusei Kuramaal, arvatavasti → liivlaste või mingi läti-leedu hõim; mainitud juba VII s-st peale, olid nad kardetud merisõitjad, tegid sõjakäike Skandinaavia maile, ristiusustati XIII s.

Kurelised (*Alectorides*), linnuselts; elavad peam. soodes; pojad, mõne erandiga, pesahülgajad. Suguk. rookanalased (*Rallidae*), kuni kanasuurused linnud; on osavad käijad, kuid viletsad lendajad, mõned isegi lennuvõimetud, mõned ujuvad ja sukelduvad. Neist esinevad Eestis: rookana (*Rallus aquaticus*), täpiline vesivutt e. roovutt (*Porzana porzana*), rääk e. rukkirääk (*Crex crex*), vesikana e. lauk (*Fulica atra*) jt. Lõuna-Euroopast Lõuna-Hiinani, Malai ja Polüneesia saarestikul, Austraalias ja kogu Aafrikas elavad purpurkana (*Porphyrio*) liigid, Uus-Meremaal — lennuvõimetud kanasuurused maoori kana (*Ocydromus*) esindajad. Suguk. kurglased (*Balearicidae*), suured pikajalalised ja -kaelalised linnud. Eestis esineb vaid kurg e. sookurg (*Megalornis grus*). Aafrikas elavad toredad kroonkure (*Balearica*) liigid. Suguk. traplased (*Otidae*) on suured hanetaolised rohtlaelanikud; neist elab enamik Aafrikas. Kuni 16 kg raske suur trapp (*Otis tarda*) esineb Lõuna-Euroopast Kesk-Aasiani.

Sookured.

Kuremaa, vald Tartumaal, Palamuse khk-s, 100 km², 2269 el. Vallas K. asundus karjamajanduskooliga.

(„Väikese Entsüklopeedia" proovilehekülg)

Üks rumal võib rohkem küsida, kui üheksa tarka vastata. „Väike Entsüklopeedia" aga vastab enam, kui üheksa tarka jõuavad küsida.

Palavvööde, maakera troopilisi alasid läbiv kliimavööde; aasta keskmine õhutemperatuur üle +20° C.

Harilik palderjan.

Palderjanid (*Valeriana*), taimeperek. palderjaniliste (*Valerianaceae*) suguk-st, rohtjad taimed, osalt poolpõõsad; Eestis on tavaline harilik palderjan (*V. officinalis*), mille juur on ofitsinaalne. Suur e. rooma p. (*V. phu*) ja mägip. (*V. montana*) on ilutaimed.

Palderjanijuur (*Radix Valerianae*), *farm.*, droog. sisaldab palderjaniõli.

Palderjanitinktuur. *farm.*, pruunikas, tugeva palderjanilõhna ning -maitsega vedelik; tarvitatakse rahustava vahendina.

Paldiski, sadamalinn Pakri e. P. lahe ääres, paese lava lääneserval, 851 el. Linnast loode pool on vanad hästisäilinud kindlusvallid, ehit. XVIII s. alguses, neist veidi lõunas praegune sadam, kus lõpeb Tallinnast tulev

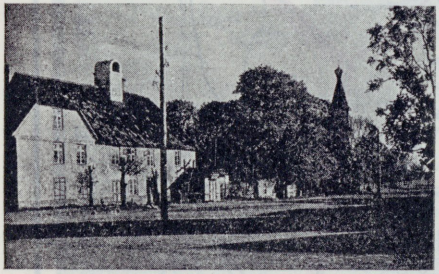

Paldiski vaade.

raudtee. — P. alev (alul Rogerwiek'i-nimeline) tekkis XVIII s. algupoolel, sai linnaks 1783, oli 1783—96 mk-alinn.

Paldrock, Aleksander, arstiteadlane, *16. V 1871; Tartu ülikooli naha- ja suguhaiguste eradots. 1904—17, a-st 1917 prof. seals., a-st 1921 sanitaar-kindralmajor. Tegelnud ms. → leepra uurimisega.

Palee (pr.), keskajal elamu, piduhoone või -saal vürstlikus lossis; nüüdisajal iga suurejooneline ehitis üldse.

Paleerevolutsioon, valitseja troonilt kõrvaldamine õukonnas tekkinud vandeseltsi kaudu.

Palembang, sadamalinn Hollandi Ida-Indias, Sumatral, kohvi ja maaõli väljaveoga; 108000 el.

Paleo- (kr.), eesliitena „vana-", „iide-", „iidne".

Paleobioloogia (kr.), → paleontoloogia haru, mis käsitleb väljasurnud organismide elutegevust ja -tingimusi.

Paleogeograafia (kr.), → geoloogia haru, mis selgitab möödunud geoloogiliste aegade geograafilisi olukordi.

Paleograafia (kr.), õpetus antiik- ja keskaja käsikirjade kirjaliikidest, lühendeist, → ligatuuridest jm.

Paleoliitikum (kr.) e. paleoliitiline ajastu, *arheol.*, vanem → kiviaeg, esiajaloo vanim järk, algab → tertsiaari lõpul, mil inimene on esmakordselt tõestatav maakeral, ja kestab kvaternaarse → jääaja lõpuni. P-st on säilinud inimese luustikke, asulajäänuseid, kivining luuesemeid ja usundilis-kunstilisi muistiseid.

Paléologue [*-lo'g*], Maurice [*mori'ss*], Prantsuse diplomaat ja kirjanik, *1859; oli saadik 1907—12 Sofias ja 1914—17 Petrogradis. Töid: memuaarteos „La Russie des tsars pendant la grande guerre" (3 k., 1921—22) jm.

Paleontoloogia (kr.), teadus, mis käsitleb möödunud geoloogilistel aegadel elanud organismide jäänuseid e. → kivistisi. Jaotus: paleozooloogia, mille ülesandeks on loomkivististe uurimine, ja → fütopaleontoloogia.

Paleozoiline [*-ci'-*] (kr.), *geol.*, paleozoikumi e. vanasse aegkonda kuuluv. → Geoloogiline ajajaotus.

Palermo (vana-aja *Panormus*), Itaalia sadamalinn (408500 el.) Sitsiilia põhjarannikul, samanimelise provintsi (4977 km², 844000 el.) pealinn, ülikooliga (asut. 1779), vilja, puuvilja, oliiviõli ja väävli väljaveoga, tööstusega; Museo Nazionale rikkalikkude kunstikogudega. Asut. foiniiklaste kolooniana, kuulus a-st 254 e. Kr. Roomale, a-st 535 Bütsantsile, a-st 831 araablasile, oli XII ja XIII s. Napoli riigi valitsejate residentsiks.

Palestiina, ka Pühamaa, maa Edela-Aasias, Vahemere idarannikul, Egiptuse ja Süüria vahel, 26300 km², 1261000 el. P. on kuni 1000 m ü. m. kerkiv lavajas lubjakivine mägismaa, mis laskub astanguti Vahemere ja → Jordani jõe ning → Surnumere haudmiku poole. Põlduhariva rahvastikuga tihedamalt asustatud on vaid mägismaa läänenõlvad ja keskosa, kus kasvatatakse nisu, otra, puuvilja ja peetakse karja. Rahvastikust moodustavad araablased, süürlased jt. 75%, juudid 25%. Araablasist on osa kolijad kõrvelanikud (beduiinid), osa maad hariv külade ning käsitööst ja kaubandusest elatuv linnade rahvastik. Juudid on ränanud P-sse peam. maailmasõja järel sionistliku propaganda mõjul ja elatuvad eeskätt põllupidamisest ja aiandusest (apelsinikasvatus). Suuremad linnad: pealinn Jeruusalemm, Jaffa, Haifa, puhtjuudi linn Tel-Aviv (→ need). — *Aj.* P. vanema ajaloo kohta → Kaanan, Iisrael, Juudamaa. Ü. a-st 63 e. Kr. kuulus P. Rooma riigile, kannatades raske surve all, a-st 395 p. Kr. Bütsantsile, kellelt araablased ta vallutasid a. 636. → Ristisõdade ajastul tekkis P-s mitu kristlikku riiki, neist tähtsaim → Jeruusalemma kuningriik. 1516—18 siirdus P. Türgile, vallutati maailmasõja ajal 1917—18 Inglismaa poolt ja kuulub sept-st 1923 Rahvasteliidu mandaatkonnana Inglismaa ülemvõimu alla. Juutidel on P-s tekkinud viimasel ajal raskeid konflikte araablastega.

Palestra [*-e'-*], Vana-Kreekas maadlemis- ja võimlemisruum; laiemas mõttes → gümnasion.

Palestrina [*-i'-*], Giovanni Pierluigi da [*džova'- -i'dži*], itaalia helilooja, *u. 1525, †1594; rooma-kat. kirikumuusika suurim arendaja, teotses 1551—94 Roomas.

Palet (pr.) → Õlak.

„Eesti Entsüklopeedia" sekretariaat.

(Jääb töötama peaaegu samas koosseisus ka „Väikese Entsüklopeedia" koostamisel.)

Vasakult paremale: prl. A. Tigane, prl. L. Anso, J. Käis, K. Torpan, pr. H. Purre, V. Erm, E. Raudsepp, prl. M. Rauts, prl. mag. L. Tohver.

KUIDAS TOIMETATAKSE

„VÄIKEST ENTSÜKLOPEEDIAT"?

„Väikese Entsüklopeedia" toimetamine nõuab rohkesti mitmesuguseid eeltöid, sest enne artiklite kirjutamisele asumist tuleb teose raamid, sisuline liigitus, artiklite stiil, ulatus, lühendid jm. kuni vähimate üksikasjadeni kindlaks määrata. Eeltööde ja kogu toimetamistöö juhtijaks ning korraldajaks on 4-liikmeline redaktsioonitoimkond, kuna tehniline redigeerimine ja trükkitoimetamine on sekretariaadi ülesandeks. Peale selle on toimetusel abiks rida eriteadlasi üksikküsimuste lahendamisel.

Teose laadi ja väärtuse suhtes on määrava tähtsusega märksõnastik, mille koostamisele „V. E." toimetus paneb suurimat rõhku. Märksõnade valiku ja nende all avaldatavate artiklite pikkuse määramise aluseks on „Eesti Entsüklopeedia", mis on leidnud Eestis kui ka naabermail üldise tunnustuse, ja selle toimetamise najal omandatud suur vilumus. Ent selle kõrval töötatakse läbi ka mitmed välismaade vastavaulatuselised entsüklopeediad ja võetakse arvesse sealsed toimetamistöö uusimad kogemused, millega „V. E." peatoimetaja tutvus 1936. a. suvel välismail viibides.

Märksõnastiku valmimise järel algab artiklite koostamine. Teksti võrreldakse andmete täpsuse suhtes enne trükkimist käsikirjaga ja sekretariaadi kasutada olevate allikatega (peale paljude käsiraamatute on sekretariaadil seks otstarbeks tarvitada rida saksa, prantsuse, inglise, ameerika, rootsi, taani, leedu, läti ja soome entsüklopeediaid). Säärane menetlus peab igati tagama teose andmete täpsuse.

„VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA" ILMUB 8 VIHUS, ALATES 1937. A. VARASÜGISEST IGA KUU ÜKS VIHK.

O./ü. „Ilutrükk", Tartu, 1937.

VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA

on usaldatav ja kõikehaarav käsiraamat igaühele. Teoses esitatavad andmed on täpsed ning ammutatud uusimaist allikaist; ta sõnastus on tihe, lihtne ja selge. Rikkalik valik ühe- ja mitmevärvilisi pilte ja kaarte teeb „Väikese Entsüklopeedia" sisu eriti huvitavaks ja käsitluse näitlikuks.

„**Väike Entsüklopeedia**" ilmub **8** vihus, mis moodustavad ühe **1600**-veerulise köite; igas veerus on **71** rida teksti. Teos sisaldab rohkesti illustratsioone erilehtedel ja tekstis.

„VÄIKE ENTSÜKLOPEEDIA" MAKSAB EELTELLIJAILE:

Kohemakstavas rahas brošeeritult **9** krooni, poolnahkköites **12** kr., nahkköites **13** krooni.

Järelmaksuga broš. **12** kr. **8** osas à **1** kr. **50** senti, (tellimise andmisel 1 kr. 50 senti, hiljemini iga vihu ilmudes à 1 kr. 50 s., viimane vihk tasuta).

Köitmine eraldi: poolnahkköide **3** kr., nahkköide **4** kr.

„Väikest Entsüklopeediat" vajab iga inimene, kes tahab ajaga sammu pidada ning ümbritseva elu nähtusi mõista.

POSTI JOOKSEV ARVE NR. 2055. **K./Ü. „LOODUS"** POSTKAST 66. TELEFON 4-35.

ARH PT-2 1930. 9

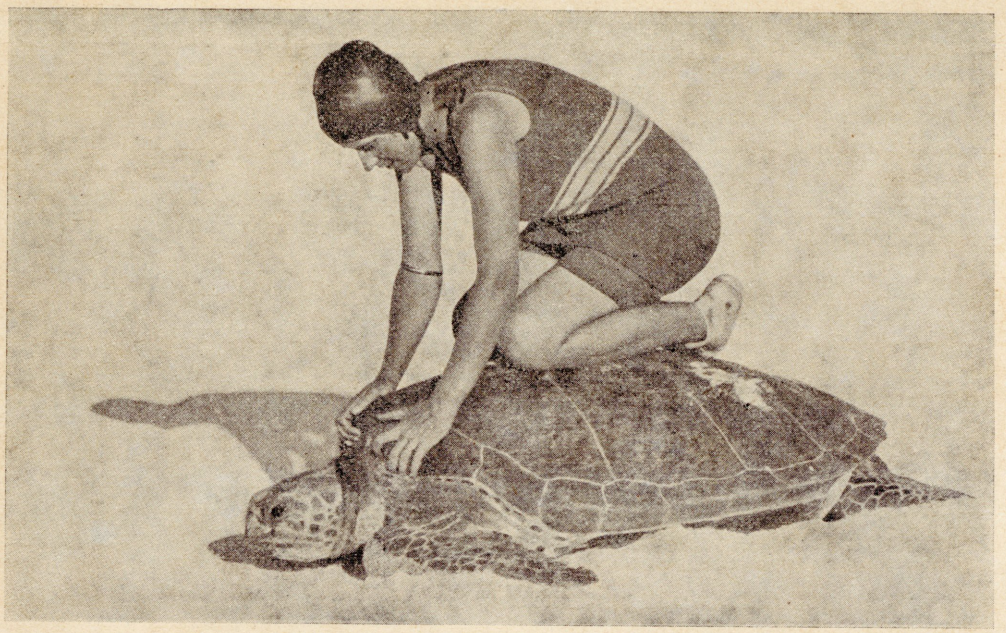

MERINEITSI OMA IMELIKUL RATSUL.

Rannaliival on kilpkonn kohmakas ja abitu, kuid vette jõudes liigub ta osavalt ja väledalt ning vabastab kohe end koormavast ratsanikust.

Maailma praegusaegset nägu,

maid ja meresid, rahvaid ja nende kombeid ning elu-olu, loodust, kultuurilisi, tulunduslikke ja politilisi olukordi **kujutab elavalt sõnas ja pildis**

MAATEADUSLIK SUURTEOS

MAAILMA MAAD JA RAHVAD

Toimetavad:

Tartu Ülikooli geograafia professor **August Tammekann.**

Tartu Ülikooli majandusgeograafia õppeülesandetäitja mag. geogr. **Edgar Kant.**

3 suurt köidet = 18 vihku, kokku umbes 1800 leheküIge, ligikaudu **1000 ilusa suure pildiga,** neist osa loomulikes värvides kriitpaberil.

Tellimisi võtavad vastu kõik raamatukauplused ja raudtee raamatukapid ja pealadu **K./Ü. „LOODUS", Tartus, Vana t. 1, telef. 4-35.**

TRÜ Raamatukogu

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

KAAMELILE ÕPETATAKSE LAUAKOMBEID.

Ida-Sudaani Amarari suguharul on kombeks kaamelit söötes levitada maha riie ja sööta sellelt kaamelile teri. Nii ei lähe kallist sööta raisku, vaid ülejäänu võib jälle puhtalt kokku koguda.

Eestikeelne maateaduslik kirjandus on väga kehv. Peale kooli õpperaamatute on meil vaid üksikuid siit-sealt tõlgitud või algupäraseid juhuslikult kirjastatud töid, mille seas võib leiduda häidki ja täit tunnustust väärivaid. Need vähesed raamatud, mis puudutavad katkendlikult vaid üksikuid maid ja sündmusi ning on sisult sageli hoopis vananenud, ei suuda vähendada **üldist puudust heast ja ajakohasest maateaduslikust lugemisest, millest saaksime ülevaate kogu maakera maist ja rahvaist nende kirjus vahelduvuses.** Eriti tunduv on see puudus koolis, kus pole õpetajal midagi kätte võtta ega õpilastele anda klassis kuiva ja kokkusurutud õpperaamatu järgi pakutava täiendamiseks ja elustamiseks. Samuti on igas perekonnas, kus kasvavaid ja arenevaid noori, suur häda ja raskus noorte lugemisjänu kustutamisega. **Elavalt, kujukalt ja põnevalt kirjutatud ning seejuures sisukas maateaduslik lugemine on kõige parem, harivam ja suurima kasvatusliku väärtusega lugemine.** Seda võtab kätte ja loeb isuga ning kasuga ka iga täiskasvanu oma vabadel tundidel.

„Maailma maad ja rahvad" tahab kõrvaldada esialgseks selle puuduse, rikastades eestikeelset maateaduslikku kirjandust uue ja väärtusliku suurteosega. Säärase

(Järg 4. leheküljel).

Maakera tundmine on kõigi teadmiste alus!

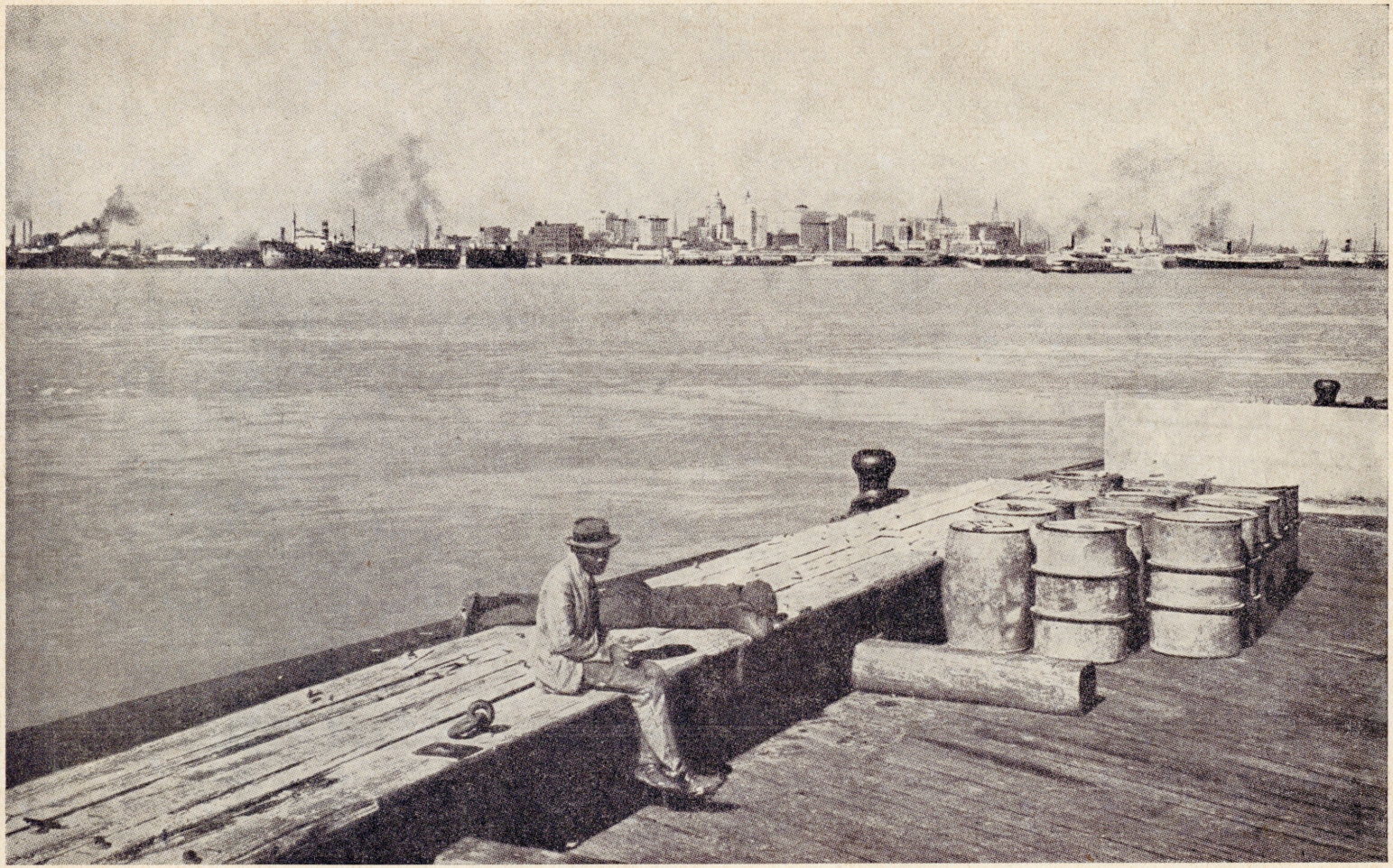

VAADE NEW ORLEANS'I LINNALE ÜLE MISSISSIPPI JÕE.

Nagu kõigis Ameerika Ühendriikide uutes linnades, nii valitsevad ka siin linnapildis kõrgelekerkivad pilvelõhkujad.
New Orleans on Ühendriikide tähtsamaid puuvilla väljaveo sadamaid.

teose koostamine ja kirjastamine on meie väikesearvulise ja kehva lugejaskonna juures suur, raske ja vastutusrikas ülesanne. Ettevõte võib täielikult õnnestuda vaid kogu lugejaskonna elaval osavõtul asjast. Teose väljaandjad on selles teadlikud, kuid on ühtlasi kindlad, et Eestis leidub küllaldaselt hea ja sisuka raamatu hindajaid, pealegi säärase raamatu, mille järgi kõige teravam tarvidus.

Maade ja rahvaste kirjeldamisel on eriti suur tähendus pildil, mis sageli paremini kui ükski sõnaline kirjeldus annab asjadest otsese ja selge kujutluse. Seda on meie teoses silmas peetud ja **suur osa „MAAILMA MAADE JA RAHVASTE“ lehekülgedest on heade ja ilusate piltide all.** Pildid on kõik uued, seni eestikeelses kirjanduses avaldamata, alles viimaste aastate jooksul maateaduslikkude uurimis-ekspeditsioonide poolt üles võetud. **Pildid esitavad meile kujukalt maailma praegusaegset, moodsat nägu.** Piltide valikut on toimetatud kõige suurema hoolega, silmas pidades nii piltide sisukust ja tabavust kui ka ilunõudeid. **Hulk pilte on loomulikes värvides heal kriitpaberil.**

VAADE BOSPORUSE VÄINALE JA KONSTANTINOOPOLILE.
See tumesinine veeriba lahutab Euroopa Aasiast.

Maailma maad ja rahvad

on kogu Eesti rahvale määratud pildi- ja lugemisraamat sellest elavast ja kirjust maailmast, mille keskel praegusel ajal elame. See on tarvilik igale

ÕPETAJALE — täiendus- ja ettevalmistamisabinõuna, samuti pildimaterjali allikana klassis demonstreerimiseks, kas otseselt või projektsiooniaparaadi abil.

ÕPILASELE — sisuka ja põneva lugemisena kokkusurutud ja vähesõnalise õpperaamatu kõrval.

ISEÕPPIJALE — laialdaste maateaduslikkude teadmete hankimiseks elava ja huvitava lugemise näol, mis ei tüüta ega väsita.

KODUS JA PEREKONNAS — iga koduse raamatukogu ehtena ja kõige parema lugemisena ning ajaviitena nii noortele kui vanadele.

„Maailma maade ja rahvaste“ sisukava:

I köide:

Maakera üldpilt ja liigestus.
Nabamaad:
Jääs ja öös (Arktis).
Kuues manner (Antarktis).
Kujunematu manner (Austraalia).
Lõunamere helmed (Vaikne ookean ja saarestik).
Tõusev maailm (Ladina-Ameerika).
Dollarite maa (Anglo-Ameerika).
Atlandi ookean.

II köide:

Must manner (Nigriitsia).
Hommikumaad (Orient).
Tee ja riisi mailt (Monsuun-Aasia).
India ookean.
Kõrg-Aasia.
Punase tähe all (Suur Siber).

III köide:

Euroopa:
Taga-Euroopa.
Vahemeremaad.
Kesk-Euroopa.
Atlandi maad.
Läänemeremaad.
Ida-Baltikum.
Eesti.

Tellige viibimata „MAAILMA MAAD JA RAHVAD“. Tellimiskulud ainult 1 kr. 50 senti kuus!

teose koostamine ja kirjastamine on meie väikesearvulise ja kehva lugejaskonna juures suur, raske ja vastutusrikas ülesanne. Ettevõte võib täielikult õnnestuda vaid kogu lugejaskonna elaval osavõtul asjast. Teose väljaandjad on selles teadlikud, kuid on ühtlasi kindlad, et Eestis leidub küllaldaselt hea ja sisuka raamatu hindajaid, pealegi säärase raamatu, mille järgi kõige teravam tarvidus.

Maade ja rahvaste kirjeldamisel on eriti suur tähendus pildil, mis sageli paremini kui ükski sõnaline kirjeldus annab asjadest otsese ja selge kujutluse. Seda on meie teoses silmas peetud ja **suur osa „MAAILMA MAADE JA RAHVASTE“ lehekülgedest on heade ja ilusate piltide all.** Pildid on kõik uued, seni eestikeelses kirjanduses avaldamata, alles viimaste aastate jooksul maateaduslikkude uurimis-ekspeditsioonide poolt üles võetud. **Pildid esitavad meile kujukalt maailma praegusaegset, moodsat nägu.** Piltide valikut on toimetatud kõige suurema hoolega, silmas pidades nii piltide sisukust ja tabavust kui ka ilunõudeid. **Hulk pilte on loomulikes värvides heal kriitpaberil.**

VAADE BOSPORUSE VÄINALE J
See tumesinine veeriba lahut

Maailma maa

on kogu Eesti rahvale määratud pildi- ja lugemisraamat sellest elavast ja k
vilik igale

ÕPETAJALE — täiendus- ja ettevalmistamisabinõuna, samuti pi
projektsiooniaparaadi abil.
ÕPILASELE — sisuka ja põneva lugemisena kokkusurutud ja vähe
ISEÕPPIJALE — laialdaste maateaduslikkude teadmete hankimisel
KODUS JA PEREKONNAS — iga koduse raamatukogu ehtena

Tellige viibimata „MAAILMA MAAD JA RAHVAD“.

E JA KONSTANTINOOPOLILE.
ahutab Euroopa Aasiast.

ad ja rahvad

ja kirjust maailmast, mille keskel praegusel ajal elame. See on tar-

ti pildimaterjali allikana klassis demonstreerimiseks, kas otseselt või

vähesõnalise õpperaamatu kõrval.
miseks elava ja huvitava lugemise näol, mis ei tüüta ega väsita.
tena ja kõige parema lugemisena ning ajaviitena nii noortele kui vanadele.

„Maailma maade ja rahvaste“

sisukava:

I köide:

Maakera üldpilt ja liigestus.
Nabamaad:
Jääs ja öös (Arktis).
Kuues manner (Antarktis).
Kujunematu manner (Austraalia).
Lõunamere helmed (Vaikne ookean ja saarestik).
Tõusev maailm (Ladina-Ameerika).
Dollarite maa (Anglo-Ameerika).
Atlandi ookean.

II köide:

Must manner (Nigriitsia).
Hommikumaad (Orient).
Tee ja riisi mailt (Monsuun-Aasia).
India ookean.
Kõrg-Aasia.
Punase tähe all (Suur Siber).

III köide:

Euroopa:
Taga-Euroopa.
Vahemeremaad.
Kesk-Euroopa.
Atlandi maad.
Läänemeremaad.
Ida-Baltikum.
Eesti.

Tellimiskulud ainult 1 kr. 50 senti kuus!

ÕNNELIK PAAR FILIPPIINIDE SAARTELT

oma pühapäevseis rõivas. Nägudes on märgata hiinlaste tõulist mõju.

NEGRIITO NEIU FILIPPIINIDE SAARTELT.
Ta kannab oma lõhnaõlipudelikest kõrvalestas!

Lõbusõidud

AUTOGA

1) PRANTSUSMAALE
2) UNGARISSE
3) PÕHJA-SOOME

mitte kalli raha eest,
vaid täiesti muidu!

kogusummas 25—30 isikule, kes tellivad hiljemalt 1. jaanuariks 1931. a.

„Maailma maad ja rahvad"

Kaasasõitjad määratakse kindlaks iga sõidu eel.

Iga reisu kestus 10—20 päeva. Kõik reisikulud sõidukorraldajate kanda!

Teose hankimist on püütud võimalikult hõlbustada, välja andes raamatut väiksemate vihkudena, mis ilmuvad korrapäraselt iga kuu 25. päeval, välja arvatud suvekuud, **kokku 18 vihku.** Nii jagunevad raamatu tellimise kulud kahele aastale ega tee mingeid raskusi ka kõige kehvemale lugejale, kellel aga tõsine soov seda head ja väärtuslikku teost omale muretseda. **Peale kõikide vihkude ilmumist lastakse teos müügile suurte köidetena, mille hind tunduvalt kõrgem.**

Tellige seepärast omale „MAAILMA MAAD JA RAHVAD" kohe selle tutvustamislehe kättesaamisel, kasutades juurdelisatud tellimissedelit!

ESIMESE VIHU SAATE JUBA OMA JÕULULAUALE!

Tellimiskulud ainult 1 kr. 50 senti kuus!

NEW ORLEANS'I LINNA SÜDA KÕRGETE PILVELÕHKUJATEGA
lennukilt vaadatuna.

MAAILMA MAAD JA RAHVAD

1930. a. — 1932. a.

I vihk ilmub juba käesoleva aasta jõuluks.

II—VI vihk ilmub 25. I — 25. V 31. a.	XI—XV vihk ilmub 25. I — 25. V 1932. a.
VII—X „ „ 25. IX — 25. XII 31. a.	XVI—XVIII „ „ 25. IX — 25. XI 1932. a.

Trükitöö.

K./Ü. „LOODUSELE“
Tartus, Vana t. 1, tel. 4-35.

Käesolevaga tellin 1 eks. „Maailma maad ja rahvad“ 18 vihus, mida palun mulle koju saata järgmisel aadressil:

(Nimi ja perekonnanimi)

(Postiaadress)

Iga vihu ilmumisel kohustun tasuma 1 kr. 50 senti ilmunud vihu hinnaks.

(Allkiri)

Tellimise saatmisel tuleb tasuda ühe või mitme vihu hind K./Ü. „Loodusе“ posti jooksvale arvele № 2055 ette, Tallinnas ja teistes linnades, kus kirjastusel esindaja — iga vihu kättesaamisel.

Postmark
2 senti.

V. a.

K./Ü. „Loodus“

Tartu
Vana t. 1.

»H. Laakmanni« trükk, Tartus 1930.

ARH PT-2
Bibliotheca Universitatis Tartuensis
2-64

Suurele Piiblile wäärikas köide

Teadaanne „Suure Piibli“ tellijaile teose köitmiswõimaluste asjus.

Käesolewa wihuga on „Suure Piibli“ ilmumine lõpule jõudnud. Eestikeelse piibli 400=aastase juubeli kaunis wäljaanne on täies ulatuses walminud ja kujuneb igas kodus tähtsamaks ning esinduslikumaks teoseks.

Et see kaunis raamat saawutaks oma täieliku wääriku se, wajab ta ka wastawat k õ i d e t. Köitmata wihud saawad pealegi kergesti rikutud ning hinnalist teost ähwardab häwimine.

Et „Suure Piibli“ tellijad saaksid lasta teose köita näguſalt, kuid siiski mõõduka hinnaga, on hoolitsetud köitmiswõimaluste eest kirjastuse kaudu tuntud kunstnike kawandite järgi. Köidete wastupidawusele on panduд suurt rõhku – tugewad 3=kordsest papp= ja 5=kordsest puuwineerist kaaned, poognad käsitsi õmmeldud.

Kuna köitematerjalide saamine raskeneb ja nende hinnad on pidewalt tõusmas, ei saa kirjastus garanteerida, et pöördel toodud „Suure Piibli“ köidete hinnad jääwad lõplikeks. Praeguste hindadega wõtame „Suure Piibli“ köidete tellimisi wastu kuni järgnewa korralduseni, täites tellimised saabumise järjekorras.

Tutwuge pöördel esitatud standard-köidete näidetega!

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

„Suure Piibli“ köiteid

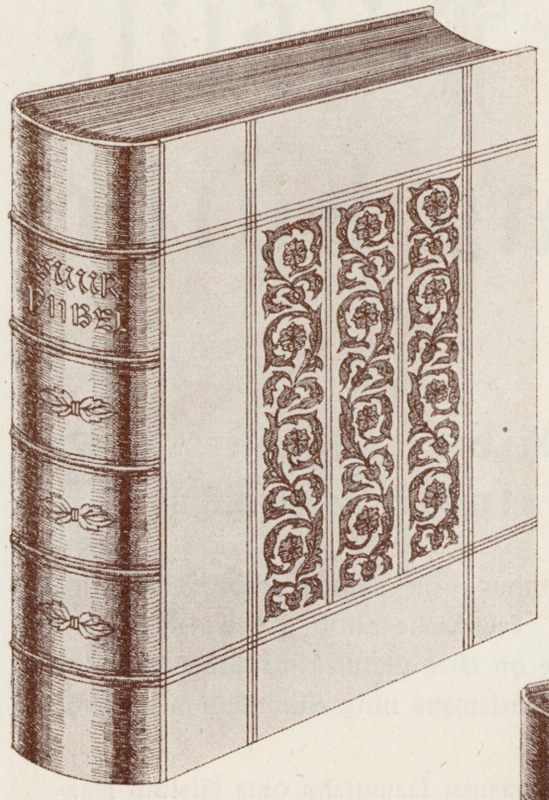

Köide nr. 1.

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Poolnahkköide. Selg mustast nahast, kaaned mustast kalingurist pressitud ornamendiga. Seljatrükk ehtsa kullaga.

Köite hind: kr. 12.30.

Märkus: Soowi korral warustatakse ka see köide stantsitud waest nurkadega ja lukkudega nagu köide nr. 2, kusjuures tellijal tuleb tasuda lisahinnana weel kr. 2.50.

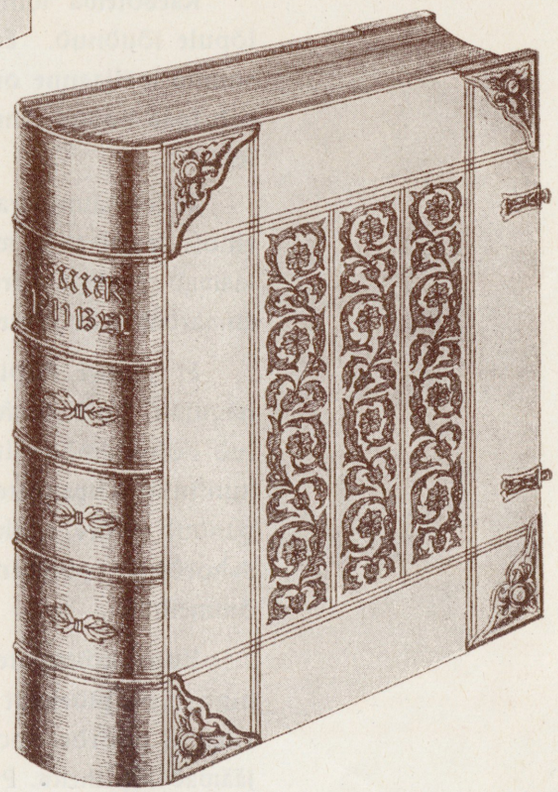

Köide nr. 2.

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Täisnahkköide mustast nahast. Kiri ja muster nagu nr. 1. Lisaks stantsitud waest nurgailustised ja waest lukud.

Köite hind: kr. 17.50, waskosade eest lisahind kr. 2.50.

Käesolewas prospektis ettenähtud standard-köidete kõrwal katsub kirjastus wõimalust mööda rahuldada ka ükšikute tellijate erisoowe köitekawandite wõi köitematerjalide suhtes. Hinnast teatatakse niisugustel juhtudel igale tellijale eraldi.

„Suure Piibli“ köiteid

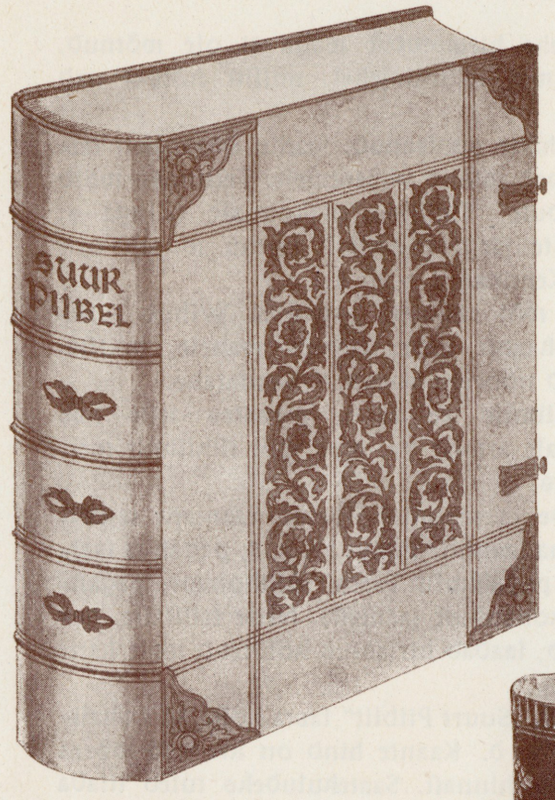

Köide nr. 3 (luksusköide).

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Täisnahkköide walkjaspruunist nahast tumedamawärwilise ornamendiga. Waskilustised samuti nagu nr. 2.

Köite hind: kr. 19.50, waskosade eest lisahind kr. 2.50.

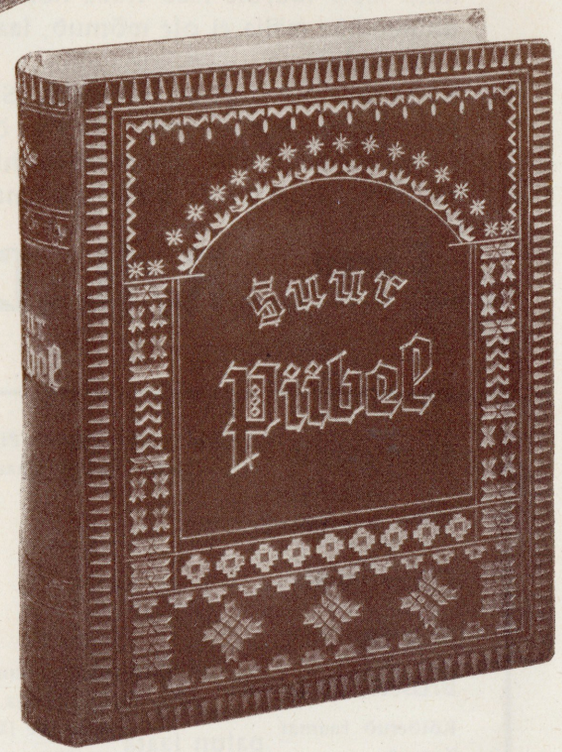

Köide nr. 4 (eri luksusköide).

(Ed. Taska kawandi järgi.)

Täisnahkköide tumepruunist nahast, pressitud ornamendid kullaga ja wärwiga. Puukaaned 5-kordsest wineerist. Ülemine äär kullatud, teised wahatatud.

Köite hind: kr. 35.

Märkus: Ed. Taska töökoja kawandeist on weel eri luksusköide oksüdeeritud waest ilustistega hinnaga kr. 55 ja kalingurköide hinnaga kr. 18. Kawandite lähem kirjeldus saadetakse nõudjaile eraldi.

Kawandite 1–3 järgi saawad köited walmis waremalt 1 kuu wältel köitetellimise saamisest arwates, kawand 4 järgi waremalt 2 kuu wältel.
Pakkemale paberile trükitud „Suure Piibli“ köitekulud on kr. 1.– kallimad.

Köitekulude tõusutendentsi tõttu saame praeguši köitehindu kindlustada ainult kiiremaile köitetellijaile.
Rutake tellimisega! Edaspidi hinnad kallinewad!

„Suure Piibli“ köiteid

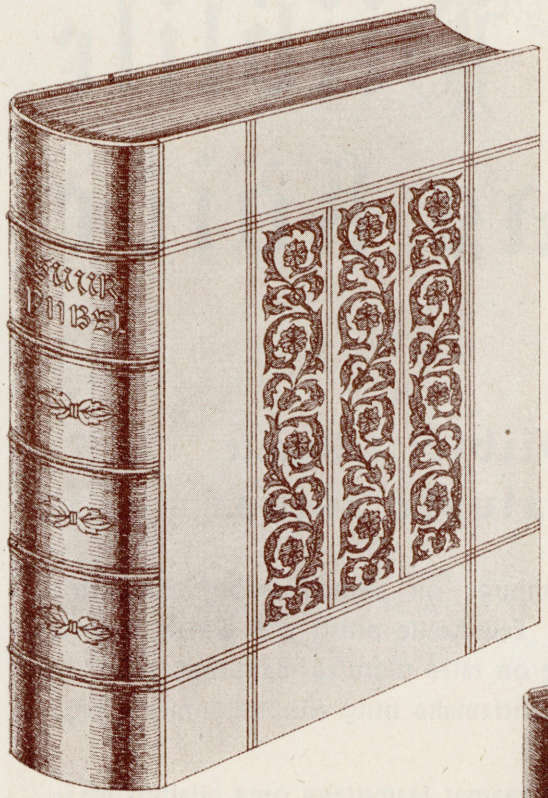

Köide nr. 1.

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Poolnahkköide. Selg mustast nahast, kaaned mustast kalingurist pressitud ornamendiga. Seljatrükk ehtsa kullaga.

Köite hind: kr. 12.30.

Märkus: Soowi korral warustatakse ka see köide stantsitud waest nurkadega ja lukkudega nagu köide nr. 2, kusjuures tellijal tuleb tasuda lisahinnana weel kr. 2.50.

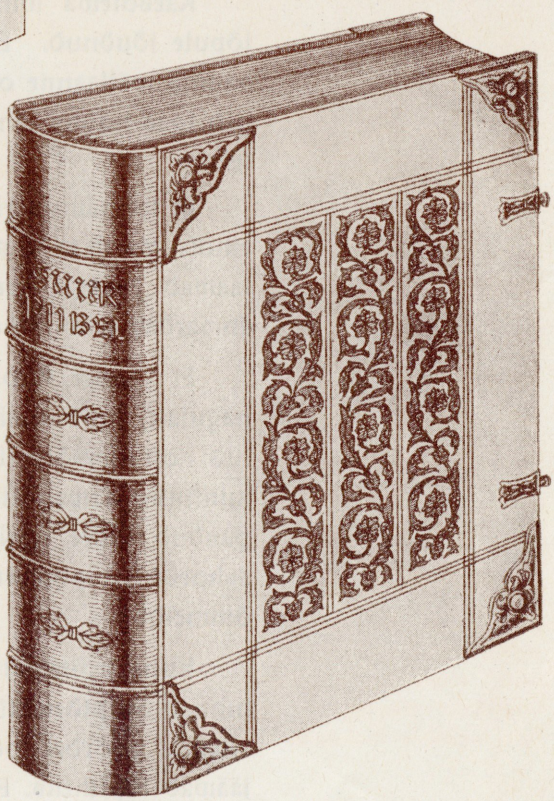

Köide nr. 2.

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Täisnahkköide mustast nahast. Kiri ja muster nagu nr. 1. Lisaks stantsitud waest nurgailustised ja waest lukud.

Köite hind: kr. 17.50, waskosade eest lisahind kr. 2.50.

Käesolewas prospektis ettenähtud standard-köidete kõrwal katsub kirjastus wõimalust mööda rahuldada ka üksikute tellijate erisoowe köitekawandite wõi köitematerjalide suhtes. Hinnast teatatakse niisugustel juhtudel igale tellijale eraldi.

Köitekulude tõusutendentsi tõttu saame praegusi kö
Rutake tellimisega! Eda

„Suure Piibli“ köiteid

Köide nr. 3 (luksusköide).

(Kr. Mark'i kawandi järgi.)

Täisnahkköide walkjaspruuniſt nahaſt tumedamawärwilise ornamendiga. Waſkilustiſed ſamuti nagu nr. 2.

Köite hind: kr. 19.50, waſkoſade eeſt liſahind kr. 2.50.

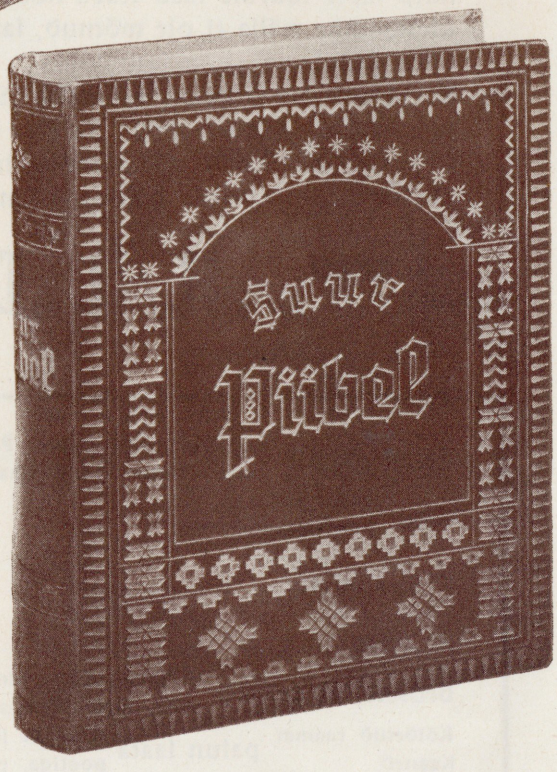

Köide nr. 4 (eri luksusköide).

(Ed. Taska kawandi järgi.)

Täisnahkköide tumepruuniſt nahaſt, preſſitud ornamendid kullaga ja wärwiga. Puukaaned 5-kordſeſt wineeriſt. Ülemine ääar kullatud, teiſed wahatatud.

Köite hind: kr. 35.

Märkus: Ed. Taska töökoja kawandeiſt on weel eri luksusköide okſüdeeritud waſeſt ilustiſtega hinnaga kr. 55 ja kalingurköide hinnaga kr. 18. Kawandite lähem kirjeldus ſaadetakſe nõudjaile eraldi.

Kawandite 1-3 järgi ſaawad köited walmis waremalt 1 kuu wältel köitetellimiſe ſaamiſeſt arwates, kawand 4 järgi waremalt 2 kuu wältel.

Pakſemale paberile trükitud „Suure Piibli“ köitekulud on kr. 1.- kallimad.

itehindu kindlustada ainult kiiremaile köitetellijaile.
spidi hinnad kallinewad!

Tähelepanuks köite tellijaile.

1. Need tellijad, kes seni ükskirjihe kirjastusest välja ei ole võtnud, teatagu allolewal väljalõigatawal tellimislehel, millist köidet nad soowiwad.
2. Need tellijad, kes ükskirjihud kätte on saanud, saatku üheaegselt tellimislehega ka nende käes olewad kirjihud kirjastusele. Tallinnas võib kirjihud ära anda K./Ü. „Looduse" Tallinna osakonnale (Kinga 6, III korral). Ed. Taska kawandite järgi soowijad saatku kirjihud otse Ed. Taska töökojale (Tallinn, Kentmanni põik 5).
3. Kirjihud tuleb saata postpakis või raudteel pagasiga. Kirjihud tuleb hästi pakkida tugewate pappkaante või laudade wahele, hoolitsedes selle eest, et raamatu ääred nööride kohalt ei kannataks.
4. Köite hind tuleb tasuda tellimise andmisel, makstes selle kas K./Ü. „Looduse" posti jookswale arwele nr. 2055 või isiklikult meie kontorisse Tartus või Tallinnas.
5. Köitmisele saadetawate kirjihude ja walmisköidetud raamatu tagasisaatekulu tasub tellija (postpakina saatmise puhul kr. 3.15, pagasiga saatmise puhul 10-kilose saadetise pagasikulu Tartust sihtkohani; pagasikulu täpse suuruse saab teada kohalikust jaamast). Neile tellijaile, kes ükskirjihe välja ei ole võtnud, saadab kirjastus köidetud teose kätte omal kulul.
6. Kawandite 1–3 järgi on võimalik „Suurt Piiblit" lasta köita ka kohalikel köitjail, tellides meilt k a a n e d. Kaante hind on kr. 1.50 wõrra odawam wastawast walmisköite hinnast. Saatekuludeks tuleb lisada 50 senti, tähtsaadetise puhul 65 senti.

Tartu, Ülikooli 18, tel. 24-35 **K./Ü. „Loodus"** **Tallinn,** Kinga 6, tel. 411-92

Palun minule kuuluw 1 eksl. „Suurt Piiblit" köita / saata „Suure Piibli" kaaned kawandi nr. .....

järgi waskilustistega / ilma waskilustisteta.

Tellija nimi .....

Aadress .....

Brošeeritud wihud on Teilt wälja wõtmata / saatsin Teile postiga, pagasiga

Köidetud raamat / Kaaned palun saata tulen ise järele / postiga, pagasiga

Maksin Teie posti jookswale arwele nr. 2055 köite / Teie kontorisse Tallinnas/Tartus kaante põhihinna kr. ...../

waskilustiste eest kr. ...../ raamatu tagasisaate / kaante saate kulu kr. ...../

kokku kr. .....

1067-40

O/Ü. K. MATTIESENI TRÜKK, „TARTU"

ARH PT-2

RUDOLF REIMAN

JÕULUTÄHT

LASTENÄIDEND
ÜHES VAATUSES

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

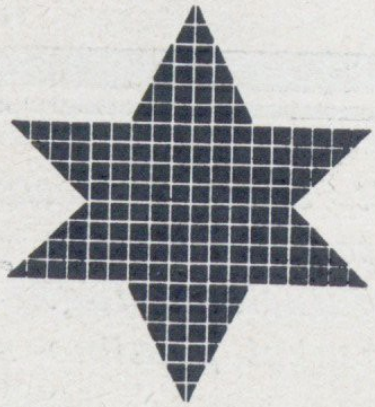

K/Ü. „LOODUS“ TARTU

TEGELASED:

ANTS KASEMÄGI, ajakirjanik.
ANNA, tema naine.
REET, tütar, 14-aastane.
PEET, EET } kaksikud, 8-aastased.
JANTS, kojamehe poeg, niisama vana.

Lihtsalt, kuid maitsekalt sisustatud elutuba. Vasakult uks magamistuppa, tagant eestuppa. Paremal suur aken, selle all kirjutuslaud tugitooliga, laua kõrval raamatukapp; vasakul pianiino noodiriiuliga; tagaseinas diivan.

Jõululaupäeva videvik. Nurgas ehitud jõulupuu.

PT
TRÜ Raamatukogu
2-110

Ajakirjanik Ants Kasemägi on nooruses kirjutanud ilusa lastenäidendi „Jõulutäht". Kuid kõik teatrid on selle kui tundmatu autori töö tagasi lükanud. Suvel on aga Kasemäe 14-aastane tütar Reet leidnud kapist käsikirja ja isa teosest vaimustatuna näidanud seda ka oma õpetajale. Õpetaja leiab olevat näidendi väikeste muudatustega trüki- ja lavastuskõlvulise. Reedaga koos ta korraldabki nii, et isa teadmata näidendit mängitakse Suurteatris jõulu keskmisel pühal. Samuti avaldab kirjastus „Koit" selle teose eriraamatuna. Need uudised serveeritakse isale kingina jõulupuu all.

Ka 8-aastased pojad Peet ja Eet valmistavad isale üllatuse. Nad meisterdavad ise telefoni. Kui pärast selgubki, et selle telefoniga ei saa üldse kõnelda, siis sellepärast isa jõulurõõm pole sugugi väiksem. Oma ettevalmistused teevad lapsed täiesti salaja, varjates üksteisegi ees oma kingitusi viimse silmapilguni.

Et koolidel on jõulupeo ettevalmistamiseks jäänud vähe aega, siis soovitame selle **uudse ja väga huvitava** lastenäidendi tellimisega rutata.

Hind 40 senti.

Koolidele 10 % hinnaalandust. Kui tellimisel raha ette tasutakse (postmarkides või K/ü. „Looduse" posti jooksvale arvele nr. 2055), kannab saatekulud K./Ü. „Loodus".

K./Ü. „LOODUS".

O/Ü. K. MATTIESENI
TRÜKIKODA
TARTU, VALLIKRAAVA 4, TEL. 480

ARM PT-2

Bibliotheca Universitatis Tartuensis (Dorpatensis)

Saatesõnaks „Väledale Arvutajale".

Meie koolides, eriti maal, kus ühel õpetajal tuleb töötada korraga kahe-kolme klassiga, on saanud tavaliseks nähtuseks, et kooliaasta lõpul on paljude õpilaste matemaatilised oskused nõrgad, — sageli niivõrt, et see tõsiselt takistab järgneva aasta tööd.

Millega seletada, et vaatamata õpetaja vaevale ja hoolele õppetöö tulemused üldiselt ei vasta kulutatud ajale ning pingutustele? Kas pole siin osaltki süüdi meie õppesüsteem?

Meil räägitakse palju töökoolist ja töökooli saavutustest, püütakse ka töökooli põhimõtteid tegelikus elus läbi viia, kuid unustatakse sageli kõige tähtsamad nõuded, mis töökool üles seab — õppeaega kasutada otstarbekohaselt ja ökonoomiliselt, lastes edendada armastust töö vastu, kasvatades harjumust täpsaks, kiireks ja puhtaks tööks.

Töökooli printsiipide elluviimiseks ei jätku paarist lööksõnast ega mõnest raamatust, — sellega ei tehta veel kuigi palju, — on tarvis elavat eeskuju, kogemust ja, mis kõige tähtsam, — töökooli nõuetele kohandatud õppevahendeid.

Kahjuks just niisugustes õppevahendites kui ka meetodilises kirjanduses valitseb meil raske põud. Väliskirjanduse muretsemine sünnitab aga meie õpetajakonnale ülepääsmatuid raskusi nii välisraamatu kalliduse kui ka keelte puuduliku tundmise pärast.

Arvestades meie olusid on K. O.-Ü. „Loodus" alati püüdnud nende raskuste kõrvaldamiseks jõudu mööda kaasa aidata, olgugi et meie kitsais tingimusis meetodilise kirjanduse ja moodsate õppevahendite soetamine end äriliselt ei tasu.

Täienduseks seni ilmunud õppekirjandusele ilmus nüüd müügile uus, väga huvitav õppevahend „Väle arvutaja" (normeeritud harjutustestid aritmeetikas), mis töökooli elustamiseks tohiks tunduvalt kaasa aidata.

Olgugi et meie koolides harjutustestid seni on tundmata (välja arvatud mõned üksikud koolid, kus sarnased tabelid kodusel teel valmistatutena tarvitusele on võetud), oleme veendunud, et meie õpetaja on selleks küllalt painduv, et hakata täie innuga teostama oma koolipraktikas uusi võtteid, mille elulikkuses mingit kahtlust pole, — seda enam, kui luuakse soodsad tingimused vastavate ideede teostamiseks.

Seepärast asume julgesti käesoleva seeria kirjastamisele, lootes, et see ettevõte leiab õpetajakonnas poolehoidu ja väärilist hindamist.

K./Ü. „Loodus", Tartus.

I. — **Harjutustestide siht** ei seisa mitte selles, et ainult parimatele õpilastele võimaldada klassis demonstreerida arvutamiskiirust. „Väle arvutaja" tahab kavakindla, regulaarse tööga kõigis õpilastes arendada arvutamisoskust, täpsust ja eriti kiirust.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

II. — Kuni 10 minutit sihikindlat, intensiivset, kaasakiskuvat tööd päevas on küllalt seks, et isegi nõrgaandeliste laste juures arendada harjumust kiireks ja täpsaks arvutamiseks.

III. — Tugides lastele omase võistlus-instinktile aitab „Väle arvutaja" matemaatika tunde tunduvalt elustada: tüütav ja kuiv arvutamine muutub hoopis huvitavamaks ja omab teatud määral mängu ilmet. See ei vähenda aga põrmugi tulemuste väärtust. Lapsed ootavad säravail silmil töö signaali, — ja õpetajal endalgi ei puudu elav huvi selle tervet klassi haarava võistluse vastu.

IV. — Kõige mõjuvam tegur lapse vaimlises arengus on iga pingutus, mis laps vabatahtlikult teeb. Isiklik pingutus õpetaja poolt ei suuda kunagi anda adekvaatseid tulemusi. Ainult nende teadmiste alusel, mis on saadud iseseisva töö ja mõtlemise läbi, võib areneda elus nii väärtuslik tahtejõud! Õpetaja ülimaks sihiks olgu — õhutada klassi vabatahtlikule, rõõmsale tööle. Selleks tahab õpetajale kaasa aidata „Väle arvutaja".

V. — Tõelisi tagajärgi annab ainult kordus, mis elustatud teadlikust tahtest paraneda. Harjutustestide käsitlemisel hinnatagu eeskätt kasvavat edu.

VI. — Kui õpilane kord juba on jõudnud nõutava normini, on samade harjutuste edaspidine kordamine asjata jõukulu ja ajaraisk. Selle asemel võib õpilane oma aega millekski muuks produktiivsemalt kasutada.

VII. — „Väle arvutaja" vabastab õpilase asjatust ja tüütavast tööst — harjutuste ümberkirjutamisest, mis otseselt ei kuulugi matemaatika õpetamise ülesannetesse. Õpilane võib kogu oma tähelepanu juhtida arvutamisele enesele, kirjutades ainult valmis vastuseid. — Suureks paremuseks sel süsteemil on ka kiire vastuste kontrollimine, mida võimaldavad ärarebitavad ribad trükitud vastustega.

VIII. — Tööd ei tohi kunagi kunstlikult kiirustada. Ülemäärase närvilise pingutusega saavutatud kiirus on väsitav. Kui laps on küllaldaselt ette valmistatud, püüab ta isegi oma ülesandeid täita nii kiiresti kui vähegi suudab.

IX. — On enam kui selge, et õppetöö klassis ainult siis normaalselt areneb, kui õpetaja kogu oma tööjõu ainult neile õpilasile pühendab, kes tõesti juhatust ja abi vajavad, ning minimaalselt aega kulutab neile, kes suudavad iseseisvalt töötada ja normaalselt edasi jõuavad.

X. — Ei tohi unustada, et a) kui laps eksib, siis on selleks teatud põhjused, b) alles siis võib õpetaja lapsele tõelist abi anda, kui eksimuse põhjused on leitud. Ainult õige diagnoos võimaldab õiget ravimist. Harjutustestid ei näita mitte ainult seda, et õpilane eksis, — nad näitavad ka seda, milles õpilane erilist abi vajab.

Õpetaja osa on „Väleda arvutaja" tarvitamisel väga lihtne.

Niikaua kui õpilane edukalt täidab oma ülesandeid, tuleb jätta temale võimalus vabaks arenemiseks, — niipea kui aga töös on märgata seisakut või tagasiminekut, on õpilasele juhatust ja abi tarvis.

Õpetaja pöörab seega tähelepanu ainult neile, kes seda tõesti vajavad. Teiste peale ei tarvitse õpetaja aega kulutada.

Silmas pidades, et õpilased ise oma töid kontrollivad ja korrigeerivad vabastub õpetaja sellest tüütavast tööst, kuna õpilased progresseeruvad oma oskustes, täites ülesandeid, mis tavalikult olid õpetaja teha.

Õpetaja asi on ainult õpetada!

Näpunäiteid õpetajale.

Klassi tulles annab õpetaja üldised seletused töö kohta ja soovitab kõigile 1) töötada maksimaalse kiirusega, vigadeta, 2) numbrid kirjutada selged ja loetavad (rõhutades, et töö puhtus võetakse arvesse samuti kui kiirus ja igasugune parandus loetakse veaks), 3) mitte naabrilt ära kirjutada, 4) õpetaja käsklusi täita täpsalt ja silmapilkselt.

Esimesel tunnil tuleks tabelid (näiteks nr. 1) õpilastele kätte jagada valge külg ülespidi (ärarebitavate vastustega), neid töö iseloomuga tutvustada (selleks paar ülesannet tahvlile näiteks kirjutada) ja ainult proovi ks lasta mõned harjutused teha. Seda võiks korrata paaril järgnevalgi tunnil, senikui lastel töö tehniline külg täiesti omaseks on saanud.

Käsklused:

Pliiatsid (suled) korda seada! Pliiatsid lauale! Käed selja taha! Kas kõigil on lehe valge külg ülespidi? Võtke pliiatsid! Parem käsi (pliiatsiga) üles tõsta! Pöörge (pahema käega) leht ümber! Valvel! (Kolme-nelja sekundi järele:) Hakka! Seis! Pöörge leht ümber! Kirjutage lehe seljale 1) oma nimi, 2) vanadus, 3) klass.

Tööde läbivaatus:

Õpetaja jagab paberiribad trükitud vastustega õpilastele välja. Vastusteriba asetatakse harjutuslehe (esimese, teise, kolmanda) rea kõrvale. Õpilased kriipsutavad ristiga läbi kõik vastused, mis trükituist lahku lähevad, — ka need vastused, kus parandusi märgata. Õigete vastuste arv loetakse kokku ja märgitakse lehe tagumisele küljele. (Õpetaja korraldusel võivad õpilased ka vastamisi töid kontrollida.)

Et kogu klassi töö tagajärgedest piltlikku ülevaadet saada, selleks märgitakse õigete vastuste arv tabelile:

Järjekord	Perekonna- ja eesnimi	Vanus (aastad, kuud)	Tabel nr. 1	Tabel nr. 2	. . . . .	Tabel nr. 15
1.	Kask, P.	8 a. 1 k.	35	43	. . . . .	5
2.	Kuusk, A.	10 a. 7 k.	42	54	. . . . .	8
3.	Lepp, Fr.	9 a. 11 k.	42	52	. . . . .	8
— —	— — — — —	— — — —	— —	— —		— —
10.	Pihlakas, R.	8 a. 3 k.	22	29	. . . . .	1
— —	— — — — —	— — — —	— —	— —		— —
20.	Pärn, J.	8 a. 5 k.	15	2	. . . . .	0
— —	— — — — —	— — — —	— —	— —		— —
30.	Saar, L.	8 a 11 k.	29	35	. . . . .	3
— —	— — — — —	— — — —	— —	— —		— —
37.	Sirel, J.	8 a. 1 k.	6	0	. . . . .	0
38.	Tamm, K.	9 a. 1 k.	41	51	. . . . .	7
39.	Toomingas, H.	9 a. 3 k.	17	10	. . . . .	0

Peale seda valmistatakse eri-tabel, millesse kantakse iga harjutuse resultaadid alanevas järjekorras (maksimumist miinimumini), näiteks:

Järjekord	Tabel nr. 1.	Tabel nr. 2.	. . . . .	Tabel nr. 15.
1.	42	54	. . . . .	8
2.	42	52	. . . . .	8
3.	41	51	. . . . .	7
— —	— —	— —		— —
10.	35	43	. . . . .	5
— —	— —	— —		— —
20.	29	35	. . . . .	3
— —	— —	— —		— —
30.	22	29	. . . . .	1
— —	— —	— —		— —
37.	17	10	. . . . .	0
38.	15	2	. . . . .	0
39.	6	0	. . . . .	0

Keskmine rida, antud näites 20. rida (ehk 29 õpilase puhul 15. rida, 20 õpilase puhul 11. rida), annab n. n. klassi mediaani, mis iseloomustab klassi võimisi. Klassi mediaan võimaldab täpsalt mõõta kogu klassi edukust ja (tugedes klassi keskmisele vanadusele) võrrelda õppetöö tulemusi teiste koolide vastavates klassides, kus samad tabelid tarvitusel.

Tähtsad on peale mediaani n. n. ülemine ja alumine kvartiil. Nii on 39 õpilase juures ülemine kvartiil 10-nes rida ja alumine kvartiil 30. rida (ehk 29 õpilase puhul vastavalt: 8. rida ja 22. rida). Kvartiilide kaugus mediaanist näitab, kas enam on töötatud nõrgemate või paremate õpilastega.

Väle Arvutaja

Normeeritud harjutustestid aritmeetikas. Tehteid täisarvudega 100 piirides.

Sisu:

SEERIA A				SEERIA A
TABEL	I:	$6+5+7=$,	$5+4+3=$ jne.,	kokku 42 harj.
„	II:	$12-9=$,	$15-8=$ „	„ 54 „
„	III:	$59+31=$,	$23+73=$ „	„ 40 „
„	IV:	$38-24=$,	$96-21=$ „	„ 42 „
„	V[1]):	$51+9=$,	$86+8=$ „	„ 45 „
„	VI:	$94-5=$,	$62-6=$ „	„ 34 „
„	VII:	$69+17=$,	$18+43=$ „	„ 28 „
„	VIII:	$43-19=$,	$86-67=$ „	„ 21 „
„	IX:	$5+7+9+8+3=$	„	„ 16 „
„	X:	$45+13+19=$	„	„ 15 „
„	XI:	$8.4=$, $5.6=$, $5.14=$	„	„ 51 „
„	XII:	$45:5=$, $34:2=$	„	„ 43 „
„	XIII:	$6.9=$, $3.28=$	„	„ 38 „
„	XIV:	$56:8=$, $98:7=$, $84:14=$	„	„ 26 „
„	XV:	$84:7$ / $+4$ / -27 { Segaülesanded kordusnädalateks Aeg — kahekordne }		„ 9 „

1) Tabel V on muutmatult võetud STANDART PRACTICE TEST'idest. See võimaldab võrdlust Ameerika koolidega, kus ajanormid veidi erinevad meie koolides saadud keskmistest normidest, nimelt:

TABEL V:	**9** a.	**10** a.	**11** a.	**12** a.	**13** a.	**14** a.
Ameerikas:	$6\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{4}$	$4\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{4}$	3 minutit.
Eestis:	**$7\frac{1}{2}$**	**6**	**5**	**4**	**$3\frac{1}{2}$**	**3** „

Need normid on maksvad kogu seeria (tab. I—XV) ulatuses.

SEERIA B ei erine sisuliselt milleski A-seeriast, muudetud on vaid harjutuste järjestus. Seeria B on määratud kontrolliks eelmisele. Mahakirjutamise ärahoidmiseks on soovitav käsitada kumbagi seeriat korraga — poolel klassil seeria A, poolel — seer. B.

Seeria B. tuleb tarvitusele võtta ka siis, kui harjutuste kordamisel mängatakse, et õpilastel vastused hakkavad automaatselt meelde jääma.

Tabelite relatiivse raskuse ja ajanormide kindlaksmääramisel on katseid tehtud 3000 tabelil. Aluseks on võetud ka STANDARD TEST'ide andmed, mis pakuvad katsete kokkuvõttet enam kui miljoni lapsega.

„Väleda arvutaja“ üksiku tabeli hind on $1\frac{1}{2}$ marka.

Tabelid on müügil komplektides.

Komplekt sisaldab 20 tabelid (nr. 1 — 20 eks., nr. 2 — 20 eks. jne.).

1 komplekt maksab 30 marka.

K. Mattiesen, Tartus.

ARH PT-2

ÕNNERIKAST

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

1936.

AASTAT!

PT
TÜ Raamatukogu
439-102

K.-O./Ü.

»LOODUS«

ARM PT-2

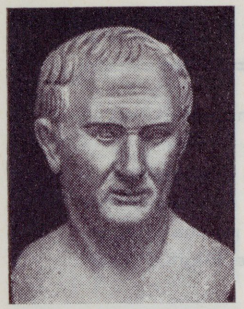

Mitte relva ega jõuga,
vaid sõna ja vaimuga
on need isikud

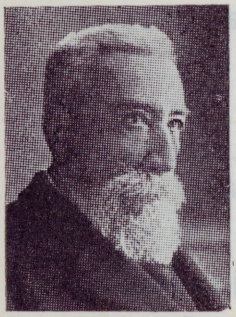

VALLUTANUD MAAILMA

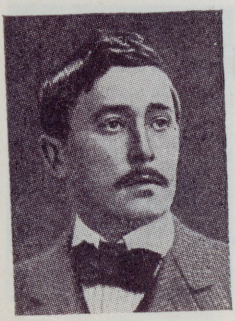

Kes nad on?

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

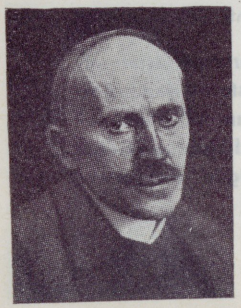

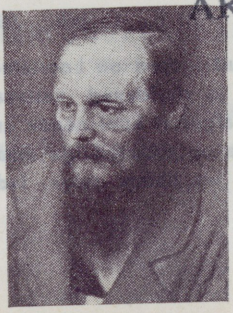

MAAILMA KIRJANDUSE AJALOOD

Hariduse täiendamiseks tuleb maailmakirjanduse rikkalikust varasalvest lugemiseks valida väärtuslikum, kohasem, oma huvile ja hingelaadile vastavam. Parimaks juhiseks valiku tegemisel on järgnevad kirjandusloolised ülevaated, mis tõstavad esile vastava rahva luuleloomingu parima ja annavad ühtlasi ka vastavast keelest eesti keelde tõlgitud väärtteoste nimestiku.

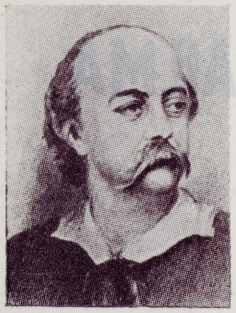

A. Aspel.

Ülevaade prantsuse kirjandusest.

88 lk. 18 pilti. Hind **1** kroon **25** senti.

A. Murakin.

Ülevaade ungari kirjandusest.

48 lk. 13 pilti. Hind **65** senti.

E. Raudsepp.

Ülevaade skandinaavia kirjandusest.

104 lk. 18 pilti. Hind **1** kroon **35** senti.

E. Roos.

Ülevaade vana-kreeka kirjandusest.

68 lk. 11 pilti. Hind **80** senti.

E. Roos.

Ülevaade rooma kirjandusest.

84 lk. 8 pilti. Hind **1** kroon **25** senti.

A. Sokolov.

Ülevaade vene kirjandusest.

70 lk. 13 pilti. Hind **90** senti.

Ülalmärgitud teosed on koostatud eesti parimate asjatundjate poolt ja sisaldavad vastavate rahvaste kirjandusloo ülevaated algusest kuni nende arengu lõpuni või tänapäevani. Esile on tõstetud iga maa kirjanduslikud suurmeistrid. Esitus on lihtne, selge, ladus ja kõigile arusaadav.

ÜKSIKTEOSED SUURMEISTRITEST

Võrratult rikkam on igaüks hingeliselt ja teadmiste poolest, kui ta on tutvunud järgnevate maailma suurvaimude elutöö, loomingu ülevaadete ja tähtteoste analüüsiga.

A. Aspel.

Molière'i elu ja looming.

48 lk. 2 pilti. Hind **60** senti.

See on põhjalikult ja korralikult ning selges ja ladusas stiilis kirjutatud raamat, mis annab ilmeka ülevaate prantsuse suurvaimu Molière'i elust ja loomingust.

L. Sild.

Byroni elu ja looming.

Inglise geeniuse seiklusrikka elu ja loomingu ülevaade ühes luulevalimikuga A. Orase tõlkes. 48 lk. 1 pilt. Hind **65** senti.

A. Tamm.

Juhani Aho elu ja looming.

40 lk. 1 pilt. Hind **60** senti.

Autor on valgustanud J. Aho loomingut, esitades teoste sisukokkuvõtte ja hinnangu vastavalt teoste ilmumisjärjekorrale.

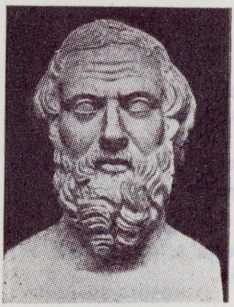

A. Tamm.

Kalevala. 72 lk. 2 pilti. Hind **80** senti.

Täielik ülevaade selle suurteose saamisloost, sündmustikust, sisuolemusest, kunstiväärtustest ja üldisest hinnangust.

A. Tamm.

Sophoklese elu ja looming.

56 lk. 3 pilti. Hind **60** senti.

Teose lõppu on paigutatud kreeka pärisnimede hääldamise juhised. Siin katsutakse esmakordselt selgust tuua sellisesse kaosesse, mis meil valitseb kreeka nimede hääldamises.

M. Teder.

William Shakespeare ja tema „Hamlet".

72 lk. 4 pilti. Hind **85** senti.

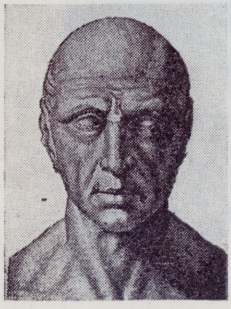

J. Valgma.

Aleksis Kivi ja tema suurteos „Seitse venda".

32 lk. 3 pilti. Hind **40** senti.

KIRJANDUSTEOREETILISED TEOSED

J. Meerits.

Draama olemus, liigitunnused ja arenemisküik.

52 lk. 5 pilti. Hind **60** senti.

Teos annab ülevaate dramaatilise kirjanduse sisulisest olemusest, liigitunnustest ja ajaloolisest arenemisest antiikajast tänapäevani.

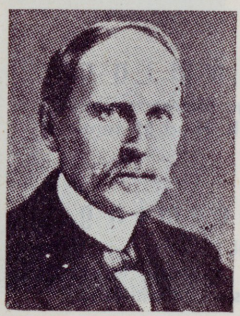

H. Paukson.

Romantika välis- ja eesti kirjanduses.

60 lk. Hind **75** senti.

Ajalooline ülevaade romantismi kui kirjandusliku voolu sünniloost ja arenemiskäigust Lääne-Euroopas ning Eestis.

A. Pärl.

Esteetika. Sissejuhatus kunstiküsimusisse.

72 lk. 4 pilti eritahvlil. Hind **90** senti.

A. Pärl tutvustab meid kõigi esteetiliste põhiküsimustega, mis seoses kirjandusega, väga selges ja arusaadavas esitises.

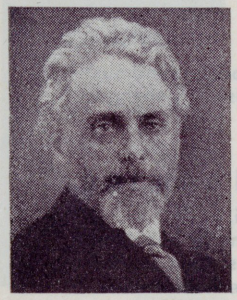

J. Roos.

Kirjandusteose analüüs.

80 lk. 4 pilti. Hind **1** kroon.

Autor näitab tee, kuidas pääseda analüüsi kaudu lähedale iga kirjandusteose väärtuslikule tuumale.

Kõik need teosed on saadaval meie kaupluses.

KIRJASTUS OSAÜHING „LOODUS"

Tartu, Ülikooli 18, tel. 24-35 // Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92

Posti jooksev arve nr. 2055.

1050 — 39

O/Ü A. MATTIESENI TRÜKK., TARTU

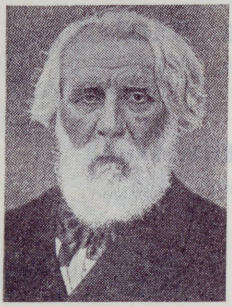

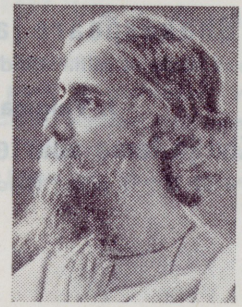

Muusika entsüklopeedia

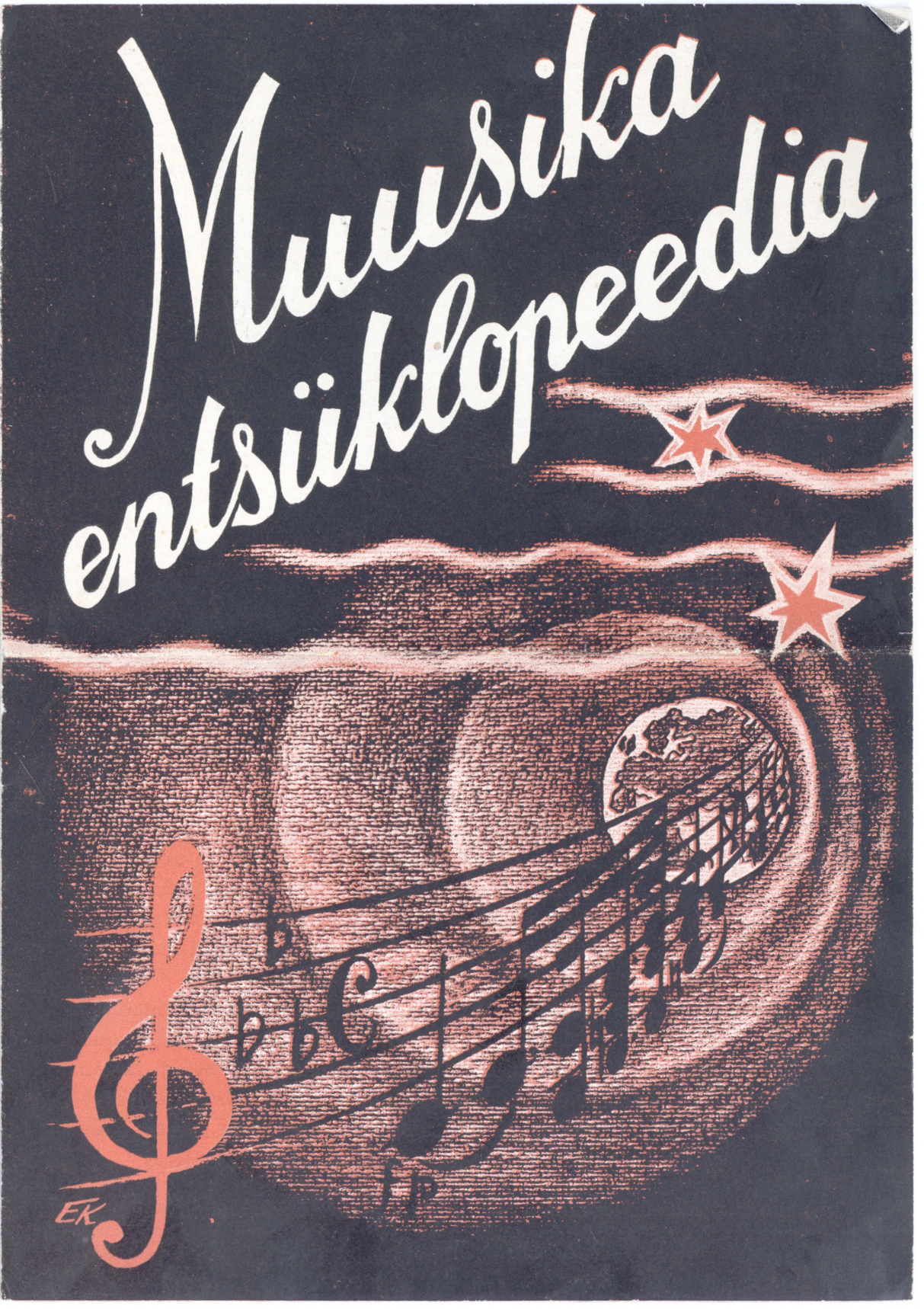

Stseen E. Aava ooperist „Vikerlased".

Muusika entsüklopeedia

väljaandjaks on K./Ü. „Loodus", kellel „Eesti entsüklopeedia" ja „Väikese entsüklopeedia" kirjastajana on suured kogemused entsüklopeediliste teoste koostamiseks ja kirjastamiseks. „Muusika entsüklopeedia" toimetusse kuuluvad prof. **J. Aavik, V. Tammann, Ed. Tubin, J. V. Veski** ja **A. Üksip.** Kaastöölisteks ja üksikartiklite kirjutajateks on meie parimad muusikud ja vastava ala eriteadlased.

Kõik teated leiduvad „Muusika entsüklopeedias" vastavate märksõnade all, mis on järjestatud tähestikuliselt. Kui mõne mõiste või asja jaoks on tarvitusel rööbiti enam kui üks nimetus, juhitakse viidete abil paralleelsete nimetuste juurest selle märksõna juurde, mille all on antud seletus.

„Muusika entsüklopeedia" annab Teile kiiresti kõik tarvilikud teated ja vastab kõik küsimused muusika alal.

Akadeemiline meeskoor 1937. a.

Muusika entsüklopeedia

vastab igale küsimusele, sest ta sisaldab artikleid kõigilt muusika aladelt. Üksikasjaliselt on käsiteldud: muusikateooria, terminoloogia, harmoonia, muusika ajalugu, koori- ja soololaul, hääleseade, klaveri, oreli, viiuli, tšello jt. muusikariistade mängimise õpetus; orkestrite ja kooride juhatamine, tähtsamate sümfooniate, ooperite ja operettide üksikasjalisi sisuseletusi, analüüse ja juhtmotiive, ajaviite-, tantsu- ja kammermuusika, vaimulik ja kirikumuusika, rahvalaul ja rahvamuusika, tähtsamad heliloojad, koori- ja orkestrijuhid, muusikateadlased, arvustajad, kirjastajad jne., muusikakoolid, konservatooriumid, muusikalised asutised, ettevõtted ja organisatsioonid.

Erilist rõhku on pandud eesti muusikat ja muusikategelasi käsitlevatele artiklitele. Selles osas on „Muusika entsüklopeedia" ainuke usaldusväärne ja täpne allikas. Esmakordselt saab siin eesti muusika ajaloost, loovisikutest ja tegelastest põhjaliku ülevaate algusest kuni tänapäevani.

„Muusika entsüklopeedia" abil võidate kõik raskused, mis võivad esile kerkida üksikute muusikariistade käsitsemisel.

a, c-duur helireedeli kuues heli. Selle järgi häälestatakse pillid. I oktaavi a: normaalne kõrgus on kindlaks määratud 435 kaksikvõnkele sekundis.

aaria (it.; prants. ja ingl. „air"), lauldav või mängitav kompositsioonitervik XVII—XVIII saj. Tänapäev: eelnenud muusikalisele arendusele (ooperis, oratooriumis, kantaadis) järgnev ulatuslik, situatsiooni iseloomustav, sageli dramaatilise tõusuga lüüriline soololaulupala, eriti orkestri saatel. A. on enamasti kahe- ja kolmeosalises lauluvormis (←). Viimasel juhul on kolmandal osal da capo (←) iseloom. Kuna o o p e r i - a. taoliselt komponeeritud iseseisev k o n t s e r t - a. on mõeldud peaaegu iseloomuliselt ilmliku kontserdi palaks, kannab v a i m u l i k a. (k i r i k u - a.) palvelist ilmet või esitab mitmekesiseid hardlaid hingeseisundeid (rusutud meel, hirm, tänu, rõõm jm.). Eriti laulu ehtelisele küljele rõhku panev on k o l o r a t u u r - a.

Aav, E v a l d, helilooja, *7. III 1900 Tallinnas, †21. III 1939 seals. Lõpetas 1926 Tallinna Konservatooriumi kompositsiooniklassi; juhtis Tallinnas Kadettide koori (1923), Garnisoni koori (1928), 1929—35 ÜENÜ segakoori ja 1934. aastast peale meeskoori „Eesti Laulumehed"; A. on olnud XI üldlaulupeo ja mitmete meeslaulupäevade üldjuht, 1930—33 Lauljate Liidu nõukogu ja juhatuse liige. A. on loonud orkestritöid, soolo- ja koorilaule ning esimese eesti ooperi „V i k e r l a s e d" (←), mis 1928 „Estonias" lavastati ja 22 korda hea menuga mängiti. Ooper leidis ka arvustuselt head hindamist. 1934./35. a. hooajal esitati „Vikerlased" uues lavastuses ja täiendatult „Sõdalaste koori" ja paari tantsuga. 1935. a. lavastati „Vikerlased" ka „Vanemuises", kus seda mängiti 6 korda. Heliloojana püüab A. rahvaviisi meloodika poole, kuid rahvaviisi puhtal kujul ta ei tarvita. Harmoonia on A-l võrdlemisi lihtne, modulatsioon kasin. Ta püüab mõjuda hoo ja tujuga ning kõlava jõurikkusega, laskudes mõnikord ka karedamaisse kõladesse. Orkestrivärve kasutab A. oma rahutu loomingulise temperamendi tõttu õige rikkalikult. A. on orkestrile komponeerinud 2-osalise sümfoonilise poeemi „Elu" (1934), mille ideestik on suguluses Fr. Liszti sümfooniliste poeemidega, „Kontsertvalsi", „Muusikalised pildid" (väljavõtted oop. „Vikerlased"), parafraasi rahvalaulule „Meil aiaäärne tänavas" ja viimase suurema tööna sümfoonia d-moll (neljas osas, 1939), mille esiettekanne oli 17. III 1939 „Estonia" kontsertsaalis prof. Raimund Kulli juhatusel. Selles teoses avaldub kõige selgemini Aava isiklikult leiutatud tee eesti omapärasele rahvakunstile lähenemiseks. Ka polüfoonilises töötluses on A. siin põhjalikum, samuti on ta tasakaalukam orkestrivärvide leiutamises. Scherzo aset täidab sümfoonias rahvapärane labajalavalss. A. väiksematest teostest on ilmunud trükis „Meeskoori laulud" ja soolo- ning koorilaule EKHS (←), Lauljate Liidu, Tallinna Meestelaulu Seltsi ja Autorikaitse Ühingu väljaandeis.

E. Aav.

Akadeemiline meeskoor, asut. a. 1912 helilooja Juhan Simmi (←) poolt, kes juhatas koori 1924. a-ni, mil asus koorijuhi kohale Leenart Neuman (←). Innuka harjutustegevuse tagajärjel tõusid koori võimed ja käidi kontsertimas paljudes kodumaa linnades. Tähtsamaks koori ettevõtteks kujunes kontsertmatk Ungarisse 1926. a. juunis. 1933. a-st peale juhatab A. m-i helilooja R. Ritsing (←), kelle juhatusel on koor suuresti arenenud nii arvuliselt kui ka

„Muusika entsüklopeedia" artiklid on kirjutatud kõik üldarusaadavalt ja selgelt.

„Muusika entsüklopeedia" on hädavajalik käsiraamat igale muusikasõbrale, kontsertide külastajale ja raadiokuulajale.

kunstiliselt tasemelt. Peale arvukate kodumaiste kontsertmatkade korraldati 1937. a. kolmenädalane kontsertmatk Lätisse, Poolasse, Saksamaale, Taani, Norrasse ja Rootsi ja 1939. a. veebruaris Soome.

Aumere, Hubert (1936. a-ni H. Anton), viiulikunstnik, * 4. VIII 1913 Tallinnas, lõpetas 1932 Tallinna Konservatooriumi prof. J. K. Paulseni õpilasena, on kontsertinud kodu- ja välismail. A. sai rahvusvahelisel noorte viiulikunstnikkude võistlusel 1935. a. Varssavis auhinna.

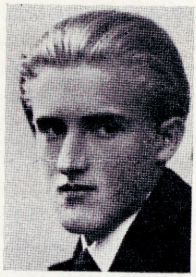

H. Aumere.

„Aïda" [-i'-], Giuseppe Verdi (✕) 4-vaatuseline ooper, loodud Suessi kanali avamise pidustusteks; esietendus toimus Kairos 24. XII 1871. Üldmulje „A-st" on rusuv: valitsevad pikaldased tempod, muusika on kokkukõlas sünge sisuga. Isegi pidulikel hetkil on muusika ainult hiilgav, kuid mitte rõõmus. Verdi on siin õnnestunult kasutanud etnograafilist elementi, eriti tantsudes ja kooride: esinevad meeldivalt haarav kurblik meloodia suurendatud kvardi ja vähendatud sekstiga, lihtne harmoonia ja omapärane instrumenteering ühenduses meloodilise rikkuse, dramatismi ja sügava tundega.

„A." tegevus areneb Egiptuses, vaaraode valitsusajal. Kohe alguses selgub, et on otsustatud sõjakäik Etioopiasse. Ooper algab lühikese sissejuhatusega orkestrilt, milles kuuleme peategelase Aïda teemat viiulilt:

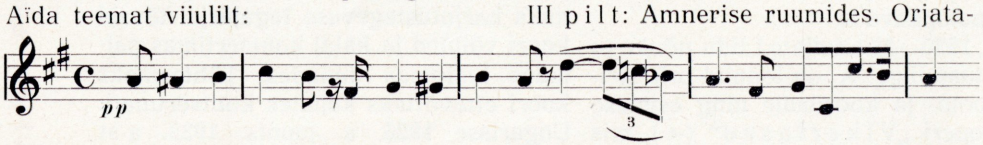

Seda õrna kaebust kuuleb iga kord, kui on oodata Aïda ilmumist või kui mõte kaldub temale.

I pilt: Tegevus algab vaarao palees Memfises. Isise preester Ramfis teatab noorele väepealikule Radamés'ile, et etiooplased on tunginud üle Egiptuse piiri ja et neile vastu saadetava Egiptuse sõjaväe juhiks on määratud tema, Radamés. Radamés väljendab oma tundeid kaunis aarias; ta ihaldab võita vaenlast, et heita loorberid oma armastatu, Aïda jalgade ette, kuigi see on vaid orjatar, kelle vaaraotütar Amneris on valinud oma usaldussõbrannaks. Selles ülevas meeleolus tabab Radamést Amneris, kes samuti armastab noort pealikut. Ent samas selgub kuningatarile, et Radamési süda kuulub orjatar Aïdale (Aïda teema orkestris). Ilmubki Aïda. Ta on kurb, sest sõjakäik on sihitud tema isamaa, vendade ja isa, kuningas Amonasro vastu. Sellest selgub, et Aïda on Etioopia kuningatar, mida aga Egiptuses keegi veel ei tea.

Vastkirjeldatud stseenile järgneb vaarao pidulik tulek oma saatjaskonnaga. Vaarao kuulutab avalikult sõja ja teatab, et ülemjuhatajaks on määratud Radamés. Amneris ulatab viimasele püha lipu, mille järel kõik siirduvad templisse pühitsema Radamési väejuhiks. Aïda jääb üksinda kohale ja tunneb kohkudes, et ta on poole südamega oma isamaa, teise poolega aga Radamési poolt. Need piinavad vastukäivad tunded ja meeleolud on suurepäraselt kujutatud suures Aïda lõppaarias.

II pilt: Templis õnnistatakse Radamés ja antakse talle pühitsetud relvad. Selle pildi pearõhk on balletil: templitantsijatar'd kannavad ette müstilisi rituaalseid tantse.

III pilt: Amnerise ruumides. Orjataride koor ja tantsurühm püüavad lõbustada Amnerist, mis aga ei taha õnnestuda, sest kuningatari mõtted viibivad

„Muusika entsüklopeedia" on hea käsiraamat igale muusikaõpilasele kõigil muusikaaladel.

„Muusika entsüklopeedia" abil saate kontserte külastades ja kodus raadiot kuulates kõiki ettekandeid nautida teadlikult.

ARH PT-2

MUUSIKA ENTSÜKLOPEEDIA

on usaldatav ja kõikehaarav käsiraamat igale muusikasõbrale. Teoses esitatud andmed on täpsed ja ammutatud uusimatest allikatest; ta sõnastus on lihtne ja selge ning mõistetav igaühele; nootides toodud motiivid on maailma muusika paremik.

*

„Muusika entsüklopeedia" ilmub 6 vihus, „Väikese entsüklopeedia" formaadis, mis moodustavad üle 1000-veerulise köite. Teos sisaldab rohkesti illustratsioone tekstis ja eritahvlitel.

„Muusika entsüklopeedia" maksab eeltellijaile:

30. aprillini 1940

KOHEMAKSTAVAS RAHAS BR. . KR. 12.—
JÄRELMAKSUGA BR. . . . . KR. 15.—
(Kr. 3.— tellimise andmisel ja à Kr. 2.— 1. — 6. vihu kättesaamisel.)

1. maist 1. juulini 1940

KOHEMAKSTAVAS RAHAS BR. . KR. 15.—
JÄRELMAKSUGA BR. . . . . KR. 18.—
(Kr. 3.— tellimise andmisel ja à Kr. 2.50 1. — 6. vihu kättesaamisel.)

Alates 1. juulist 1940 kallineb „Muusika entsüklopeedia" hind tunduvalt. Peale ilmumist maksab teos brošeeritult **Kr. 25.—.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

K./Ü. »LOODUS«
Tartu, Ülikooli 18, tel. 24-35
Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92
Posti jooksev arve nr. 2055

1075—40.
O/Ü K. MATTIESENI TRÜKK, TARTU

ARH PT-2

LKR № 85 — № 96 1936

Tellimishind aastas — 10 krooni,
üleni riideköites — 15 krooni.

LOODUSE KROONINE ROMAAN

1936. a. ületab oma sisuvalikult kõik eelmised aastakäigud: **kaheksas aastakäik** sisaldab **ainult** maailmakuulsaid, kõigile lugejaile tuntud inglise, prantsuse, norra, rootsi, hispaania, itaalia, saksa ja vene kirjanikke, kes on esindatud järgmiste teostega:

1. G. d'Annunzio: **Nauding**
2. A. Bennett: **Trump-äss**
3. W. Blasco Ibanez: **Surnud käsivad**
4. A. Daudet: **Sappho**
5. Cl. Farrère: **Väikesed liitlased**
6. K. Hamsun: **Oma aja lapsed**
7. R. Kipling: **Valgus kustus**
8. S. Lagerlöf: **Ühe mõisa lugu**
9. J. Romains: **Lucienne**
10. A. Schnitzler: **Casanova kojusõit**
11. J. Turgenev: **Isad ja lapsed**
12. H. G. Wells: **Armastus ja härra Lewisham.**

Eeltellijad, kes **5. detsembriks** s. a. tasuvad terve tellimishinna 10 kr. (või köites 15 kr.), saavad hinnata kaasandena

Knut Hamsuni „MAA ÕNNISTUSE"

(sarjast „Nobeli Laureaadid") 472 lk. luksuslikul halfapaberil. Kaas kunstnik E. Kollomilt hõbedasel kartongil. Eessõna T. Ülik. rootsi keele prof. Per Wieselgrenilt. Teos on varustatud autori pildi ja autograafiga kriitpaberil.

K./Ü. „LOODUS" Posti jooksev arve nr. 2055.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

„MAA ÕNNISTUSES“

käsitleb K. Hamsun lihtsa põllumehe Iisaku asumist kaugete mägede ürgloodusse ja sealse puutumatu põlismaa ülesharimist viljakandvaks põlluks. Asuniku iga tähtsusetugi edu oma talu laiendamisel ja harimisvahendite hankimisel paelub lugejat niisama tugevasti nagu tuntud Robinsoni loos asustamatul saarel.

Iisakule järgneb aasta-aastalt uusi asunikke, kuni sinna tekib üsna korralik küla. Suureks elamuseks sellele asundusele on vasemäe avastamine. Tekib maagitööstus, mis toob sinna uue, kiiretempolise elu. See kõik aga hajub ühel heal päeval suure krahhiga. Ainult Iisak ei kaota üldises segaduses pead — ta elab üksnes oma talule ega märkagi askeldust enda ümber. Teos lõpeb kauni pildiga põllule seemet külvavast Iisakust, kes astub hardalt ja palja päi selles pühalikus toimingus, kuna tema ümber avarduvad põllud ning mäed ja tema kohal taevas kaardub särav vikerkaar.

Romaan on probleemiderohke, kuid Hamsunile omaste originaalsete põigetega alatiselt tähelepanule ergutav. Teose nauditavust tõstab autori isesugune elutark, tempereeritud huumor.

Just selle ürgjõulise, elujaatava ja elu mõistva suurteose eest saigi Hamsun suurima kirjandusliku tunnustuse, Nobeli auhinna, osaliseks.

K. Mattieseni trükikoda o.-ü., Tartu 1935.

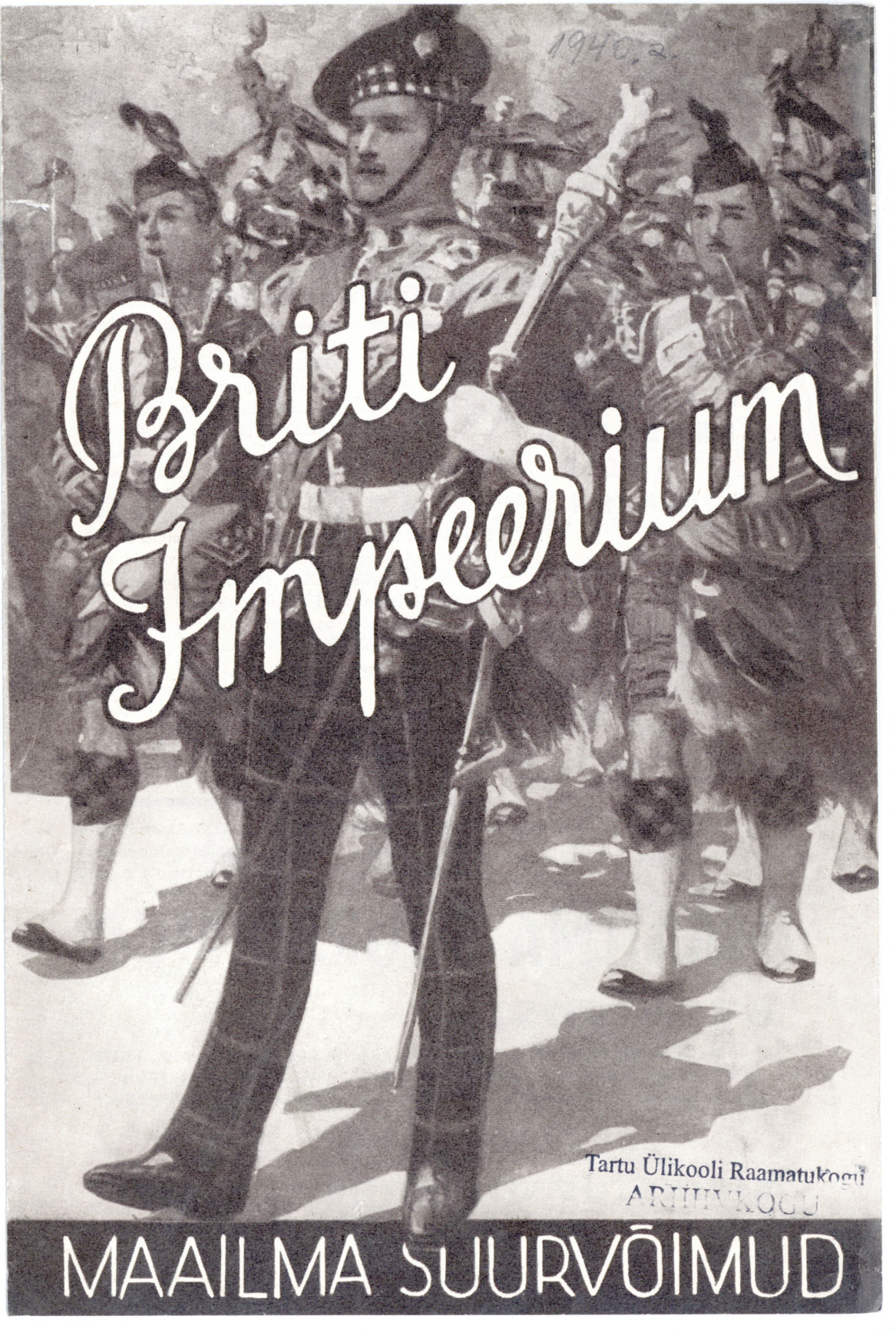

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

MAAILMA SUURVÕIMUD

KUHU SAMMUB MAAILM?

See on küsimus, mille miljonid kaasaeglased murelikult esitavad ja millele vastuse määravad

USA
INGLISMAA
VENEMAA
PRANTSUSMAA
SAKSAMAA
ITAALIA
JAAPAN

maailma suurvõimud

Iga riik, kes tahab säilitada oma olemasolu ja püsida elujõulisena keset rahvusvahelisi konflikte ja võitlusi, peab oskama kaitseda oma huve. See on esmajoones riigimeeste ja diplomaatide, aga ka kodanikkude tähtsaim ülesanne. Iga kodanik peab hõlbustama ja toetama seda poliitikat ning kaasa aitama selleks, et riigilaev püsiks õigel teel rahvusvahelistes võimuhoovustes. Et seda teadlikult teha, peab kodanik tundma mitte üksnes oma riigi huve, vaid kõikide nende riikide seisundit ja huve, kellest sõltub nende rahuldamine. Sõda on meid karmilt õpetanud riigipoliitilist mõtlemisviisi asendama maailmapoliitilisega, tehes möödapääsematuks rahvusvaheliste võimusuhete tundmaõppimise. Need saavad meile aga arusaadavaks alles siis, kui me loome endile õige kujutelu maailmapoliitika tähtsamaist tegureist, suurvõimudest, nende võimu allikaist, arengust ja teotsemissuundadest.

K./Ü. „Looduse" kirjastusel hakkab ilmuma ulatuslik, rohkete tahvlite, tekstiillustratsioonide, tabelite ja kaartidega varustatud raamatute seeria

MAAILMA SUURVÕIMUD

8 ERI TEOST

1. BRITI IMPEERIUM. 2. NÕUKOGUDE LIIT. 3. SUUR-SAKSAMAA. 4. PRANTSUSE IMPEERIUM. 5. PÕHJA-AMEERIKA ÜHENDRIIGID (U.S.A.). 6. DAI NIPPON — SUUR-JAAPAN. 7. ITAALIA IMPEERIUM. 8. VÕITLUS MAAKERA PÄRAST.

TOIMETUS: PROF. E. KANT, DOTS. E. MARKUS, PROF. E. POOM.

KIRJASTUS OSAÜHING „LOODUS"

TRÜ Raamatukogu

ARH PT-2

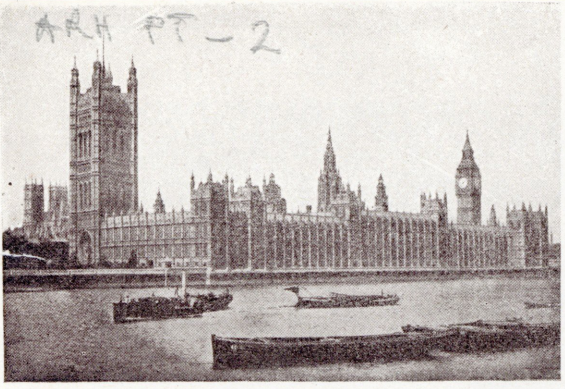

KEVADEL 1940 HAKKAB ILMUMA SARJAS

MAAILMA SUURVÕIMUD

prof. E. Kanti toimetusel

BRITI IMPEERIUM

Teose koostab mag. rer. oec. E. KAREDA,

Majandusgeograafia Instituudi vanem assistent.

I OSA: BRITI IMPEERIUMI ARENG JA ORGANISATSIOON

A. IMPEERIUMI TEKKELUGU JA ARENG

1. Inglismaa tõus mereriigina
2. Esimene impeerium
3. Teine impeerium
4. Kolmas impeerium

B. IMPEERIUMI KORRASTUS

1. Kolmanda impeeriumi organisatoorsed põhialused
2. Impeeriumi tänapäeva organisatsioon
3. The British Commonwealth
4. Sõltlad (dependence'id)

II OSA: BRITI IMPEERIUMI ULATUS JA KOOSTIS

A. ÜLDINE ÜLEVAADE

1. Impeeriumi asend, liigestus, suurus
2. Impeeriumi rahvad

B. IMPEERIUMI ERIOSAD

1. Emamaa — Briti saared
2. Atlandimaad
   a) Kanada ja New Foundland
   b) Lääne-India
   c) Briti valdused Vahe- ja Lõuna-Ameerikas
   d) Briti Lääne-Aafrika
3. Lõuna-Aafrika Unioon
4. Austraalia
   a) Commonwealth of Australia
   b) Uus-Meremaa
5. India mereimpeerium
   a) India
   b) Briti Malaia
   c) Briti India-Aafrika
6. Briti Lähis-Ida ja Vahemeri
   a) Egiptus
   b) Ees-Aasia
   c) Valdused Vahemeres

III OSA: BRITI IMPEERIUMI MAAILMASUHTED

A. Mere- ja õhuteed Briti maailmariigis.

B. Rahvastikuprobleemid ja koloniaalpoliitika.

C. Majandussuhted ja impeeriumi kaubandus.

D. Briti maailmapoliitika ja huvi- ning mõjupiirkond.

BRITI IMPEERIUM

ilmub 6 vihus ligi 500-leheküljelise teosena ja on varustatud rohkete tahvlite, tekstiillustratsioonide, tabelite ja kaartidega.

EELTELLIMISHINNAD

1. JUUNINI 1940:

Kr. 9.— kohemakstavas rahas, järelmaksuga kr. 2.— sissemaks ja 1.—5. vihu ilmumisel à kr. 1.80, kusjuures viimane vihk antakse tasuta.

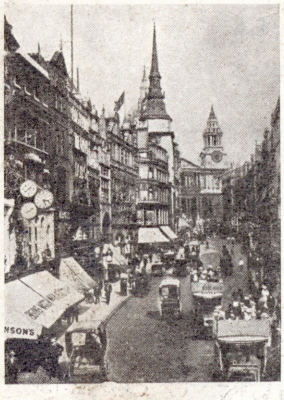

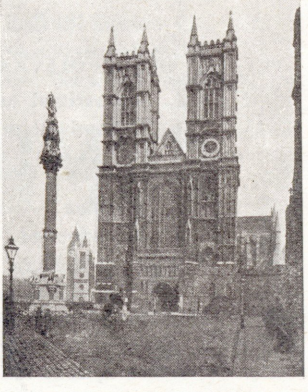

TARTU **K./Ü. „LOODUS“** **TALLINN**

ÜLIKOOLI 18, TEL. 24-35 POSTI JOOKSEV ARVE NR. 2055 **KINGA 6, TEL. 411-91**

BO nr. 230

1073—40. O/Ü K. MATTIESENI TRÜKK., TARTU

ARH PT-2

SPORDI SUURRAAMAT

I KÖIDE

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

SPORDI SUURRAAMAT

I KÖIDE

TOIMETUSE KOLLEEGIUM:

K. TERRAS, juhataja

V. Alttoa, A. Anderkopp, kol. A. Balder, K. Gern, E. Idla, kol.-ltn. A. Jõgi, A. Kaldveer, A. Keller, A. Kolmpere, A. Kreek, J. Kukk, H. Kukk, O. Köster, G. Laanekõrb, K. Lasn, kol.-ltn. J. Lepp, A. Luhaäär, P. Matsov, A. Meikop, maj. A. Mere, K. Müür, K. Palusalu, A. Peet, O. Piirsalu, kol.-ltn. A. Reio, E. Roolaid, E. Siitan, R. Sillak, kindr. O. Sternbeck, O. Suursööt, A. Tomberg, A. Tooms, R. Toomsalu, H. Tõnissoo, E. Urov, kol. J. Vellerind, H. Viljak, J. Villemson, G. Virma.

SEKRETARIAAT:

G. Kalkun, juhataja, H. Mikkin, tegevsekretär, A. Kalamees, V. Raudsepp.

KIRJASTUS OSAÜHING „LOODUS"
TARTU TALLINN

MEIE RAHVA ELUJÕU JA FÜÜSILISE TUBLIDUSE TÕSTMISE HUVIDES TUNNEN HEAMEELT, ET MEIE SPORTLASED JA KEHALISE KASVATUSE ERITEADLASED ON ASUNUD NII LAIAULATUSLIKU ÜLESANDE TEOSTAMISELE, NAGU ON SEDA „SPORDI SUURRAAMATU" KOOSTAMINE ILMUNUD KAVA PIIRIDES. SOOVIN ROHKEARVULISTELE KOOSTAJATELE JÕUDU NING EDU, ET NENDE TEOS VÕIKS KUJUNEDA EESTI KEHAKULTUURI EDASIVIIVAKS TEGURIKS JA VÄÄRIDA POOLEHOIDU NING VASTUKÕLA LAIALDASES LUGEJASKONNAS.

13/XII 1938

K. Päts.

SAATEKS.

Kehalise kasvatuse küsimused omavad tänapäeval esmajärgulist tähtsust. Noorsoo ettevalmistamine eluvõitlusteks ning rahvuslikkude ülesannete täitmiseks nõuab erilist tähelepanu kehalise kasvatuse suhtes.

Meie tahame oma noorsugu näha kõigiti tublina, kes igas olukorras oskab ja suudab saavutada parimaid tulemusi, kes on varustatud algatusvõimega ja kellel ei puudu enesekindlus ning vastupidavus töös. Ja selle kõige juures soovime meie veel, et meie noorsoo eluvõitlus oleks rajatud ausa võistluse põhimõtetele.

Sportlikult karastatud ja sportlikust vaimust juhitud mees või naine ei nõrke nii kergesti eluraskuste all ja talle ei tundu ülejõukäivatena ka kohustused, mis tal ühiskonna liikmena täita tuleb.

Olgu seepärast meie kõigi ühiseks sooviks, et kehaline kasvatus ja sport leiaks ikka rohkem ja rohkem pinda laiemates rahvahulkades, et kogu meie noorsugu oleks haaratud sellest liikumisest.

Selle sihi taotlemiseks on suur ülesanne täita s p o r d i k i r j a n d u s e l. Sellest veendumusest lähtudes on asjaomastes ringkondades juba pikemat aega kaalutud üldise sporditeose ilmumise võimalust. Tulemuseks oli „S p o r d i S u u r r a a m a t u" raamkava kindlakskujunemine ja tegeliku koostamistöö alustamine. Seejuures kujunes töökorraldus nii, et teose sisusse puutuvad põhimõttelised küsimused otsustab T o i m e t u s e K o l l e e g i u m, kuna tegeliku koostamistöö eest hoolitseb S e k r e t a r i a a t erialade t o i m e t a j a t e ja k a a s t ö ö l i s t e abil.

Juba algusest peale olid koostajad täiesti teadlikud ülesande raskusest ja vastutusest, mis nad olid endile võtnud. Paljudel aladel puuduvad igasugused eeltööd, paljude küsimuste kohta on materjal kaootiliselt laiali, osalt kadunudki. Mitmed probleemid on veel teoreetiliseltki vähe läbi töötatud ja ometi tuleb käesolevas teoses anda põhijooni, mis mõjustavad meie arusaamisi ja spordiarengu edaspidist käiku kahtlemata paljude aastate jooksul. Oli ilmne, et koostajate õlule langeb palju tänamatut materjali kogumise tööd ja tuleb neil tühikute täitmiseks sooritada mitmesuguseid eriuurimisi. Sellest hoolimata oli autoritepere juba algusest peale veendunud, et ei tule liikuda väiksema vastupanu suunas, ei tule kapituleeruda üksikute alade käsitlemisel varitsevate raskuste ees, vaid teos tuleb koostada terviklikuna ja kapitaalsena ning see käsitelgu k õ i k i spordialasid. „Spordi Suurraamatu" raamkava sissejuhatuses lausutakse: „ „Spordi Suurraamat" tahab süvendada üldist huvi ja arusaamist tänapäeva spordiliikumise ja kehakultuuri küsimuste suhtes, käsitelles selleks selges ja üldmõistetavas sõnastuses põhjalikumalt kogu spordi ja kehalise kasvatuse probleemistikku, arengulugu, suursündmusi, tippmeistreid jne. Teiselt poolt tahab teos pakkuda

SPORTLASE TERVISELEHT

Nimi ja eesnimi: .....

Elukoht: .....

Sünniaeg: ..... Sünnipaik: .....

Spordiala: ..... Elukutse: .....

Spordiorganisatsioon: .....

Märkmeid haiguste ja vigade kohta *

Kuupäev	Diagnoos	Ravi	Ravi lõpp ja ravi tulemused

* Sellele leheküljele märkida ka kõik andmed varem läbi põetud haiguste, vigastuste, operatsioonide jne. kohta.

Kuupäev										
Limanahad										
Nahk										
Toitlus										
Kehaehitus										
Pea										
Hambad										
Nägemine OD . . . OS . . .										
Kuulmine AD . . . AS . . .										
Neel (mandlid jne.) . .										
Nina										
Näärmed										
Süda										
Kopsud										
Jalad										
Lülisammas										
Ergukava										
Arsti initsiaalid										

Märgid:

0 - normaalne
1 — väike viga
2 — keskmine viga
3 — kohest parandust vajav viga

k — korrigeeritud viga
pk — puudulikult korrigeeritud viga
p — parandamatu viga
R — ravi all

Rinna ümber-mõõt cm	Keha kaal kg	Keha pikkus cm
100	100	200
95	90	190
90	80	180
85	70	170
80	60	160
75	50	150
70	40	140
65	30	130
60		120
Mõõtmise aeg		

MÄRKUSED

sportlikkude tulemuste, võistlustest osavõtu jm. asjaolude kohta.

ARH PT-2

LOODUSE KROONINE ROMAAN

11. AASTAKÄIK -- NR. 121—132

Tellimishind aastas 10 krooni -- Üleni riideköites 16 krooni

LOODUSE KROONISE ROMAANI

ilmumiskestvuse teise kümnendi ava-aastakäik toob kaasa rea meeldivaid uuendusi.

KAUNIM VÄLIMUS

Võrreldes eelmiste aastakäikudega on 1939. a. LKR muutunud esmajoones kaustalt, mis on tehtud veelgi käepärasemaks. Kaantele on antud laitmatult kunstipärane ilme, tiitelleht kujundatud nägusamini. 1939. a. LKR võib asetada ka kõige nõudlikumalt viimisteldud luksusteose kõrvale, ilma et oleks karta kontraste.

ALGUPÄRANDID

1939. a. LKR-is on jäetud suur osatähtsus eesti autorite teostele. Algupärase ilukirjanduse vastu valitseb lugejaskonnnas elav huvi, kuid seda pidurdab tunduvalt üksikteoste kõrge hind. LKR-is ilmuvad algupärandid on aga kõige laiemale üldsusele kättesaadavad.

ERISOODUSTUS

Esimesed 500 LKR tellijat, arvestades tellimiste saabumise järjekorras, saavad 1939. a. LKR aastakäigu kaunil „Nobeli laureaatide" paberil. 500 esimesele tellijale määratud 1939. a. LKR numbrid omavad seega välimust, mis tavaliselt omane 4—5 korda kallimaile raamatuile, ja tõestavad ilmekalt, et lugejate tarve väärtusliku, kauni, kuid hinnalt mõõduka raamatu järele on leidnud täiuslikema lahenduse

LOODUSE KROONISES ROMAANIS

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

10 KROONI EEST

5 ALGUPÄRAST ROMAANI JA 7 HUVITAVAT TÕLKETEOST

1939. a. LKR sisaldab viis romaani, mis esinesid „Looduse" 1938. a. menukal romaanivõistlusel ja mida žürii soovitas kirjastada. Sisulise värskuse, uudse ainevaliku ja küpse stiili tõttu kuuluvad nad meie proosa paremikku. Eesti algupärase romaani hinnaks on kujunenud keskmiselt 3 kuni 4 krooni. Eriväljaandeina ilmudes maksaksid need viis teost seega kogusummas rohkem kui LKR terve aastatellimine.

ALGUPÄRANDEIST ILMUVAD:

HELGI PÄRLI-SILLAOTS: Improvisatsioon mängutoosis.
EERIK LAIDSAAR: Kiri noorusmaalt.
ARNOLD SEPP: Raisatud suvi.
M. NURME-RAUDSEPP: Kentaurid.
AIN KURMES: Kindluseehitajad.

TÕLKETEOSTEST ILMUVAD:

JONAS LIE: Ikka edasi!
LIVIU REBREANU: Armu- ja surmatants.
HILJA VALTONEN: Vallakirjutaja.
M. GREIG: Tütarlaps peab abielluma.
BERTHA RUCK: Noorim Veenus.
VICKI BAUM: Grand Hotell.
J. VAN AMMERS-KÜLLER: Vaikne võitlus.

Teie rikastute 12 väärtusliku raamatuga, mille lugemine annab uusi muljeid, kunstilisi elamusi ja meeldivalt veedetud puhketunde, kui tellite

LOODUSE KROONISE ROMAANI

K./Ü. „LOODUS"

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92.

Posti jooksev arve nr. 2055.

O/Ü K. MATTIESENI TRÜKK., TARTUS

ARH PT-2

K./Ü. „LOODUS“

Tartu, postitempli kuupäev.

P. P.

„Eesti rahva ajaloo“ tellijana võiks Teil tekkida küsimus, mis põhjustel teose väljaandmine on seni viibinud. Alljärgnevalt julgeme seda küsimust lühidalt selgitada.

Viivituse põhjused on olnud kahelaadilised. Ühelt poolt, — kinni pidades teose raamistikust on kirjastus ja toimetus pidanud võitlema suurte raskustega, sest üksikute küsimuste puhul on tulnud korraldada eriuurimisi kodu- ja välismaal, kuid eriti aegaviitvaks on osutunud laiaulatusliku pildimaterjali hankimine. Kuigi see oli seotud teatava ajakuluga, julges kirjastus seda siiski — kindlas teadmises, et kõik ta jõupingutused on sihitud esmajoones tellijaskonna teenimiseks. Pealegi esitavad meie üldised kultuuripüüded e s i m e s e l e nii põhjalikule ajalooteosele väga kõrgeid nõudeid ja seepärast kirjastus tundis olevat end otse kohustatud astuma k õ i k i võimalikke samme, mis võisid kaasa aidata teose sisulise väärtuse tõstmisel — k a s e l j u h u l , kui varitsema jäi teatav viivituse hädaoht.

Teiselt poolt, lisaks kõigile neile takistustele, tabas toimetaja A. Oinast raske haigus, mis lõppes operatsiooni ja pikemaajalise põdemisega. Alles möödunud kuul võis A. Oinas katkestatud tööga vähehaaval uuesti tegelema hakata. Samal ajal aga määrati teine toimetaja, dr. J. Vasar, Haridusministeeriumi teaduste ja kunsti osakonna direktoriks. Elukoha muutuse ja uute ülesannete tõttu ei suutnud temagi pühenduda toimetuse tööle endisel määral. Kirjastus aga, püüdes igal tingimusel säilitada teose senist ilmet, ei riskinud toimetuse töö juurde tõmmata asjast seni eemalseisnud isikuid.

Nüüd, kus toimetajad on asunud oma katkestatud töö juurde, loodab kirjastus teose varsti lõpule viia. Vahepeal on asutud ka Ed. Laamani „Eesti iseseisvuse sünni“ väljaandmisele. See teos ilmub rööbiti „Eesti rahva ajaloo“ viimaste vihkudega.

Kõigist neist asjaoludest Teid informeerides julgeme loota, et Teie kirjastuse olukorda heatahtlikult arvestades lahkelt vabandate kirjastusele ja toimetusele endalegi nii ebameeldivat viivitust, mis mitmesuguste ühtesattumuste tõttu on osutunud mittevälditavaks.

Suurima lugupidamisega

K./Ü. „LOODUS“.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

APK PT-2

Ettetellimine „Spordi suurraamatule“

ERITI SOODUSTATUD HINNAGA

Kestab ainult lühemat aega —
kuni 24. dets. s. a.

„Spordi suurraamatu“ tellijaks saab sisse makstes

ainult 2 krooni,

kus juures järjekorras väljaantava esimese 25 vihu eest tuleb maksta **Kr. 1.80** iga vihu ilmumisel, **5 viimast vihku saab ettetellija tasuta.**

Ühekordselt tasudes on teose hind **Kr. 41.—**

Hinnad arvestatud broš. eksemplaridelt.

Teose hind pärast ilmumist on ette-tellimishindadest **tunduvalt kallim.**

TARTU, ÜLIKOOLI 18
TELEF. 4-29, 4-35, 4-49, 15-51.

K/Ü. „LOODUS“
POSTI JOOKSEV ARVE 2055

TALLINN, KINGA 6
TELEFONID 411-91, 411-92.

Veenduge juuresoleva kava abil „Spordi suurraamatu“ sisulises suurejoonelisuses ja täielikkuses ning kaastööliskonna ulatuslikkuses!

O/ü. „Noole“ trükk Tallinn, Kreutzvaldi 2.

Tartu Ülikooli Raamatuko
ARHIIVKOGU

KES

tunneb kaasa eesti rahva elujõu ja kehalise vastupidavuse tõstmisele

tahab isiklikult olla tugev ja terve

taotleb spordiharrastajana kõrgemat saavutuste taset ja tulemusi

SEE

omandab „Spordi suurraamatu“ **soodustatud** ettetellimishinnaga

loeb seda teost innukalt ning üha uuesti ta rikkaliku, värske ja huvitava sisu tõttu

toimib oma kehaarendamistöös ja sportlikus teotsemises tuntumate eriteadlaste ja suursportlaste poolt teoses antud asjatundlike juhiste kohaselt, saavutades kõiki loodetud tulemusi.

Tutvuge pöördel „Spordi suurraamatu“ soodustatud ettetellimistingimustega!

ARM PT-2

Sügawamõtteliſim ja hingestatuim usku käſitlew raamat maailmas

Thomas a Kempis

Kristuſe jälgedes

327 lk., 3 pilditahwlit kriitpaberil.
Hind kr. 2.55, kal.-k. kr. 3.35.

Eestindanud ja eesſõnaga warustanud

W. Pabſon

Wiiſkada aastat tagaſi walmis ſee raamat käſikirjana eſimeſt korda. On olemas palju wanemaid raamatuid, aga ſee on peale Piibli ainus raamat, mida rahwas jagamatu huwiga pool tuhat aastat on lugenud ja mis on nüüdisajalgi loetawamaid uſuliſi teoſeid.

Selle raamatu ſuur wäärtus ſeiſab ſügawas, wagas tundes, mis kõneleb igaſt reaſt. Kuski mujal ei näita inimeſe ſüda end ſuhtlemiſes Jumalaga nii lähedaſelt ja mõistetawalt wäljendatuna kui ſiin. Iga lugeja leiab ſelleſt raamatuſt ſuuri praktiliſi elutarkuſi ja wõimſaid mõjuſtuſi paremale, õilſamale elule.

„Kristuſe jälgedes" on kõige täiuslikum uſuline raamat Pühakirja kõrwal. Kui Piibel on Jumala hüüdmine meie poole, ſiis ſee raamat on wastuſeks ſellele.

Saadawal kõigis raamatukauplusſis.
Neile, kes ſaadawad raamatu hinna kr. 2.55 (Kal.-k. kr. 3.35) otſe kirjaſtuſele, ſaadetakſe raamat kätte kirjaſtuſe kulul.

Kirjaſtus osaühing „LOODUS"
Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35 Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92
Posti jookſew arwe nr. 2055

Tartu Ülikooli Raamatukogu O/Ü K. MATTIESENI TRÜKK, TARTU
ARHIIVKOGU

ARH PT-2

Hetkeks tähelepanu!

Kui erakordsed ajad on löönud augu teie kukrusse ja seal ei jätku kroone kalli vaimutoidu muretsemiseks, siis iahendab küsimuse Teile soodsalt

LOODUSE KROONINE ROMAAN

Aastatellijaile

10 krooni eest **12** väärtuslikku raamatut

(Sinises üleni riieköites Kr. 16,—)

LOODUSE KROONINE ROMAAN

ilmub iga kuu 20. päeval umbes 200-leheküljelisena. Üksiknumbri hind Kr. 1.20, üleni riieköites Kr. 1.80

Tellijate ja toimetuse üksmeelne koostöö kindlustab rahvale väärtusliku ja odava raamatute sarja LOODUSE KROONISE ROMAANI näol.

Makske aastakäigu tellimisraha Kr. 10.— meie posti jooksvale arvele nr. 2055. Üksiknumbritena ostes maksab 1940. a. LKR-i aastakäik Kr. 14.40. Aastatellimisega saavutate kokkuhoidu **4 krooni 40 senti.**

TARTU K./Ü. „LOODUS“ TALLINN

1063—40 O./ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1940.

LOODUSE KROONINE ROMAAN

Nr. 133—144 **12. AASTAK,**

LKR 1940. aastal sisaldab kõrgeväärtuslikke romaane belgia, inglise, nõukogude-vene, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, soome ja eesti autoreilt.

VICKI BAUM: Grand-hotell
CHARLES DE COSTER: Pulmareis
CH. MOTTRAM: Talu lahinguväljal
L. REBREANU: Armu ja surma tants
TYYNE SALMINEN: Vabrikutüdruk
F. SELG: Õnnesepad
ARNOLD SEPP: Pilt
S. SIEVERTZ: Reis Paabelisse
LEONID SOLOVJEV: Kõrgepinge
ELMAR VALMRE: Kitsas tee
H. VALTONEN: Tarvaala peretütar
ROGER VERCEL: Sõjasangar

See aastakäik on käsitlus-aineilt mitmekülgne, sisult värske ja autorite valikult esmajärguline.

Tartu Ülikooli Raamatukogu ARHIIVKOGU

Tartu, Ülikooli 18
Tel. 24-35

Tallinn, Kinga 6
Tel. 411-92

KIRJASTUS O./Ü. „LOODUS"

ARk PT-2

Septembrikuu alguses ilmub

R. RÄÄGO — R. KLEIS

KODANIKUÕPETUS

algkoolidele.

11., täiendatud ja parandatud trükk.

Võrreldes eelmiste trükkidega, on käesolevas trükis autorid teinud rea vahepeal tarvilikuks osutunud redaktsioonilisi ja sisulisi parandusi. Uues trükis on arvestatud kõiki seaduste muutmisi kuni viimase ajani ja õpperaamat on vastavalt ümber töötatud. Meie riigikord, kodanikuõigused jne. on käsiteldud 1937. aastal Rahvuskogu poolt vastuvõetud Põhiseaduse alusel.

Kuigi õpperaamat vormiliselt ilmub 11. trükis, on ilmuv teos sisuliselt täiesti uus töö, kusjuures kaasautoriks on „Eesti Entsüklopeedia" peatoimetaja mag. R. Kleis.

K./Ü. „Loodus".

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARK AT-2

VÄÄRTUSLIKUD RAAMATUD

1 ANTON ZISCHKA
TEADUS PURUSTAB MONOPOLID

2 E. A. JAMESON
MILJONID EI MILLESTKI

3 COLIN ROSS
MAAILM VAEKAUSIL

4 KARL FISCHER
VERI JA KUMMI

5 L. NAUWELAERTS
ÕLI

KÕIK, KES ON HUVITATUD ÜLALTOODUD SARJA OSTMISEST, SAAVAD ESIMESENA ILMUVA RAAMATU

K. FISCHERI — VERI JA KUMMI

TASUTA, KUI NAD KOHUSTUVAD OSTMA KA KÕIK TEISED SARJAS ILMUVAD RAAMATUD

TARTU, Ülikooli 18 **K.-Ü. „LOODUS"** TALLINN, Kinga 6

1060 — T 39

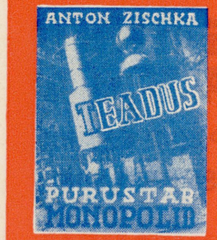

ANTON ZISCHKA

TEADUS PURUSTAB MONOPOLID

1798. a. ennustas Robert Malthus inimkonnale kadu, kui teadlikult ei piirata sündide arvu, sest suurenevale rahvaarvule ei jätkuks elamisvõimalusi. Praegu elab maailmas kaks korda niipalju rahvast kui Malthuse ajal ja inimeste elutingimused on sealjuures üha paranenud. Raugematu energiaga on teadusmehed võidelnud uute eluvõimaluste ja uue eluruumi eest purustades looduse poolt püstitatud tõkked ja püüdes parandada looduse õiglusetust loodusvarade jaotamisel. A. Zischka teos annab põhjaliku ülevaate nii selle võitluse senistest tulemustest kui ka tuleviku sihtidest.

HIND KR. 6.40

KARL FISCHER

VERI JA KUMMI

Veriseim kõigist võitlusist, mida tunneb majandusajalugu, on võitlus kautšuki pärast. Tuhandete neegrite ja indiaanlaste elu on nõudnud see tooraine, mis tänapäeval on muutunud asendamatuks, kuid alles saja aasta eest oli veel täiesti kasutamata. Ta on põhjustanud määratuid rikkusi, aga ka määratut viletsust ja vaesust. Fischeri teos viib lugeja samm-sammult läbi selle tooraine romaani üksikute etappide ja tegevuspaikade. Amazonase rohelises põrgus, Londoni börsisaalides, Belgia kuningakojas, Rahvasteliidu palees — kõikjal on kummi mänginud tähtsat osa.

RAAMAT ANTAKSE TASUTA TERVE SARJA OSTJAILE

HIND ÜKSIKMÜÜGIL KR. 5.80

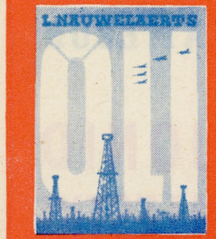

L. NAUWELAERTS

ÕLI

Tehnika arenguga käsikäes on muutunud järjest teravamaks võitlus toorainete pärast. Õli on neist üheks tähtsaimaks ja ihaldatuimaks. Õli omada tähendab tänapäeval maailma valitseda ja sellepärast on võitlus õli pärast eriti pinev. L. Nauwelaerts on põhjalikult tuttav kõigi õliga seoses olevate probleemidega. Tema teos pakub mitte üksnes ülevaate õli asukohtadest ja tootmisest, vaid näitab ka seda hoolimatut võitlust, mida nii üksikisikud kui riigid lakkamatult peavad, et saada maailma õlitoodangut oma valdusse.

HIND KR. 6.60

E. A. JAMESON

MILJONID EI MILLESTKI

Benz, Cook, Dunlop, Goodyear, Kodak, Pullman, kõik need nimed on muutunud tänapäeval nagu mingiks sümboliks teatavaile toodetele. E. A. Jameson tuletab oma lõbusa ja nauditava raamatuga lugejaile meelde, et nende nimede taga seisavad ka isikud.

Sageli armetuis tingimusis on nad alustanud oma teekonda õnnele ja rikkusele. Ja hoolimata raskustest on nad k õ i k selle saavutanud. E. A. Jameson'i silmis on leidnud armu ainult need karjäärid, mis lõpuni on jäänud menukaiks, ja see tõstab eriti optimismi, mis kajastub teose igas nimes, lauses ja sõnas.

HIND KR. 5.20

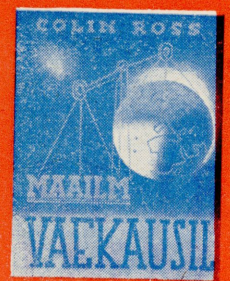

COLIN ROSS

MAAILM VAEKAUSIL

Dr. Colin Rossi arvukate teoste seas on ülalmainitu üks huvitavamaid. Kakskümmend aastat reise, kakskümmend aastat tähelepanekuid kõigist maailma maadest ja rahvastest on ta selles raamatus sulatanud haaravaks pildiks kaasaja maailmast ja probleemest.

Veenvalt esitab ta selle taustal, toetudes oma muljete paljuses vaid kõige tüüpilisemale ja arusaadavamale, maailmavaate, mis peab aitama Euroopat ja valget rassi üldse praegusest sügavast kriisist üle.

HIND KR. 5.80

5 VÄÄRTUSLIKKU RAAMATUT

KAASAJA PÕNEVAMATE PROBLEEMIDE ÜLE SISALDAB K./Ü. „LOODUSE" UUDISSARI

MAAILM VAEKAUSIL

Milles peitub valge rassi jõud ja nõrkus? — Millised tegurid valitsevad kaasaja maailma? — Kuidas saavutada võitu looduse üle võitluses olemasolu eest? — Kes ja miks nad on saavutanud edu oma isiklikus elus? Need on üldjoonis küsimused, millele leiate vastuse viiest huvitavast raamatust, viielt tunnustatud eriteadlaselt ja publitsistilt.

RAAMATUD ILMUVAD MÜÜGILE ÜKSIKULT. TERVE SARJA OSTJA SAAB ESIMESE RAAMATU TASUTA

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-2 „Loodus"

1918 1938

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

VÄIKESE ENTSÜKLOPEEDIA OMANDAMISKAART

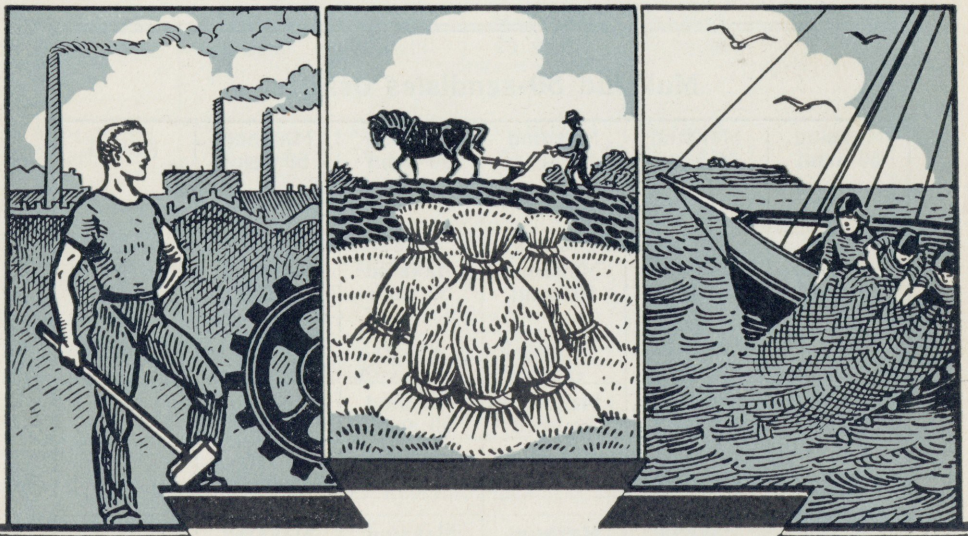

Mina, allakirjutaja Astrid Villup Tartu II reaalkooli II klassi õpilane otsustasin Eesti Vabariigi 20. juubeliaastal oma

isikliku raamatukogu

põhialuseks omandada 20- ning ~~50~~-sendiste osamaksudega

„Väikese entsüklopeedia“,

mille hinna, kr. 9- tasumise käigu märgin käesoleva kaardi järgnevatesse ruutudesse.

Tartus „14.“ veebr 1938. a. Astrid Villup (Allkiri)

1. vihu kätte saanud	2. vihu kätte saanud	3. vihu kätte saanud	4. vihu kätte saanud
15. II 38	4. III 38	3. X 38	14 X 38
5. vihu kätte saanud	6. vihu kätte saanud	7. vihu kätte saanud	8. vihu kätte saanud
6 II 39	23 II 39		

Makstud 50-sendistes osades.

Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Kokku
Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	
Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	
Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	Makstud 50 senti	

Makstud 20-sendistes osades.

Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Kokku
15.II 38		3.III 38		4.III 38	1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
	4.III 38			3.X 38	1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
		3.X 38			1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
		6.X 38			1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
6.X 38			1.II		1
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
		1.II 39			1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
		23.II 39			1—
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
	23.II 39				
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	
Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	Makstud 20 senti	

Ühe tuhande üheksasaja kolmekümne ..... aasta ..... kuu ..... päeval kandsin käesolevale kaardile viimase osamaksu tasumiseks ..... senti. Sellest päevast arvates olen mina „Väikese entsüklopeedia“ omanik.

.....
(Allkiri)

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

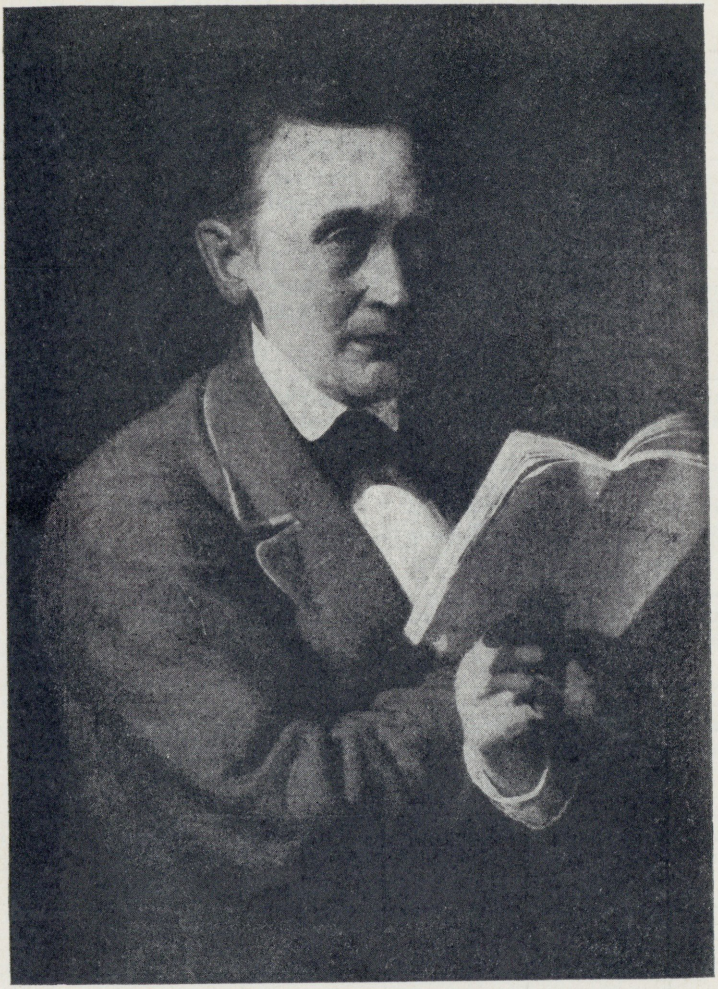

J. Köler: Fr. R. Kreutzwald.

Ülemaks kui hôbevara,
Kallimaks kui kullakoormat,
Tuleb tarkus tunnistada.

„Kalevipoeg“

AAM PT-2

KODUKOLLE

TOIMETANUD HARIDUSNÕUNIK ALMA MARTIN

K./Ü. LOODUS

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Kogu meie lühikese riikliku iseseisvuse jooksul on intensiivselt haritud kirjanduspõldu. Siiski pole suudetud seemendada veel kõiki viljakandvaid nurmi. Mitmed kirjandusalad on alles söötis. Üks selliseid on kodumajanduse ala. Aastaid töötavad täiendus- ja kodumajanduskoolid ilma emakeelsete õppe- ja käsiraamatuteta. Meie haritud perenaistel ja peremeestel puuduvad seni puhtpraktilised raamatud, mida nad edukalt võiksid kasustada oma igapäevses töös. Raamatuaasta puhul kogutud andmed näitavad, et taludes leidub raamatuid alles väga vähe. Kui tahetakse aga raamatuaastal maad kaasa tõmmata ja taludesse isiklikke raamatukogusid soetada, siis tuleks esijoones hoolt kanda rakendusteaduslikkude teoste eest, sest eestlane on eriliselt praktilise meelega. Ta ei soeta endale asju, mille tulukus ega otstarbekohasus pole selge. On hädapärast vaja puhtpraktilisi teoseid, mida iga inimene oma argielu töös ja tegevuses saab otsekohe kasustada, kust ta võib omandada igapäevses eluvõitluses tarvisminevaid teadmisi.

„KODUKOLLE" on esimene ulatuslikum seeria, mis tahab pakkuda puhtpraktilisi teadmisi.

„KODUKOLDE" ülesanne on abistada iga kodanikku tema eluvõitluses terava teadusliku relvaga.

„KODUKOLDE" tegevtoimetajaks on meie naiskutsehariduse korraldaja ja juhataja haridusnõunik pr. Alma Martin.

„KODUKOLDE" kaastööliseks on kõik meie paremad rakendusteaduse praktikud ja asjatundjad.

„KODUKOLLE" peaks teed leidma igasse majja, kuhu on tunginud raamat ja kirjaoskus, seda võimaldab ka seeria äärmiselt madal hind.

„KODUKOLLET" ilmub kuus numbrit aastas ja I aastakäik (1935) maksab 8 kr. 50 senti.

Kõik „KODUKOLDES" ilmunud raamatud on müügil ka üksikult.

„KODUKOLDE" tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, raamatukauplused ja K./Ü. „Looduse" esindajad.

M. KASK

ELAMU- JA INIMESESÖÖDIKUD NING NENDE TÕRJE

Kirp suurendatult (lk. 43).

96 LEHEKÜLGE. 38 JOON.
HIND ÜKSIKMÜÜGIL 1 KR. 20 S.

Nii paljudeski majapidamistes, eriti maal ning suvisel ajal, valmistavad välisparasiidid ning nende tõrje nii mõnelegi perenaisele palju muret. Neil puhkudel osutub dr. med. M. Kase teos kahtlemata suureks abiks, andes tulusaid juhiseid ning õpetusi. Rahuldades täiel määral praktilist nõuet, omab kõne all olev raamat ka küllaldast teaduslikku külge.

Sellest seisukohast väljudes oleks nimetatud raamat mõeldav isegi tulusa õpperaamatuna majapidamis- ning põllumajanduskoolides. Et raamatus on käsiteldud söödikuist tingitud haigusi, esikohal nahahaiguste ja vastava raviga, võib seda teost kui omal alal ainukest ja tõesti hädavajalikku ning ka hinnalt kättesaadavat kõigile kõige soojemalt soovitada. Evides suurt nõudmist eriti maa majapidamises, ei tohiks see raamat puududa üheski maa raamatukogus.

PROF. PALDROCK — „Uus Sõna".

Raamat on üldiselt kergesti loetav, ladusalt kirjutatud ja täidab kahtlemata lünga sellekohases kirjanduses. Teda võib julgesti soovitada kõigile, kes on sunnitud pidama võitlust elamu- ja inimesesöödikute vastu ja vajavad sellekohast nõu.

DR. H. NORMANN — „Eesti Arst".

Väike pesunaine.
(Laste mäng ja töö, lk. 59.)

SALME MASSO

KODU KORRASHOID

104 LEHEKÜLGE. 19 JOONIST.
HIND ÜKSIKMÜÜGIL 1 KR. 40 SENTI.

Iga üksiku inimese harjumuste ja tõekspidamiste aluspõhi põlvneb kodust. Sealt on pärit suurim osa mitmesuguseid väikesi ja suuremaid erinevusi, harjumusi ja võtteid. Eriti tunduv on kodu ja kasvatuse mõju inimeste puhtuse ja korra hindamisel ning selle hoiul.

Kuidas kodu korras hoida ja puhastada, selleks annab pr. Salme Masso raamat häid ning asjatundlikke näpunäiteid. Teoses käsitellakse üksikasjaliselt eluruumide igapäevset puhastamist ja korrashoidu, suurt puhastust, ahjude otstarbekohast kütmist, üksikute esemete eest hoolitsemist ja puhastamist, nagu põrand, uksed, aknad, laed, seinad, mööbel, vaibad, köögiriistad, sööginõud, väärismetallid, pildid, iluasjad jne. Lõpus antakse ülevaade veel puhastusvahendeist ja -abinõudest.

„KODU KORRASHOID" on hädavajalik raamat igale perenaisele, kes väikese vaevaga tahab hoida oma kodu puhtana ning nägusana.

ELLA TREFFNER

LASTE MÄNG JA TÖÖ

Nüüd alles algab huvitav mäng (lk. 41).

164 LEHEKÜLGE. 154 JOONIST.
HIND ÜKSIKMÜÜGIL 2 KROONI.

Käesolev E. T. „LASTE MÄNG JA TÖÖ" haarab tervikuna eelkooliealise lapse t ö ö p ä e v a.

Lapseiga on mänguiga. Mängust peab kujunema töö. Mängivast lapsest, kes oma tühiseist mänguasjust oma elava fantaasiaga loob igasuguseid vägevaid ehitisi, meresid ja mägesid, peab kujunema inimene, kes suudaks näha teostatavat tõsielu olukorris, kes õieti suudaks leida ehituskõlvulist materjali ja hinnata selle materjali sobivust teatavale ehitisele.

Aga palju on neid, kes on teadlikud, mis osa on mängul lapse ja inimese elus üldse ning võiksid asjatundlikult abistada lapse mängu tõsielu tööks kujunemist?

Mida lubada, mida keelata?

Milline mänguasi osta lapsele?

Mis oleks kohane teatavale vanusele?

„LASTE MÄNGUS JA TÖÖS" on püütud lahendada neid võrdlemisi teravaid küsimusi. Ja peab ütlema, et p r a k t i l i s t e tähelepanekute ja nõuannete alal vaevalt midagi paremat ja selgemat saab öelda.

Tööde m a t e r j a l i suhtes on autor lähtunud põhimõttest, et see oleks odav ja igale kergesti kättesaadav. Õieti ei saagi siin nimetamisväärsetest kuludest rääkida, sest siin õpetatakse kasustama mitmesugust igas kodus leiduvat materjali.

Selle kõige juures on autor pidanud silmas töid, millede õpetamine ei nõua vanematelt erilist ettevalmistust.

Juhtigem lapsed nende kasvamisega käsikäes pidevalt kergemalt raskemale tööle ja pidagem silmas, et laps alati oleks oma tööst üle, siis kasvatame inimesi, kes alati töötavad rõõmuga. Seda teed õigesti mõistma ja nägema õpetab Ella Treffneri „LASTE MÄNG JA TÖÖ".

Leidku see rikkalikult illustreeritud teos tee iga lapsevanema, iga lasteaedniku ja algkooli esimeste klasside käsitööõpetajate juurde.

ANDRES PÄRL — „E e s t i K o o l".

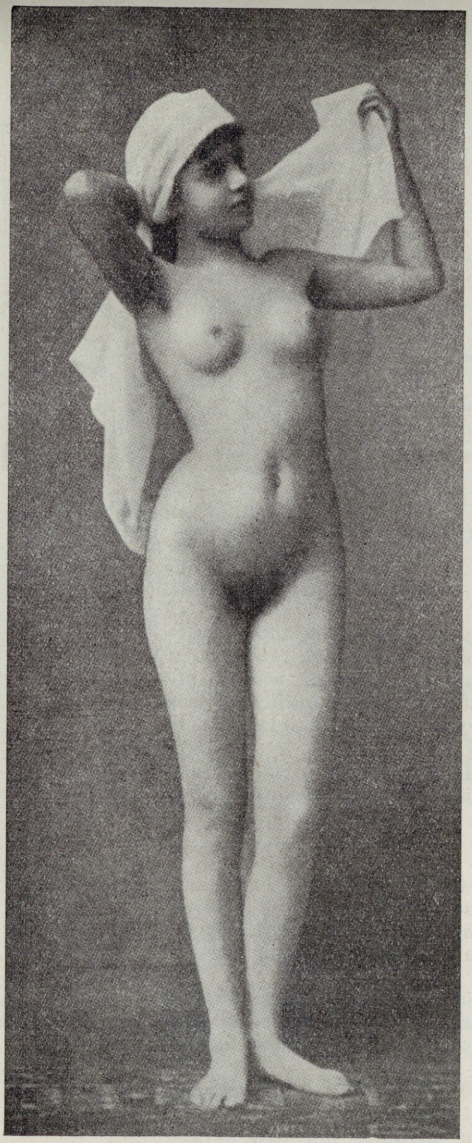

Loomulikult arenenud kehaga noor naine (17-aastane viinitar C. H. Stratz'i järgi) (lk. 7).

DR. MARIE JÜRISSON-KLEITSMANN

RAAMAT NAISELE

188 LEHEK. 31 JOONIST.

HIND ÜKSIKMÜÜGIL 2 KR. 40 S.

„RAAMAT NAISELE" käsitleb kõike vajalikku, mida peaks teadma iga naine oma tervise eest hoolitsemisest, võiks öelda veel enam: „RAAMAT NAISELE" sisaldab palju sedagi, mida peaksid teadma ka mehed, et nad oma oskamatu ja mõnikord hoolimatu käitumisega ei teeks halba naisele.

Raamatu esimene osa annab põgusa ülevaate naise suguelundite ehitusest ja talitlusist, teine osa käsitleb naise tervishoidu hällist kuni hauani, sisaldades rohkeid praktilisi näpunäiteid, mida tegelikus elus hõlpsasti rakendada võidaks. Et need näpunäited asjalikud ja õiged on, seda tagab juba see, et „RAAMATU NAISELE" on kirjutanud naine.

Kui naised käiksid raamatus toodud näpunäidete järgi, siis hoiduksid nad paljudestki meelehärmi tekitavatest hädadest, seepärast ei tohiks puududa ühelgi naisel „RAAMAT NAISELE", eriti just sellepärast, et siin saadakse vastuseid ka selliste küsimuste kohta, mille pärast otse arsti poole ei pöörduta.

DR. M. — „Uus Sõna".

THEODOR
BRANDT

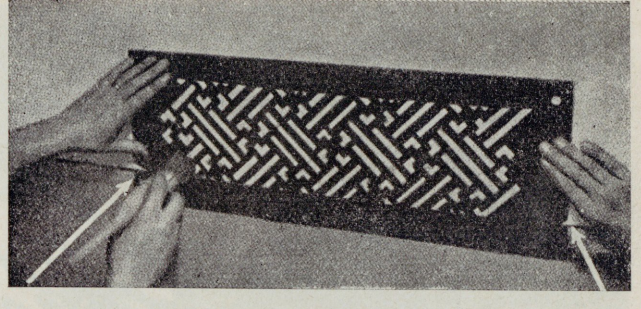

Šabloonimine (lk. 57).

KODUSED REMONTTÖÖD

168 LK. 89 JOONIST. HIND ÜKSIKMÜÜGIL 2 KR. 20 SENTI.

Aja jooksul kõdunevad elamud ja hooned, saavad vigastada mööbel ja igasugused tarbeasjad, kuni nad lõpuks muutuvad tarvitamiskõlbmatuks.

Seda asjaolu ei tohi võtta kui paratamatust. Kõdunemise vastu võib eduga võidelda, parandades väikesi vigastusi, milledest enamikus arenebki suurem viga. Väikeste paranduste teostamisega ei saa koormata ainuüksi oskustöölisi, vaid neid peab oskama teha iga asja omanik ise. Oskustööline peab arvestama kõike oma ajakulu ja nii lähevad väikesed parandused sageli kallimaks kui asi väärt.

Kuid iga väiksemgi parandus nõuab oskust. „KODUSED REMONTTÖÖD" ongi just see raamat, mis Teile annab vajalikud oskused ja juhised parandustöödeks, mille pärast ei tasu pöörduda oskustöölise poole. Lähemalt käsitellakse selles teoses elamu välist (katuse, seinte, müüride) ja sisemist (tapeetimist, värvimist, põrandate, lagede, uste, akende) parandamist, kütteseadise, veevarustusseadiste, elektriseadise, korterisisustise ja köögiriistade korrastamist ning parandamist. Lõpuks esitatakse valik tööriistu kodusteks remonttöödeks.

Majaomanikuna on autor ainevaliku teinud õnnelikult ja kauaaegse õpetajana esitanud selle selgelt ning täpsalt, nii et igaüks raamatus kirjeldatud parandustöid võib teha kerge vaevaga. „KODUSED REMONTTÖÖD" on hädavajalik raamat igas majapidamises. Selle ostmiseks väljaantud raha hoitakse saadud näpunäidete kasustamisel kokku mõne päevaga.

Kuumal liival päikesevanne võtmas (lk. 59).

G. KORNEL — M. KASK

NAHA TERVISHOID JA ILUDUSVEAD

JUUSTERAVI

208 LK., 9 JOONIST. HIND ÜKSIKMÜÜGIL 2 KR. 60 SENTI.

Käesolevas raamatus on asjalikku käsitlemist leidnud rida nahatervishoidu puutuvaid küsimusi ja rida kosmeetilisi anomaaliaid ja lihtsamaid nahahaigusi, millede kohta autorid eessõnas vägagi õieti ütlevad, et need „tunduvad sageli liiga tühistena, et nende pärast arsti poole pöörduda, ja seepärast püütakse kõrvaldada neid igasuguste sõpradelt ja tuttavatelt kuuldud vahenditega, mis pole iga kord kahjutud".

Raamat omalt sisustikult on jaotatud kuude ossa: esimene käsitleb naha anatoomiat, teine naha füsioloogiat, kolmandast saame rea näpunäiteid ihupesemise, saunade, suplus-, õhu- ja päikesevannide kohta, neljas osa käsitleb haige naha eest hoolitsemist, viies kosmeetilisi anomaaliaid ja haigustumisi. Siin on pühendatud mõned leheküljed ka kosmeetilistele vahenditele, millede suhtes autorid rohkem eitavale seisukohale kalduvad. Kuuendast osast leiame juuste tervishoidu.

Kokkuvõttes võib mainitud raamatut soovitada kõigile, kes tahavad oma naha eest õigelt ja otstarbekohaselt hoolitseda.

„Uus Sõna".

O.-ü. „Illutrükk" Tartu, 1935.

ARH PT-2

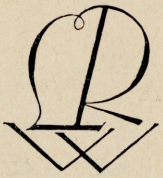

Bibliotheca
Univ
Te

„ESTONIA“ KONTSERTSAALIS

REEDEL, 3. OKTOOBRIL 1930. A.
KELL 8 ÕHTU

K. O/Ü. „LOODUSE“ KIRJANDUSEÕHTU

1930. A. ROMAANIVÕISTLUSE
TULEMUSTE AVALDAMINE

K A V A

I

1. Kiitus . . . . . *Franz Liszt.*
Prof. A. Topmann — (orelil).

2. **Rkl. K. Ast** — „Minu India följeton".

3. Katkend võistlevast romaanist.
„Estonia" näitleja **F. Moor'i** ettekandel.

4. a) Vaikne palve . . . . . *E. Aav.*
b) Kiigelaul . . . . . *A. Läte.*
Laulab **I. Aav-Loo** (sopran).

5. Katkend võistlevast romaanist.
„Estonia" näitleja **H. Laur'i** ettekandel.

II

6. Katkendeid võistlevaist romaanest.
„Estonia" näitlejate **F. Moor'i** ja **H. Laur'i** ettekandel.

7. **E. Hubel** — Ülevaade K./Ü. „Looduse" 1930. a. romaanivõistlusest ja romaanivõistluse tulemuste avaldamine.

8. Allegro . . . . . *Saint-Saëns.*
Prof. A. Topmann — (orelil).

K./Ü. „LOODUSE“

1930. aasta romaanivõistlusele saadetud käsikirjad:

1) **Elu igapäine — alasti proosa**	„To be er not to be“.
2) **Haldjate päevilt**	„Hiiepalu“.
3) **Hall maja**	„Eila, täna, homme“.
4) **Kangelane — argpüks**	„Oven Roy“.
5) **Keha ja vaim**	„Oitma“.
6) **Koit**	„Sõber“.
7) **Kudruste Maali**	„A. Pruunus“.
8) **Laaneteede nõdrameelne**	„Ingrid Vahing“.
9) **Luhtunud unelm voorusest**	„Lootuseta rämps“.
10) **Maa vaikuses**	„Heikki Akkinen“.
11) **Marsi tähe all**	„Peninukk“.
12) **Mihkel Sõmerik**	„Elu ja aated“.
13) **Pattulangemine**	„Ants Lumiste“.
14) **Punane veri**	„Rannarein“.
15) **Püha mask**	„Nukukene“.
16) **Saatana külv**	„Ants Loigu“.
17) **Saatuse valve all**	„Vaikne hiis“.
18) **Sanatoorium**	„Doktor — poeet“.
19) **Staatiline elulõik**	„Jumala Tall“.
20) **Suletud ring**	
21) **Talvised rändlinnud**	„Õietar“.
22) **Truudus**	„Kristi“.
23) **Tuksahtlev sööst**	„Omnia fluit“.
24) **Uni**	„A posteriori“.
25) **Vabaduse eest**	„R. Reinuvader“.
26) **Vaesuse paroodia**	„Testimonium pauper-tatis“.
27) **Vesivõsu**	„Juhan Aaspere“.
28) **Võidumees Lembit**	„Castrum Lehola“.
29) **Võretagused**	„Alarich Merikotkas“.
30) **Õilis vale**	„Obligatsioon õhulossi peale“.

A. Jakobson.

B. Alver.

A. Kirsimägi.

1927. a. auhinnatud võistlusromaanid.

A. Jakobson. Vaeste-Patuste alev (I auhind) I Hind 4 kr. — s.
„ „ „ II „ 3 „ 50 „
B. Alver. Tuulearmuke (II auhind) . . . . . „ 3 „ 60 „
R. Morn. Andekas parasiit (II auhind) . . . . „ 3 „ 80 „
M. Raud. Videvikust varavalgeni (II auhind) . . „ 2 „ 50 „

1928. a. auhinnatud võistlusromaanid.

Pedro Krusten. Südamerahu (III auhind) . . . Hind 3 kr. 30 s.
Leo Anvelt. Viirastusi valges öös (III auhind) . „ 3 „ 80 „
Villem Sarapik. Tuulte teedel (III auhind) . . „ 8 „ — „

1929. a. auhinnatud võistlusromaanid.

A. Kirsimägi. Puhastustuli (I auhind) . . . . . Hind 8 kr. 50 s.
R. Janno. Metsmees (II auhind) . . . . . „ 5 „ 50 „
R. Sirge. Rahu! Leiba! Maad! (II auhind) I „ 7 „ — „
„ „ „ „ II „ 7 „ — „
E. Saks. Kodutu (III auhind) . . . . . „ 5 „ 75 „
E. Krusten. Mineviku jahil (III auhind) . . . . „ 5 „ 75 „

Märkus: Võistlusromaanid on müügil ka iluköites.
Hind 1 kroon kallim.

K. Mattieseni trükikoda o.-ü. Tartus.

1930

ARH - PI - 2

Eesti uue suurvõidu lävel!

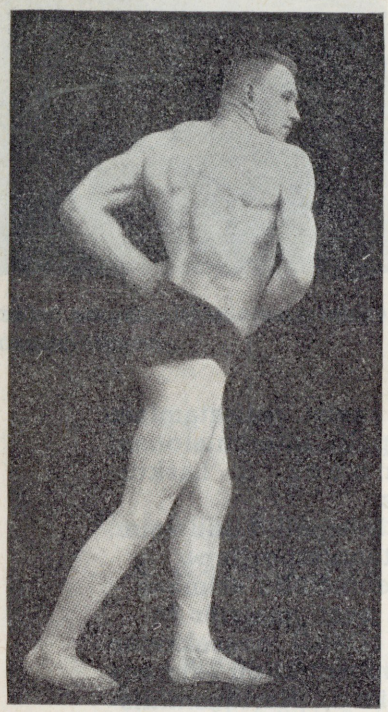

G. Lurich — eesti varasema maadlusajaloo eeskuju.

Eesti spordiliikumise ja kehakultuuri ajaloos tähistab käesolev talvine hooaeg uut, üllatuslikku saavutust ja tõelist suurvõitu: ilmub

Spordi Suurraamat

— ulatusrikkamaid ja omapärasemaid kapitaalteoseid kogu maailma spordikirjanduses.

Nii täiuslikul ja laiahaardelisel kujul (ligi 3000 lk.) saab „Spordi Suurraamat" ilmuda ainult selle tõttu, et tema koostamiseks pingutusrohkes ühistöös

on liitunud kõik meie nimekamad suursportlased, spordijuhid, kehakasvatuse eriteadlased ja **spordiajakirjanikud.**

„Spordi Suurraamat" sisaldab huvitavas, selges ja kaasakiskuvas sõnastuses

kõikidelt spordialadelt kõike seda

mis vaja teada nii tegevsportlasel kui ka igal spordihuvilisel, kes tahab isiklikult olla tugev ja terve ning teadlikult jälgida meie spordivõistlusi ja mõista meie spordisündmusi.

TRU Raamatukogu
Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

„Spordi Suurraamatu" sisulise külje eest hoolitsevad:

Berliini olümpiaadil tõendas tulemuste-
maadlussangarite k

I. Toimetuse kolleegium:

Juhataja: K. Terras. E. Spordi Keskliidu esimees, riigisekretär
V. Alttoa, Haridusminist. kooliosak. direktor
A. Anderkopp, E. Jalgpalliliidu esimees
Kol. A. Balder, Kaitseliidu õppe-spordi osakonna pealik
K. Gern, V. S. „Spordi" abiesimees
E. Idla, võimlemisõpetaja
Kol.-ltn. A. Jõgi, sõjav. kehal. kasvatusala juht.
A. Kaldveer, E. K. Kehakult. Sihtkap. Val. sekr.
A. Keller, ÜENÜ keskjuhatuse esimees
A. Kolmpere, spordiinspektor
A. Kreek, euroopameister kuulitõukes
J. Kukk, Kergejõustiku Liidu esimees
H. Kukk, E. Võimlejate Liidu end. esimees
O. Köster, E. Maadluse-, Poksi- ja Tõstel. esim.
G. Laanekõrb, E. Talvespordi Liidu esimees
K. Lasn, eesti tennismeister
Kol.-ltn. J. Lepp, E. Maadluse-, Poksi- ja Tõsteliidu abiesimees
A. Luhaäär, maailmameister
P. Matsov, poksikohtunik
A. Meikop, ÜENÜ peasekretär
Maj. A. Mere, E. Käsipalliliidu abiesimees
K. Müür, Võimlemisõpet. Seltsi abiesimees
K. Palusalu, maailmameister
A. Peet, E. Jahtklubide Liidu esim.
O. Piirsalu, E. Võimlejate Liidu esimees
Kol.-ltn. A. Reio, E. Laskurliidu sekr.
E. Roolaid, eesti meister ujumises
E. Siitan, eesti meist. suusatamises
R. Sillak, jalgpalli internatsionaal
Kindr. O. Sternbeck, E. Laskurliidu esimees
O. Suursööt, E. Käsipalli Liidu esim.
A. Tomberg, tennissportlane
A. Tooms, E. Tennisliidu esimees
R. Toomsalu, eesti meister
H. Tõnissoo, NMKÜ peasekretär
E. Urov, E. Veespordi Liidu esimees
Kol. J. Vellerind, Haridusministeeriumi noorsoo ja vabahar. osak. direktor
Heljo Viljak, Tartu ülikooli kehal. kasv. instituudi õppejõud
J. Villemson, E. Spordi Keskliidu peasekr., Spordibüroo juhataja
G. Virma, E. Veeremängu L. esim.

II. Sekretariaat:

Juhataja: G. Kalkun — E. Spordi Keskliidu noortejuht. — Tegevsekretär: H. Mikkin, ajakirjanik. — A. Kalamees, Haridusministeeriumi kehalise kasvatuse nõunik. — V. Raudsepp, ajakirjanik.

III.

Üksikute eriosade toimetajad, autorid ja kaastöölised — kokku u. 250 tuntumat isikut tegevsportlaste, eriteadlaste ja spordiajakirjanike ridadest.

e-tahvel maailmale korduvalt eesti kõrgeid võimeid.

Spordi Suurraamat

avab Teile kõigi aegade spordi suurmeeste arengutee ja edu saladused.

Spordi Suurraamat

kajastub terve maailma spordielu kogu ta tempos ja ulatuses.

Maadlusele

meie kuulsusrikaste traditsioonidega rahvuslikule spordiharule, samuti nagu ka teistele raskejõustiku aladele pühendab „Spordi Suurraamat" kõigiti väärilist tähelepanu.

Maadlust, tõstmist ja poksi käsitavas osas (kokku ligi 400 lk.) töötavad kaasa:

O. Lõvi, A. Antson, G. Pärnpuu, B. Karro, J. Kärje, K. Gern, J. Jaago, Ed. Jakobson, A. Kask, J. Kauba, M. Klein, J. Kotkas, K. Kullisaar, A. Kukk, N. Kursman, A. Kõiv, E. Kõppo, O. Köster, A. Luhaäär, O. Luiga, E. Lukkin, N. Maatsoo, P. Matsov, A. Mäll, A. Neo, E. Nurk, A. Ohaka, A. Palm, V. Palm, K. Palusalu, N. Stepulov, K. Tender, G. Vaher, J. Villemson j. t.

Maadlus ja teised raskejõustiku osad „Spordi Suurraamatus" moodustavad omaette laiaulatusliku terviku, mis on sisuküllane, asjatundlikult koostatud, uudne ja kaasakiskuv.

„Spordi Suurraamatust" ilmub maadluse osa kõige esimesena ja jõuab ettetellijaile kätte juba jõuluks.

„Spordi Suurraamatu“ sisulise külje eest hoolitsevad:

I. Toimetuse kolleegium:

Juhataja: K. Terras. E. Spordi Keskliidu esimees, riigisekretär
V. Alttoa, Haridusminist. kooliosak. direktor
A. Anderkopp, E. Jalgpalliliidu esimees
Kol. A. Balder, Kaitseliidu õppe-spordi osakonna pealik
K. Gern, V. S. „Spordi“ abiesimees
E. Idla, võimlemisõpetaja
Kol.-ltn. A. Jõgi, sõjav. kehal. kasvatusala juht.
A. Kaldveer, E. K. Kehakult. Sihtkap. Val. sekr.
A. Keller, ÜENÜ keskjuhatuse esimees
A. Kolmpere, spordiinspektor
A. Kreek, euroopameister kuulitõukes
J. Kukk, Kergejõustiku Liidu esimees
H. Kukk, E. Võimlejate Liidu end. esimees
O. Köster, E. Maadluse-, Poksi- ja Tõstel. esim.
G. Laanekõrb, E. Talvespordi Liidu esimees
K. Lasn, eesti tennismeister
Kol.-ltn. J. Lepp, E. Maadluse-, Poksi- ja Tõsteliidu abiesimees
A. Luhaäär, maailmameister
P. Matsov, poksikohtunik
A. Meikop, ÜENÜ peasekretär
Maj. A. Mere, E. Käsipalliliidu abiesimees
K. Müür, Võimlemisõpet. Seltsi abiesimees
K. Palusalu, maailmameister
A. Peet, E. Jahtklubide Liidu esim.
O. Piirsalu, E. Võimlejate Liidu esimees
Kol.-ltn. A. Reio, E. Laskurliidu sekr.
E. Roolaid, eesti meister ujumises
E. Siitan, eesti meist. suusatamises
R. Sillak, jalgpalli internatsionaal
Kindr. O. Sternbeck, E. Laskurliidu esimees
O. Suursööt, E. Käsipalli Liidu esim.
A. Tomberg, tennissportlane
A. Tooms, E. Tennisliidu esimees
R. Toomsalu, eesti meister
H. Tõnissoo, NMKÜ peasekretär
E. Urov, E. Veespordi Liidu esimees
Kol. J. Vellerind, Haridusministeeriumi noorsoo ja vabahar. osak. direktor
Heljo Viljak, Tartu ülikooli kehal. kasv. instituudi õppejõud
J. Villemson, E. Spordi Keskliidu peasekr., Spordibüroo juhataja
G. Virma, E. Veeremängu L. esim.

II. Sekretariaat:

Juhataja: G. Kalkun — E. Spordi Keskliidu noortejuht. — Tegevsekretär: H. Mikkin, ajakirjanik. — A. Kalamees, Haridusministeeriumi kehalise kasvatuse nõunik. — V. Raudsepp, ajakirjanik.

III.

Üksikute eriosade toimetajad, autorid ja kaastöölised — kokku u. 250 tuntumat isikut tegevsportlaste, eriteadlaste ja spordiajakirjanike ridadest.

Berliini olümpiaadil tõendas tulemuste-tahvel maailmale korduvalt eesti maadlussangarite kõrgeid võimeid.

Spordi Suurraamat

avab Teile kõigi aegade spordi suurmeeste arengutee ja edu saladused.

Spordi Suurraamat

kajastub terve maailma spordielu kogu ta tempos ja ulatuses.

Maadlusele

meie kuulsusrikaste traditsioonidega rahvuslikule spordiharule, samuti nagu ka teistele raskejõustiku aladele pühendab „Spordi Suurraamat“ kõigiti väärilist tähelepanu.

Maadlust, tõstmist ja poksi käsitavas osas (kokku ligi 400 lk.) töötavad kaasa:

O. Lõvi, A. Antson, G. Pärnpuu, B. Karro, J. Kärje, K. Gern, J. Jaago, Ed. Jakobson, A. Kask, J. Kauba, M. Klein, J. Kotkas, K. Kullisaar, A. Kukk, N. Kursman, A. Kõiv, E. Kõppo, O. Köster, A. Luhaäär, O. Luiga, E. Lukkin, N. Maatsoo, P. Matsov, A. Mäll, A. Neo, E. Nurk, A. Ohaka, A. Palm, V. Palm, K. Palusalu, N. Stepulov, K. Tender, G. Vaher, J. Villemson j. t.

Maadlus ja teised raskejõustiku osad „Spordi Suurraamatus“ moodustavad omaette laiaulatusliku terviku, mis on sisuküllane, asjatundlikult koostatud, uudne ja kaasakiskuv.

„Spordi Suurraamatust“ ilmub maadluse osa kõige esimesena ja jõuab ettetellijaile kätte juba jõuluks.

„Spordi Suurraamat"

ilmub u. **3000** leheküljelisena
30 terviklikus erivihus, mis moodustavad
5 suurt köidet.

Teos on rikkalikult illustreeritud — piltidega tekstis ja eritahvlitel.

Kuidas saate heaks sportlaseks?
Kuidas suurendate oma senist sportlikku edu?
Kuidas suunate oma kehaarendustööd?
sellele vastab

Spordi Suurraamat

„Spordi Suurraamatu" 3 eritunnust: suur, väärtuslik ja igale kättesaadav!

ERITI SOODUSTATUD HINDADEGA

ettetellimine „Spordi Suurraamatule" on avatud ja kestab vaid **lühemat** aega (kuni 24. dets. s. a.).

AINULT 2-KROONISE SISSEMAKSUGA

võib saada „Spordi Suurraamatu" tellijaks, kusjuures iga järjekorras väljaantava esimese 25 vihu eest tuleb maksta Kr. **1.80** vihu ilmumisel.

5 viimast vihku saab ettetellija tasuta.

Ühekordselt tasudes maksab teos Kr. **41.—**.

TARTU, Ülikooli 18, TELEF. 4-35.

K.-Ü. „LOODUS"

Posti jooksev arve nr. 2055.

TALLINN, KINGA 6, TELEF. 411-92.

Omandades „Spordi Suurraamatu" kindlustate endale alatiseks asjatundliku nõuande kõigis sporditervishoiu ja otstarbeka treeningu ning kehaarendustöö küsimustes.

N. B. Täielikumad andmed teose sisu ja kaastööliste kohta leiduvad „Spordi Suurraamatu kavas", mis trükist on ilmunud ja sekretariaadi poolt soovijaile tasuta kätte saadetakse. Sekretariaadi aadress: Tallinn, Kinga 6—3. Tel. 411-92.

O/Ü. K. MATTIESENI TRÜKIKODA TARTU, VALEKRAAVI 4, TEL. 480

ARH PT- 2

Kodumaa looduse harrastaja!

Juhime käesoleva teatelehega teie lahket tähelepanu juba kahe numbrina ilmunud ajakirja „L o o d u s'e“ peale. „L o o d u s e“ toimetuse eessõnaga 2. numbrile ja nende ja järgnevate numbrite sisuga ning kaastööliste nimestikuga tutvudes jõuate otsusele, et käesolev ajakiri suurel määral teie huvidele vastab ja tarvilisi vastuseid paljudele teie harrastusküsimustele annab.

Ajakiri „L o o d u s“ on eriliselt just koolides loodusloo, maateaduse ning matemaatika õpetajatele tarvilik, sest siit leiavad õpetajad peale teadusliku materjali veel oma alasse puutuvate raamatute ja kirjanduse arvustusi paremate asjatundjate sulest. Rohkesti leiavad õpetajad siit materjali kodumaa looduse nähtuste selgitamiseks. Selle tõttu ei tohi „L o o d u s“ üheski koolis puududa. Nagu toimetuse saatesõnast näha, on „L o o d u s“ loomulikuks avalduspaigaks igale eesti looduseharrastajale. Ajakiri „L o o d u s“ olgu kodus lugemislaual igal loodusesõbral.

Toimetuse saatesõna „Loodus“ nr. 2.

„Looduse“ esimest numbrit s. a. jaanuariks aperioodiliselt ilmuvate raamatute seeria esimese vihuna välja saates hellatasime julgeid lootusi võimalikult pea asuda perioodiliselt ilmuva loodusteaduslise ajakirja väljaandmisele, milleks meie arvates tarvidus ammugi valminud. Mitmekesised tehnilised raskused takistasid tol korral otsekohe meie kavatsust teostada. Vaheajal on need raskused kõrvaldatud ning käesoleva numbriga muutub „Loodus“ üle kahe kuu ilmuvaks ajakirjaks.

Ühtlasi on toimetusel korda läinud soetada ajakirjale tugevamat ainelist alust ning koondada oma ümber ustavate kaastööliste laialdase ringi, mis pakuvad kindlaid tagatisi ajakirja sisukusele ja elujõule.

Pole saladus, et kodumaa tundmine laiades hulkades on hoopis kängunud ning kolme-nelja viimase aastakümne vältusel pole isegi Eestis elanud teadlased siinse looduse nähtuste kirjeldamise ja uurimisega silmapaistvalt tegemist teinud. Sellepärast seab „Loodus“ omale eriliselt lähiseks ja kalliks just kodumaa tundmaõppimise küsimused, avades oma veerud eestkätt neile uurimistöödele ja märkustele, mis aluseks võtnud kodumaa looduse. Sellega tahame

TRÜ Raamatukogu

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

heita huvisädet laiadesse hulkadesse ja virgutada üksikuid looduseharrastajaid vaatlusi ja tähelepanekuid tegema. Muidugi ei taha me sealjuures unustada ega keelduda tervele inimkonnale lähiste üldteadusliste probleemide käsitamisest, niipalju kui need meie ülesande piiridesse puutuvad.

Sisuliselt leiaksid „Looduses" ruumi nii populaar- kui puhtteaduslise ilmega artiklid. Sealjuures eelistame esimesi, kui teeavajaid teadusele ka neile lugejaile, kel puudub otse eriline ettevalmistus. Kuid piiratud arvul tahame siiski anda ruumi ka puhtteaduslistele töödele, nõudes neilt arusaadavat keelt. Puht-teadusliste artiklite avaldamine on tingitud järgmistest asjaoludest. Ülikooli lõpetanute, keskkoolide õpetajate, üliõpilaste j. t. looduseharrastajate näol on tekkinud meil teadusliselt arenenud huvidega lugejate ringkond, kellele raskusi teeb jälgida teaduslisi saavutusi välismaade eri-ajakirjade kaudu nende kalliduse tõttu. Neile ringkondadele on just määratud puht-teaduslised kirjutused.

Teiselt poolt on meil võrsumas noored õpetlased, kellele tingimata tarvis on soetada võimalusi oma teaduslisi töid avaldada. Ning seni, kui pole kujunenud veel eri-ajakirju, peab „Loodus" omale otse kohustavaks ruumi anda puht-teaduslistele artiklitele, alustades sellega eestikeelset teaduslist kirjandust ja tutvustades äratõmmete näol neid ka välismail.

Peale pikemate artiklite toob „Loodus" veel lühemaid teateid teaduslistest saavutustest ja uurimistest, arvustusi ja retsensioone kodu- ja välismaal ilmunud ajakirjade ja raamatute üle ning bibliograafilisi märkusi.

Seades omale juhtmõtteks tõsiste ja väärtusliste tööde avaldamise, vaatab „Looduse" toimetus lootusrikkalt tulevikku.

№ 1 sisu. Toimetuse saatesõna. Prof. J. Vilip, Maavärisemis-kollete sügavusest. Dots. P. Kogerman D. I. C., Orgaaniline keemia kahekümnenda aastasaja algul. Prof. D. Rootsman, Täheilma kääbused ja hiiglased. Dots. K. Koch, Sademetest. Prof. Dr. F. Bucholtz, Kõrgemate seente seksuaalsusest. Drd. A. Audova, Funktsionaalne kohanemine. Kapt. A. Thom, Filsandi tuletorni ligidal ja Vaika saartel elutsevad kajakalised. Dots. H. Reichenbach, Rahvusvaheline mereuurimise nõukogu (Conseil permanent international pour l'exploration de la mer) ja teaduslik-rakendusline merede uurimine. Stud. geogr. A. T., Tartu ülikooli geograafiline seminar ja kodumaa tundmaõppimine. Väikesed teated. Kirjandus: a) Arvustused. Prof. J. G. Granö, Leiviskä, Der Salpausselkä. Prof. J. G. Granö, Kents, J., Eestimaa geograafia õpperaamat. Prof. J. G. Granö, Homén, Th., Itä-Karjala ja Kuollan-Lappi. Prof. J. G. Granö, Finnland im Anfang des XX Jahrhunderts. n., Rosberg, J. E., Grotenfelt, K., Granö, J. G., Hildén, K., Suomenmaa. Prof. J. G. Granö, Kampmann, M., Eesti kodumaa. Prof. J. G. Granö. Hänninen, K., Drumlinmaisemien järvista ja reiteista. b) Uued raamatud. c) Ajakirjandus.

№ 2 sisu. Toimetuselt. Prof. J. Sarv, Einsteini teooria. Dots. H. Kaho, Füüsioloogiliselt tasakaalus lahunditest. Drd. A. Audova, Funktsionaalne kohanemine (lõpp). Prof. Dr. J. G. Granö, Eesti maastikulised üksused. I. Maastik, tema algosad, tegurid ja osised. II. Jää-aegsed pinnavormid. III. Pinnavormide

valdkonnad. — Väikesed teated: J. R. Ernest Schackleton †. V., P. Abel taimeteadlasena. V., Joh. Aidas. Elanikkude arvestamine välismail. Kirjandus: a) Arvustused: J. Ra, Vilberg, G.: Harjumaa. —g—ma, Aljak, Arnold: Lühike orgaanilise ehk süsinikuühenduse keemia. D. Rootsman, Astronomie, Die Kultur der Gegenwart III. D. Rootsman, Newcomb-Engelmanns Populäre Astronomie. A. T., Erdbüchlein. A. T., Дюшен, Б.: Республики Прибалтики. b) Ajakirjandus.

Lähemates №№ ilmuvad:

Eesti lindude nimestik; dots. Perlitz, Aatomite ehitus; direkt. J. Käis, Munamäe ümbrus (kaartide ja piltidega); Dr. J. G. Granö, Eesti maastikud (3 kaardiga); Cand. P. Thomson, Taimegeograafilised vaatlused Harjumaal; dots. Dr. H. Bekker, Kriitiline ülevaade Eesti ordoviciumist; prof. J. Vilip, Maakera koore tuksumisest, ja teiste tööd.

Väljavõtted arvustusest:

„**Loodust**“ võib kõigile soovitada, kes tõsist kirjandust eneseharimiseks ei põlga.“ „Tallinna Teataja“ nr. 13, 17. I. 22.

„Nagu toimetuse saatesõnadest selgub, on kuukirja peasihiks pakkuda laiematele rahvaringidele populaarset loodusteaduslist lugemist, mis meil seni pea täiesti puudunud. Ühtlasi tahab toimetus anda piiratud määral ruumi ka puhtteaduslistele kirjutustele, silmas pidades meil tekkinud ja iga päevaga suurenevat teaduslise ettevalmistusega ja huvidega lugejaskonda üliõpilaste, keskkooliõpetajate jne. näol.

Seni ilmunud kaks 64-leheküljelist vihku toovad mitmesugust loodusteaduslist lugemismaterjali, pea erandita sellekohaste eriteadlaste, ülikooli õppejõudude sulest. Kergemasisuliste populaar-teadusliste kirjutuste kõrval on ka puht-teaduslisi artikleid, millest mõned sisaldavad isegi uudiseid teaduslise uurimise alal ja teeksid au igale teaduslisele eri-ajakirjale. See on igatahes uus ja pea esimene sellelaadiline nähtus eesti kirjanduses, ja seda tuleb kohaselt hinnata . . .

Täiesti originaalne ja suure tähtsusega Eesti lugeja jaoks on maateaduse professori J. G. Granö töö: „Eesti maastikulised üksused“, kus selgitatakse esiteks maastiku mõistet üldse ja antakse sellele täppis teadusline definitsioon, siis harutatakse üksikasjaliselt Eesti jää-aegsete pinnavormide tekkimist ja liigitatakse viimati nende põhjal terve Eestimaa üksikuiks pinnavormide valdkonniks. Töö selgust ja väärtust tõstab veel suurel määral juurdelisatud Eesti jää-aegsete kuhjatiste ja ürgorgude kaart 1 : 1 000 000 mõõdus, mis põhjeneb üksikasjalistel erilistel uurimistel, mida sarnasel kujul pole seni veel üldse olemas. Peab olema tõsiselt tänulik prof. Granö'le, kes väljamaalasena on teinud seesuguse tähtsa töö meie kodumaa tundmaõppimise kasuks ja tutvustanud selle tagajärgedega esimesena Eesti lugejaid. Ajakirja välimus on lihtne ja tagasihoidlik, millel ei puudu siiski teatud soliidsus. Paber ja trükk on üldiselt hea, pildid ning kaardid puhtad ja selged. Ka ajakirja hinda (300 mk. aastas, 60 mk. üksiknumber) ei saa kalliks pidada.

Kokku võttes võib öelda, et ajakiri „Loodus“ täidab seni täitmata seisnud auku eestikeelses kirjanduses, tuues populaarset ja teaduslist lugemist loodusteaduse alalt. Ta ei tohiks küll puududa ühestki koolist ega ühegi õpetaja või loodusesõbra laualt. Jääb ainult soovida uuele ajakirjale igakülgset edu.

„Postimees“ nr. 86, 19. IV. 22.

Ajakirja „Loodus'e“ tellimise tingimused:

„Loodus“ ilmub 6 korda aastas à 64 lhk., peale selle tahvlid ja kaardid. Tellimishind aastas 300 mk., poolaastas 165 mk., üksik number 60 marka. Tellimisraha võib saata ka postmarkides otsekohe.

„Looduse“ tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postkontorid.

Kuulutuste hind: $^1/_1$ lehek. — 2000 mk.; $^1/_2$ lehek. — 1100 mk.; $^1/_3$ lehek. — 750 mk.; $^1/_4$ lehek. — 600 mk.

Toimetuse koosseis: Prof. J. Piiper; assist. Jaan Rumma; prof. J. Sarv; assist. Drd. A. Audova; assist. G. Vilberg.

Toimetus: Tartus, Vana tän. 1, k.-ü. „Looduses“.

„Loodus'e“ järgnevaile nr-tele on lubanud kaastööd: Drd. A. Audova, prof. Dr. bot. F. Bucholtz, dots. O. Daniel, prof. Dr. phil. J. G. Granö, ornitoloog M. Härms, dots. H. Jaakson, dots. H. Kaho, dots. K. Koch, dots. P. Kogerman, D. I. C., direktor J. Käis, prof. Dr. med. A. Lipschütz, stud. H. Männik, stud. A. Parts, dots. H. Perlitz, prof. J. Piiper, ass. A. Pohla, dots. H. Reichenbach, prof. D. Rootsman, ass. J. Rumma, prof. G. Rägo, prof. J. Sarv, eradots. E. Spohr, stud. A. Tammekann, ass. R. Tamm, cand. rer. nat. L. Teiss-Poska, kapt. A. Thom, Cand. rer. nat. P. Thomson, ass. G. Vilberg, prof. J. Vilip, prof. Dr. phil. K. Väisälä.

Ajakiri ilmub samal ilusal valgel paberil, nagu see teateleht.

Saatja:
Ajakiri „Loodus“, Tartus.

Trükitöö

.....

.....

.....

.....

K. Mattiesen'i trükk, Tartus.

ARH PT-2

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ILMUS MÜÜGILE

KULTUURKALENDER

1934. AASTAKS

HIND 1 KR. 25 S.

Eesti Entsüklopeedia ja Eesti rahva ajaloo tellijatele otse kirjastuselt tellides **90** senti.

„Kultuurkalender 1934" on korraldatud nädalate viisi, sisaldab hulga kultuuriloolisi huvitavaid pilte, mis on trükitud heale valgele paberile. Nii on see vajalikuks ehteks iga **haritlase** ja **ametiasutise** seinale.

K./Ü. „LOODUS", TARTU

K. Mattieseni trükik. o.-ü., Tartu 1933.

ARH PT 2

Perenaised - toitlustajad!

Lähemal ajal hakkab ilmuma kodundusõpetaja **OLGA KESK**'i koostatud keedukunsti suurteos

TOIT ON TERVIS

Teos ilmub 7 vihus à 300 retsepti. Esimene vihk jõuab müügile veebruaris.

TEOS SISALDAB:

1. **vihk. Salatid talvel ja suvel.**
2. **vihk. Lihatoidud.**
3. **vihk. Kala- ja munatoidud.**
4. **vihk. Supid ja nende lisandid.**
5. **vihk. Järelsöögid.**
6. **vihk. Mida sööme suvel.**
7. **vihk. Tarvilikud ja odavad hoidised.**

TEOS ON RIKKALIKULT ILLUSTREERITUD.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

„TOIT ON TERVIS" — kauneim kink

kõigile perenaistele.

„TOIT ON TERVIS" lähtub moodsaist toitlusõpetuse põhialustest ja on kokkukõlas viimaseaegsete teaduslikkude uurimuste ning tõdedega.

„TOIT ON TERVIS" toob esijoones retsepte toitude kohta, mille ained on kättesaadavad laiemaile hulkadele, nii et nende retseptide järgi võib edukalt korraldada perekonna igapäevast toitlustamist.

„TOIT ON TERVIS" toob suurel määral retsepte, millede varal meie taluperenaised võivad mitmekesistada, muuta maitsevamaks ja tervishoidlikult paremaks pere igapäevast toitlustamist oma koduste saadustega.

„TOIT ON TERVIS" toob retsepte, millede järgi toitude valmistamine on otstarbekohane, lihtne, vähe vaeva ja aega nõudev ning tooraineid säästev.

„TOIT ON TERVIS'ES" esitatud retseptid on nii koostatud, et iga perenaine võib neid kohaldada oma maitsele.

„TOIT ON TERVIS" on hädavajalik teos igale perenaisele, kes tahab toitlustamist korraldada otstarbekohaselt, maitsevalt ja tervishoiunõudeile vastavalt.

„TOIT ON TERVIS" on igale perenaisele-toitlustajale parimaks juhiks ja nõuandjaks.

Jälgige ajalehekuulutustes tellimistingimusi.

KIRJASTUS O./Ü. „LOODUS"

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35 / Tallinn, Kinga 6, tel. 411-91.
Posti jooksev arve nr. 2055.

O/Ü K. MATTIESENI
TRÜKIKODA
TARTU, VALLIKRAAVI 4, TEL. 480